Barış için Balkan Forumu

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

▼ Yunanistan'ın başkenti Atina'da geçen 2-4 Haziran 1995 günlerinde toplanan Balkan Forumu'na, bölge ülkelerindeki sosyalist ve ilerici partiler katıldı. Yunanistan'daki "Sol ve İlerici Güçler Koalisyonu" Synaspismos'un girişimiyle toplanan Forum'da Türkiye'yi BSP temsil etti. Toplantı sonunda "Barış için çağrı" başlıklı bir sonuç bildirisi yayınlandı. Forum, bugün milliyetçi boğazlaşmaların alanı haline gelen Balkanlar'da bu gidişe müdahale etmek amacıyla sol ve sosyalist partilerin gerçekleştirdiği en önemli toplantı niteliğinde. **Seyfi Öngider** toplantıya katıldı ve yazdı.

■ **Haber ve izlenimleri 8, 9 ve 10. sayfalarda**

Sol, 28 yıl önce başlayan boğaz köprüsü tartışmasını açık farkla kazanıyor

Boğaz'ınızda kalmadı mı?

▼ Yapımını kimsenin üstlenmek istemediği Çanakkale Köprüsü hakkında tartışmalar henüz hızlanmadı ama, tam 28 yıl önce Boğaziçi Köprüsü üzerine patlayan "Yapılmalı mı-yapılmamalı mı" kavgası, Türkiye gündeminin ilk sırasına oturmuştu. Sol köprüye şiddetle karşı çıkıyor, sağ ise hararetle savunuyordu.

▼ O dönemin tartışmaları hızlıydı. Bir tarafta Mimarlar Odası, solcu öğrenci dernekleri, çeşitli devrimci gruplar, Milliyet gazetesi ve Ecevit'ten oluşan sol ağırlıklı 'Ret' cephesi... Diğer tarafta 'Morrison' Süleyman (Demirel) öncülüğünde Adalet Partisi, Sanayi Odası ve sermaye gruplarının oluşturduğu Köprü taraftarları...

▼ 'Köprüye hayır' diyenler bugün de mücadelelerini sürdürüyor. Üçüncü köprü çabaları karşısında solun 28 yıl önceki 'tüp geçit' önerisi yine geçerliliğini koruyor. Yani köprünün altından çok suların aktığı bu yıllar içinde, solcuların tartışmayı kaybetmediği, tersine kazandığı görülüyor. Ama bu arada İstanbul kaybediyor.

■ **Ahmed BERTUĞ'un haberi 12 ve 13. sayfalarda**

O uzun saçlı gençler köprüyü yaptılar ve gittiler

Yıl 1968 olmalı... Bir kuşak canını feda etmeye hazırlanıyor... Çok eskiden, Zap suyuna köprü yapmaya gelen uzun saçlı "anarşistler" lisenin yanındaki sahada voleybol oynarlarmış. Hakkarili gençler, ilk kez bu gençlerden "devrim", "emperyalizm", "faşizm" sözcüklerini duydular. Kuşkuyla baktılar bu garip adamlara... Bir süre sonra onların posterleri...

■ **Muhsin KIZILKAYA'nın yazısı 13. sayfada**

Kamu çalışanları Ankara'yı kuşatıyor

▼ Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu (KÇSKK) üyesi Eğitim–Sen, Tüm Banka–Sen ve Yapı Yol–Sen genel başkanları **Yıldırım Kaya**, **Mehmet Görgülü** ve **Cengiz Faydalı** Söz'de biraraya gelerek sorunları tartıştı. Hükümetin memur sendikalarına yönelik baskıları ile Meclis Anayasa Komisyonu'nun grevsiz ve toplusözleşmesiz bir sendikal düzeni öngören kararının değerlendirildiği toplantıyı Ankara büromuzdan **Mustafa Erdoğan** ve **Hatice Can** yönetti.

■ **Söyleşi 14 ve 15. sayfalarda**

Klezmer; şarkı gemisi, şarkı enstrümanı

Klezmer sözcüğü İbranice. Yahudi müziğinin en iyi örneklerinden...

■ YAZISI 18. SAYFADA

Alternatif Gazi raporu hazır

Salman Kaya ve Mehmet Sevigen yakında açıklayacak.

■ HABERİ 5. SAYFADA

BSP 1. Olağanüstü Kurultayı toplanıyor

Kongreye çok sayıda yabancı konuğun katılması bekleniyor.

■ HABERİ 3. SAYFADA

'Yürüyen gazeteciler'
F. Cengiz Erdinç
2. sayfada

Kongre
Tektaş Ağaoğlu
3. sayfada

Devlet krizine çözüm arayışları
Erdoğan Aydın
6. sayfada

Kadının yeri
Necmiye Alpay
21. sayfada

'Nalıncı keseri' kimin elinde kaldı?
Şadi Ozansü
21. sayfada

Hazım Ruhi
Ağır aksak öyküler'ine devam ediyor
22. sayfada

● TARİH: 10 HAZİRAN 1995 ● SAYI: 17 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Kütahya Valisi kendisini sıkıyönetim paşası sanıyor!

Kütahya'da 12 Eylül uygulamalarına rahmet okutacak bir şeyler oluyor. Kütahya Valisi Cemalettin Sevim hukuk devletinin bildiğimiz en temel ilkesi olan 'kuvvetler ayrılığı'nı ayaklar altına alıyor. Kendini yargının yerine koyuyor. Kütahya'daki bazı yerel gazeteler ve radyo kanalları da 'böyle valiye böyle basın' misali, hiç araştırmaya gerek duymaksızın, valinin yasalara aykırı uygulamasını, basın açıklamasına dayanarak olağan bir haber gibi veriyor ve onu haklı çıkarmaya kalkışıyor.

Bu ilde orman kanunlarının geçerli olduğunun kanıtı sayılabilecek olaylar şöyle gelişiyor: Kütahya İnsan Hakları Derneği (İHD) Şubesi bir süre önce lokal açma izni için valiliğe başvuruyor. 25/ 5 / 1995 günü derneğin lokal açıp açamayacağını incelemek üzere gelen görevliler, yönetim kurulu ve toplantı odasını da açtırarak, derneğe protokol olarak gelen arşivdeki 51 adet dergiye arama izinleri olmadığı halde el koyuyorlar. Tuttukları tutanağın bir örneğini de bırakmadan dergileri ve gazeteleri alıp gidiyorlar.

Bu korsanlık, valiliğin 26/ 5/1995 tarihli, 36 sayılı basın bülteninde şu ifadelerle duyuruluyor:

"İlimizde (.....) faaliyet gösteren İnsan Hakları Derneği yöneticileri makamımıza 17/ 3/ 1995 tarihinde başvurarak 'lokal açma' talebinde bulunmuşlar, bahse konu yerin lokal olarak açılmasının uygunluğunun tesbiti için görevlilerimiz gittiğinde masa üzerinde dikkat çeken 51 adet mevkute görülmüş, tetkik ve inceleme için gerekli işlem yapılmış, bunlardan 19 adedinin İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemelerince yasaklanmış ve toplattırılmasına karar verilmiş yayınlar olduğu görülmüştür.

PKK terör örgütünü övücü mahiyette olan bu yayınlar ilimiz Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilerek ilgililer hakkında gerekli suç duyurusunda bulunulmuştur."

Bu basın açıklamasını alan Kütahya yerel basınının "İnsan Hakları Derneği'nde yasak yayınlar ele geçirildi" biçiminde duyuruyor ve 2. sayfasında, o da "PKK'yi öven yayınlar"ın fotoğraflarına yer veriyor.

Valiliğin ve iki gazetenin yaptıklarının iler tutar yanı yoktur. Neresinden tutsak

HABER
Doğru Haber. Dürüst Yayıncılık
MAYIS 1995 PAZARTESİ
Yıl: 1 Sayı: 18 Fiatı: 10.000 KD
İNSAN HAKLARI DERNEĞİNDE PKK YAYINLARI BULUNDU
EML. 50
✔ Kuruluşunun 50.
düzenlenen sempozyum

İlimiz Servi Mahallesi Sümer Sok. Özmumcu Ap. altında faaliyet gösteren 'İNSAN H... DERNEĞİ... verebilmek için lokal açılacak yerin uygunluğunu kontrol etmeye giden görevliler masa üz... nan ve toplanttırılmasına karar verilen 51 adet yasak yayınla karşılaşmışlardır. ... teki bu yayınlar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemeleri ilgili bölümüne gönderilmiş-

İşte Kütahya Haber'in verdiği 'başarılı' gazetecilik örneği. Elkonulan gazeteler manşette. Mahkemeye ne hacet.. Hükmü vermiş bile!

'mümtaz' gazetelerinden Kütahya Haber ve Kütahya Ufuk 'mal bulmuş mağribi' gibi 'haber'in üstüne atlıyorlar. Logosunda 'doğru haber, dürüst yayıncılık' ibaresine yer veren Kütahya Haber, 'İnsan Hakları Derneği'nde PKK yayınları bulundu' başlığı altında, 'suç'a konu yayınların ve İHD Kütahya Şube Başkanı Nezihe Ağaçe'nin fotoğraflarıyla birlikte 1. sayfasından 'haber'i veriyor. Böylelikle Ağaçe'yi de hedef göstermiş oluyor. Kütahya Ufuk da, 'haber'i logosunun yanında elimizde kalıyor. Vali Cemalettin Sevim ve iki gazetenin yöneticilerinin bu bahiste öğrenmeleri gereken çok şey olduğu ortadadır.

Birincisi; devlet görevlileri hangi gerekçeyle olursa olsun, ellerinde arama belgesi olmaksızın tüzel kişiliği olan bir derneğe girip hiçbir yayına el koyamazlar. Tersi korsanlıktır.

İkincisi; yasaklanmış olsun, ya da olmasın her tür yayın, gerek gerçek, gerekse tüzel kişiler tarafından bulundurulabilir, bu yayınların sadece dağıtımı yapılamaz, böyle bir durum hiçbir şekilde soruşturmaya konu olamaz.

Üçüncüsü; gazetelerin haberde kullandıkları fotoğraflarda görüldüğü üzere, el konulan gazete ve dergiler arasında SÖZ de bulunmaktadır. Söz'ün bugüne kadar çıkan 16 sayısından biri dışında hiçbiri için toplatma kararı verilmedi. Ve Söz'de hiçbir örgütü övücü yazı yayınlanmadı. Böyle bir şey yapmak gazetecilik anlayışımız gereği komik olurdu zaten.

Söz'ün 10. sayısı ise, Ahmet Altan'ın 'Atakürtçülük' başlıklı yazısının küpürüne yer verildiği için toplatılmıştır. İstanbul DGM aynı yazının tümünü yayınlayan Milliyet gazetesi hakkında ise nedense (!) doğru olanı yapmış ve yayını toplatmamıştır. Olay mahkemededir. Kütahya Valisi'nin kapasitesi Söz'ün "PKK yayını" olup olmadığını saptamaya yetmez. Valiye, insan hakları kuruluşları ve muhalif basın organlarıyla uğraşıp, provokasyon zemini hazırlamak yerine daha önemli işlerle (!) uğraşmasını tavsiye ediyoruz. Örneğin, şu ana kadar tekzip etmediği, 8 Şubat 1994 tarihli Ö. Gündem gazetesinde yayınlanan 'Hayali inşaatı ortaya çıkarmak da bölücülük' başlıklı haberde hakkında ortaya atılan usulsüzlük iddialarıyla ilgili bir şeyler söylemeye zaman ayırsın vali...

Dördüncüsü, bir çift laf da 'dördüncü güç' basına... Bu ülkede üç beş 12 Eylül generalinin bildirilerini virgülüne dokunmadan haber diye yayınlamış olmanın kahredici ağırlığı henüz 'mümtaz' basının üzerinden kalkmış değildir. Kütahya Haber ve Kütahya Ufuk gazetelerinin yöneticilerine de tavsiyemiz, resmi bildirileri, yayınlamadan önce, 'doğru haber, dürüst yayıncılık' gereği birazcık inceleyiversinler..

Kutmangil haberine Prof. Güz'den açıklama

'Günaydın'da köşe yazarıydım'

Söz'ün 15. sayısında yayımlanan, "Bir cinayetin anatomisi" başlıklı haberimizde adı geçen, İletişim Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Nüket Güz bir açıklama gönderdi.

Haberde, Günaydın gazetesinin sahibi Bekir Kutmangil'in öldürülmesi olayından hareketle, Mafya, MİT ve basın kuruluşları arasındaki illişkiler değerlendiriliyordu. Kutmangil'in öldürülmesinin nedenleri ve arka planına ilişkin oldukça yeni bilgilerin yeraldığı ve olayın analizinin yapıldığı haberde Nüket Güz'ün, MİT eski İstanbul bölge başkanı Nuri Gündeş'in kızı olduğu hatırlatılmış, Güz'ün Günaydın'da çalıştığı belirtilerek, bu gazete ile MİT arasındaki ilişkilere işaret edilmişti. Güz'ün açıklaması aslında haberimizin esasına ilişkin hiçbir itiraz içermediği gibi, hemen hemen tümüyle doğrular nitelikte.

Söz'ün yukarıdaki "not"unun ardından Güz'ün açıklamasının tamamını yayınlıyoruz:

"Derginizin 27 Mayıs 1995 tarihli nüshasının 2. sayfasında "Bir cinayetin anatomisi" başlığı altında yer alan haber, asılsız ve kamuoyunu yanıltıcı birtakım unsurlar içermektedir. Rahmetli Bekir Kutmangil'in hayatlarında hiç gazete çıkarmamış hocalara Günaydın gazetesini teslim ettiğine ilişkin iddia asılsızdır. Çünkü bildiğim kadarıyla, fakültemden hiçbir hoca Günaydın gazetesini teslim almamıştır. Fakülte hocalarımızın gazete çıkarmadığı iddiası da doğru değildir. Çünkü fakültemiz "İletim" adlı bir gazeteyi çıkardığı gibi "4. Boyut" adlı dergiyi de yayınlamıştır. Fakültemizin eski Dekanı Prof. Dr. Tayfun Akgüner'in dekan olduğu sürece Günaydın gazetesi ile yakından veya uzaktan hiçbir ilişkisi olmamıştır. Ben Günaydın gazetesi yönetiminde hiçbir zaman yer almadım. Anılan gazeteye belli bir süre ve fasılalarla köşe yazarlığı yaptım. Günaydın'da yazan her köşe yazarına derginizde ileri sürülen iddialar türünde ve boyutunda suçlamalarda bulunmak haksız ve adaletsizdir. Babam Nuri Gündeş'in de, ne gazete ile ne de rahmetli Kutmangil'le hiçbir ilişkisi yoktur ve rahmetliyi tanımamaktadır.

Bekir Kutmangil'in öldürülmesi olayına ismimin ve fakültemdeki bazı hocaların isminin karıştırılması kasıtlıdır. Gazetecilik, bir haberin doğrulanmasını gerektirir. Bana bu konuda hiç soru sormadınız, üstelik sizin de iyi bildiğiniz gibi gazetecilik normal eleştiri sınırları içinde kalmak, insanlara iftira etmemek ve hakarette bulunmamaktır.

Saygılarımla."

'Yürüyen gazeteciler'

F. Cengiz ERDİNÇ

Birkaç yıl önce, "hisselerini halka açan" bir şirketin yöneticileri düzenlenen basın toplantısına bir "gazeteci ordusunun" geldiğini görünce çok şaşırmışlardı. Topu topu on-onbeş muhabirin izlemesi beklenen toplantıya en az elli kişi gelmiş, küçücük salonda izdiham yaşanmıştı. Şirket yöneticilerinin gözden kaçırdığı küçük bir ayrıntı vardı, onlardan kısa bir süre önce halka açılan bir başka şirket düzenlediği basın toplantısına katılan gazetecilere "hisse senedi" dağıtmış, kısa sürede hızla yayılan haber "altına hücumu" başlatmıştı.

Gazetecilerin borsa ve hisse senetleri ile tanışmaları herkes gibi '80'li yılların ikinci yarısında oldu. At yarışlarından anlayanlar işi daha çabuk kavradı ve tanrı bazı gazetecilere "walk my subject" dedi. (Yürü ya kulum, Tanrı'nın sermaye piyasalarına ilişkin konularda ingilizce konuşması doğal karşılanmalı). Bazı bankerler, aralarında epeyce ünlü isimlerin de bulunduğu bazı gazetecilere hesaplar açıyor ve bu hesaplarda hisse senetleri en düşük fiyatlardan alınıp en yüksek fiyatlardan satılarak "sübvansiyon" sağlanıyordu. Bu sübvansiyonların karşılığı ise bir süre sonra "doğru haber ve tarafsız yorum" olarak geri dönecekti.

Ancak asıl zengin damar "ekonomi dergileri" ile birlikte keşfedildi. Bu dergilerde yer alan "tüyo"lar hisse senetlerini ciddi ölçülerde etkilemeye başladı. Şirketlerin karları, ciroları, sermaye artırımları gibi "kritik" bilgilere sahip olmak küçük çaplı vurgunları en azından "mümkün" hale getiriyordu. Dünyanın büyük ve köklü borsalarında "içerdekilerin ticareti" olarak tanımlanan ve hem yasalar tarafından suç sayılan, hem de ahlaki olarak hırsızlıkla bir tutulan bu durum İstanbul Borsası'nda görmezlikten geliniyordu. İşte bu "içerdekileri" oluşturanlar arasında şirket yöneticileri, kamu bürokratları, patronlar ile birlikte gazeteciler de yer alıyor. Ve kısa bir süre önce yapılan düzenlemelerle bu durum artık "suç" sayılıyor. Zaten oyunun normal kurallarına göre borsada işlem gören şirketlere, hisse senetlerine ilişkin yorumlar yapan, haberler yazan gazetecilerin mal beyanında bulunması ve ellerinde hisse senetleri bulunan şirkete ilişkin yazı yazmaması gerekiyor. Ayrıca, elinde hisse senedi olmasa da şirketlere ilişkin önceden öğrenilen bilgilerin çıkar elde etmek için kullanılmaması gerekiyor.

Fakat durum hiç de böyle değil. Bazı gazetecilerin mal varlıkları gelirlerine göre hiç de orantılı olmayan bir biçimde artış kaydediyor. Hatta, gazeteciliği bırakıp borsa bankerliğine başlayanlar var. İşin aslına bakılırsa, bazı borsacılar da gazetecilerle çalışmayı seviyor. Pozisyonunu aldıktan sonra elindeki haberi "gazeteciye" de söylüyor. Ya da gazeteci elindeki bilgiyi okuyucuları yerine önce "bankeri" ile paylaşmayı tercih ediyor. Tabii bu durumda birtakım küçük ve orta çaplı skandallar da ortaya çıkıyor. En klasik skandal biçimi yıl sonunda olağandışı kar açıklayacağı duyurulan ve hisse senetleri bir anda kuduran şirketin zarar açıklaması. Bu durumda şirket yöneticileri "hay allah, tahminlerimiz tutmadı" gibi açıklamalarla durumu geçiştirebiliyor. Eh o haberi okuyup da hisse senedi alanların da bir bardak soğuk su içmekten başka yapacak bir şeyleri yok.

Aslında gazetecilerin borsadaki "ahlakdışı" faaliyetleri için yapacak çok fazla bir şey yok. Bu işin yasal düzenlemeler ya da denetimlerle kontrol edilmesi çok güç, hatta imkansız. Ama, ülke genelinde başlayacak bir temizlik kampanyasında, gazetecilerin de "deorize" edilmesi gerekiyor, özellikle "hisse senedi" ile haşır neşir olanların.

Belki de mucize olur. Bir bakarsınız basın özgürlüğü uğruna Amerika'da hapislere düşen televizyoncu borsadaki hesaplarını açıklar, ya da ünlü televizyon yorumcusu X Holding'in yönetim kurulu başkanını neden gece evinden uyandırıp "sermaye artırımı olacakmış" diye sorduğunu açıklar. Aktaş Elektrik şu kadar kar edecek diye haftalarca yazıp, sonra zarar açıklandığında tıs çıkarmayan dergi yöneticileri "utanıyoruz" diye basın toplantısı düzenler. Belki de Ahmet Vardır bu konuya el atar ve yazılar yazar: "Ercan Ereğli topluyormuşsun, çabuk sat o hisseleri, gelirsem kötü yaparım" ya da "Tayfun, yeter lan Söksa'ya bu kadar gaz verdiğiniz, gelirsem çizerim"... Kimbilir?

BSP'de kongre heyecanı

▼ Kongreye 4. Enternasyonal'in yanısıra Synaspismos, İsviçre Emek Partisi, Avusturya Komünist Partisi, Almanya Demokratik Sosyalizm Partisi'nin temsilcilerinin gelmesi bekleniyor.

BSP İstanbul il örgütü gözaltında kayıpları izleme komisyonu oluşturdu. Komisyon kongreden sonra programını açıklayacak.

Haber Merkezi- 16-17-18 Haziran'da Ankara'da 1. Olağanüstü Büyük Kongresi'ni yapacak olan Birleşik Sosyalist Parti (BSP) kongre telaşına kapılmış durumda.

Parti içerisindeki tartışmaların yoğunlaştığı gözlenirken, Altınpark (B) Konferans Salonu'nda gerçekleştirilecek kongrede başkanlık sorunundan, program sorununa, yeni yönetimin oluşturulmasından, partinin politik hattının ortaya konulmasına kadar birçok konu tartışılacak ve kararlar alınacak. 27-28 Mayıs'ta Ankara'da yapılan son Genel Yönetim Kurulu toplantısında kongre hazırlıkları gözden geçirildi ve başta siyasi rapor ve örgütlenme raporu olmak üzere, kongreye sunulacak belgeler tartışıldı.

Kongre öncesinde tartışılan en önemli iki konu genel başkanın kim olacağı ve program sorunu. BSP'nin bir yıl önceki kuruluşunda da sorun yaratmış olan başkanlık konusunda şimdilik aday olarak sadece Sadun Aren'in ismi geçiyor. Bilindiği gibi bir yıl önce de, partinin kuruluşunda Aren'in başkanlığına tavır alan Emek grubu, bu tavrını sürdürürken, Sosyalist Politika ve Gruplararası Zemin'in de Aren'in başkanlığına karşı çıktığı ifade ediliyor. Kongreye bir hafta kala tek başkan adayı durumunda olan Aren, SBP tarafından destekleniyor. Kurtuluş'un konuyla ilgili olarak grup tavrının ise henüz belli olmadığı ifade ediliyor. BSP genel başkan yardımcılarından Sıtkı Coşkun, partililerin, başkanlık da dahil birçok konuyu tartışmasını "BSP'nin çok renkli niteliğinin olağan sonucudur" şeklinde değerlendiriyor.

Kongrenin bir diğer önemli sorunu program tartışmalarında düğümleniyor. Mevcut program taslağının kongrede kabul edilmesinin gerekli olduğunu savunanların yanısıra, bu taslağı 'programatik bir belge' olarak kabul edip, belirlenen bir süre içinde ayrı bir tüzük ve program kongresi yapılması gerektiğini savunanlar da bulunuyor.

Kongre, aynı zamanda mutabakat döneminin de bitmesi anlamına geliyor. Nispi temsil sisteminin işleyeceği kongrede bütün gruplar, güçleri ve delege sayıları oranında yönetime girecekler. Toplam 740 civarında delegenin katılmasının beklendiği kongrede en büyük grubu 260 civarındaki delegesiyle Sosyalist Birlik Platformu oluşturuyor. Kurtuluş çevresinin ise yaklaşık 240 delegesi bulunuyor. Emek 90 delegeye sahip. Geriye kalan 100'ü aşkın delege ise, diğer çevreler ve bağımsızlardan meydana geliyor.

Delege sayısındaki eşitsizlik sonucunda kimi grupların ve bağımsızların yönetime girememeleri tehlikesine karşı ise belli oranda mutabakatların sağlanabileceği belirtiliyor.

Kongrenin teknik ve örgütlenme hazırlıklarını yürüten BSP yetkililerinden alınan bilgilere göre, kongreye çok sayıda yabancı parti çağrıldı. 4. Enternasyonal temsilcisinin yanısıra, Yunanistan'dan Synaspismos, İsviçre'den İsviçre Emek Partisi, Avusturya'dan Avusturya Komünist Partisi, Almanya'dan Demokratik Sosyalizm Partisi temsilcilerinin Ankara'ya gelmeleri bekleniyor. Ayrıca Danimarka'dan Sosyalist Halk Partisi ve İspanya'dan Birleşik Sol'un da BSP kongresine temsilci gönderebileceği, Kıbrıs'tan AKEL'in ise vize alabilirse geleceği belirtildi.

Üç güne yayılan kongrede16 Haziran Cuma günü önce konferans yapılacak.17 Haziran Cumartesi günü kongre çalışmaları başlayacak ve yabancı parti temsilcilerinin ve konukların konuşmaları ilk gün olacak. 18 Haziran ise seçimlere ayrılmış durumda.

Kitlesel Sol Parti Girişimi Ankara'da büro açtı

Kitlesel Sol Parti Girişimi Ankara Platformu'nun 8 Haziran günü düzenlediği basınla tanışma kokteylinde konuşan Halkevleri Genel Başkanı Ergin Atasü, toplumsal muhalefet hareketlerini, emekçi hareketini ve emekten yana olan tüm güçleri, partileşme sürecine katılmaya çağırdı. Atasü, Türkiye'nin içinde bulunduğu kriz ortamından sermaye lehine bir çıkış arandığını belirterek, bunun aktörlerini de gelenekçi sağ, gelenekçi kemalist sol, liberal sağ, ırkçı faşist hareket ve siyasal islam olarak gösterdi. Atasü, bu siyasal tablo içinde emekten yana güçlerin ve solun olmadığına değinerek, konjonktürün üzerlerine yüklediği siyasal sorumluluğun bilincinde olan bir grup demokrat, ilerici, devrimci ve sosyalist olarak biraraya geldiklerini ifade etti.

Emekten yana bütün siyasi oluşumlara açık olduklarını vurgulayan Atasü, mevcut sosyalist partilerle ilgili olarak, "Şu anda biz onların parantezine girmiyoruz, ama onlar bizim parantezimize giriyorlar" dedi.

Kokteylde, Jeoloji Mühendisleri Odası yönetim kurulu üyesi Haydar İlkeriç, Tüm Yargı–Sen Başkanı Şükrü Polater, Devrimci Yol davasından yargılanan Mehmet Ali Yılmaz, Parti Geçici Yürütme Komitesi üyesi Gürel Demirel, Kamu Çalışanları Sendikaları Koordinasyon Kurulu dönem sözcüsü Eğitim-Sen Genel Başkanı Yıldırım Kaya da hazır bulundu.

Türkiye Kutlu ve Sargın'a tazminat ödeyecek

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) liderleri Nihat Sargın ve Nabi Yağcı'yı (Haydar Kutlu) haksız yere tutukladığı ve uzun süre hapsettiği için Türkiye'yi 30'ar bin Fransız frangı (yaklaşık 250 milyon TL) tazminat ödemeye mahkum etti.

Yağcı, kendilerinin amacının Türkiye'den tazminat almak değil, gözaltı ve tutukluluk süreleriyle ilgili mevzuatın değişmesini sağlamak olduğunu söyledi.

Sargın ve Yağcı, 1987'de Türkiye'ye döndükten sonra yaklaşık 2,5 yıl tutuklu kalmışlar ve bir açlık grevinin ardından serbest bırakılmışlardı. TBKP liderleri, daha sonra beraat etmişlerdi.

Türkiye, daha önce de Sargın ve Yağcı'ya gözaltındayken işkenceye maruz kaldıkları için yaklaşık 1'er milyar lira tazminat ödemişti. Sargın ve Yağcı'nın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde açtıkları TBKP'nin kapatılmasıyla ilgili davada ise henüz karar verilmedi.

Kongre

Tektaş AĞAOĞLU

BSP kendi oluşum ve kuruluş dinamikleri doğrultusunda yol alıyor. Haftaya kongresi var. BSP olgusunu teyid edecek. Partinin unsurlarının birarada duruşu ve sosyalizm için birlikte yürüyüşü ivme kazanacak. Çalışan halkın rızkına, özgürlüğüne, esenliğine ve geleceğine değdiği her noktada ülke politikasına aktif müdahale pratiğinin gelişmesi, yetkinleşmesi için yeni zeminlere ulaşılacak. En azından öyle olmalı.

BSP'nin kendi iç olgusu, baştan beri, sosyalist hareketin geneli bağlamında bir anlam, bir değer ve bir "çıkış" ifade etti. İç olgu "kendine özgü" dinamiğini dışına taşımıyor, genel potansiyelin yaratıcı teori ve pratiğe vurgu yapan güncel devinimini dışa vuruyor. Öyle olduğunun bizim dışımızda da görüldüğünün belirtileri var. Birarada duruşun, birlikte yürüyüşün ve giderek bir potaya sığabilir olmanın temel dinamiği o potansiyellerdedir. Sosyalistlerin birliği bu kavşakta en devrimci duruştur. Bunu ilk biz gördük ve yol çıktık. Birlik yolunda ilerlendikçe BSP daha da çok adının öznesi olacaktır.

Çünkü gelecek ve umut bütün sosyalistler için birliktedir ve biz umutluyuz. Çünkü dinozor, ardındaki derin ve kapsamlı birikimle, şimdi ceylan gibi sekmiyor ama ayağa kalktı. Umutsuz yapamaz. Umudun nesnel temelleri var. Dünya değişmeyi sürdürüyor. '89-'90-'91'de değiliz. Yeni Dünya Düzeni orostopolluğunun çivisi öngörülebilenden daha hızla ve erken çıktı. Türkiye'nin sosyalistleri -sağlıklı bilinçleriyle ve militan umutlarıyla- dünyada ve kendi ülkelerinde yalnız değiller. Bu kongrede bu ne kadar görülür bilemem, ama bu kongre bugünden yarına gebedir.

BSP 1 yaşında

Birleşik Sosyalist Parti'nin (BSP) kuruluş yıldönümü Ankara'da çeşitli etkinliklerle kutlandı. BSP 8 Haziran 1994 tarihinde kurulmuştu.

Parti üyeleri 8 Haziran sabahı Kızılay meydanında bildiri dağıttı. "Üretenler Yönetsin" başlıklı bildiride, "devlet özelleştirecek, emekçiler yoksullaşacak; herkese iş, çalışana yeter ücret, emekliye toplumsal güvence; barış hemen şimdi, siyasal çözüm ve genel af; üretene yönetme hakkı; düşünce ve örgütlenme özgürlük; fiyatlar dondurulsun, ücretler vergi dışı bırakılsın" sloganları yer aldı.

Öğle saatlerinde ise helikopterle bütün kente bildiri atıldı. Üzerinde "BSP 1 yaşında; Şimdi sosyalizm zamanıdır; Barış hemen şimdi; Düşünceye, örgütlenmeye özgürlük; genel af; 18 milyon asgari ücret, 35 saatlik iş haftası; Kürt sorununda siyasal çözüm; Maraş'ı Sıvas'ı yakanlar Bosna'yı Çeçenya'yı söndüremez" ibareleri yazılı 150 bin pul-bildiri atıldı.

Akşam da BSP Genel Merkezi'nde bir kokteyl düzenlendi

"Gâvur Mahallesi"nin yazarı
Mıgırdiç Margosyan'ın yeni kitabı çıktı.
SÖYLE MARGOS NERELİSEN?

ÇIKTI

3. BASKI

ARAS YAYINCILIK
İstiklal Cad. Hıdivyal Palas 465/205 80050 Beyoğlu-İstanbul P.K. 498 Beyoğlu-İST. Tel: (0-212) 252 65 18-19

SUSTUKÇA SIRA SANA DA GELECEK !

Mum, karanfil ve ayakkabı...

Ayla ÖNDER

Gözaltında kayıpların sembolü mum, karanfil ve ayakkabı... İHD Meclis'in önüne kayıp sayısı kadar ayakkabı bırakacak.

Hasan Ocak'tan sonra Rıdvan Karakoç'un da cesedinin bulunmasıyla gözler Adli Tıp Kurumu'na ve kimsesizler mezarlıklarına çevrilmişti. Şimdi "kayıplar nerede?" sorusu sorulduğunda bu kurumlar akla ilk gelen yerler. İHD İstanbul Şubesi bünyesindeki Kayıplara Karşı Komisyonu 5 Haziran'da bir dilekçeyle Adli Tıp'a başvurdu. Dilekçede şu sözler yer alıyordu; "Adli Tıp'a gelen 'kimliği belirsiz ceset' vakalarıyla ilgili alışveriş noksanlığımız, komisyona yapılan kayıp başvurularına yönelik araştırma ve çalışmalar sırasında önemi yadsınamayacak ölçüde rol oynamaktadır. Hasan Ocak olayında 'acı bir gerçeklik' olarak yaşadığımız iletişim kopukluğu aynı şekilde Rıdvan Karakoç olayında da geç bilgilenmemize yol açmıştır." Komisyon, bu başvuruyla Adli Tıp'taki kimliği belirsiz cesetlerle ilgili dosyanın incelenmesini ve kamuoyuna açıklanmasını istiyordu.

Üç kayıbın yakınları süresiz eylemde

İHD'nin1 Haziran günü başlattığı üç aylık kampanya, kayıplarla ilgili protestolara bir boyut daha katacak. İHD Genel Başkanı Akın Birdal'ın verdiği kayıp tablosundan çıkarılan sonuç oldukça vahim: 1980-1990 arasında gözaltında kayıp sayısı 13. Bu sayı 1991-1994 arasında 62'ye çıktı. 1994 yılında ise 328'e fırladı. 1995 yılının sadece ilk üç ayındaki gözaltında kayıp vakası ise 77.

Ocak ve Karakoç olaylarına kadar gözaltındaki kayıplar kanıksanmıştı artık. Muhalif olan herkesin "sırada" olduğu düşüncesi şimdi daha çok inandırıcı.

KAYIP
Adı- Soyadı: Safura Yıldırım
Doğum yeri: Çalı köyü
Doğum tarihi: 1970
Kaybolduğu yer: Bamide köyü-Nusaybin
Kaybolduğu tarih: 31.8.1994

KAYIP
Adı- Soyadı: Müslüm Aydın
Doğum yeri:Hozat
Doğum tarihi:1938
Kaybolduğu yer: Sarısaltık köyü, Dürüt Mezrası
Kaybolduğu tarih: 9.10.1994

Şimdi haftada en az üç kez kayıplarla ilgili protestoya tanık oluyoruz. Beyoğlu'nda CHP ilçe binasında sürekli kalan üç kayıp ailesi var; Bilgin, Toraman ve Gülünay'ın yakınları..

İHD kampanyada şu istemlerle yola çıkacak:

-Türkiye'de kayıpların son bulması, bugüne kadar kaybedilen ve ölüsü veya dirisi bulunamayanların bulunması,

-Sorumluların açığa çıkarılması ve yargılanması,

-Kayıplara neden olan hukuk sisteminin tümüyle değiştirilmesi,

-Her durum ve koşul altında yaşama hakkının güvence altına alınması.

Biraraya gelerek Demokratik Mücadele Patformu'nu oluşturan kayıp aileleri her çarşamba günü saat 18.00'de Kadıköy Altıyol'da ellerinde mumlarla sokağa çıkıyor. Her cumartesi saat 15.00 sıralarında Bakırköy Özgürlük Meydanı'nda yakılıyor mumlar.

Arjantin'deki Plaza de Mayo analarını örnek alan Türkiyeli anaların sayısı henüz çok az. Birkaç ailenin eylemi ses getirse de yetersiz. Buna rağmen biraraya gelebilenler her platformda görünüyor. Emekçi Kadınlar Birliği'nin düzenlediği Analar Kurultayı'nın ardından kayıp anaları 10 Haziran'da Bilim, Eğitim, Kültür, Sanat ve Araştırma Vakfı'nda (BEKSAV) kurulacak analar kürsüsünde çocuklarını anlatacak, sorumlulardan hesap soracak.

Cumartesi günleri Beyoğlu'nun en kalabalık olduğu saatlerde de ilginç bir protesto var. Galatasaray Meydanı'nda 50'ye yakın insan yerlere oturuyor. Burası artık bir kayıpları protesto meydanı. Kayıpların aileleri, İHD, BSP ve Demokratik Mücadele Platformu ile aydınların, duyarlı insanların katıldığı bu gösteriye bu Cumartesi katılan herkes siyahlar giyip gelecek.

Toraman, Bilgin ve Gülünay'ın aileleri yeni eylemlerle başı çekiyor. Her yerde duyuruyorlar seslerini.. Artık bir işçi eylemi aynı zamanda bir kayıp protestosuna da dönüşüyor. Diğer bütün kayıp ailelerine ulaşmaya çalışılıyor.

Aileler 5 Haziran'dan itibaren Adli Tıp'taki ceset fotoğralarına da bakıyorlar. Çoğu tanınmayacak halde olan fotoğraflardan teşhis zor olduğu için, bu cesetlerle ilgili bilgilerin yer aldığı dosyalardan inceleme yapmaları gerekiyor. Ancak bunun için halen Adalet Bakanlığı'ndan izin çıkmadı.

Gözaltında kayıp protestolarında öğrenciler de var. Geçtiğimiz günlerde Edebiyat Fakültesi öğrencileri, Hasan Ocak'la ilgili bir forum düzenlemişti. Fakültenin bahçesine Ocak'ın anısına fidan dikilmişti. (Bu fidan forumun ardından polis tarafından söküldü!)

Bir protesto da İTÜ öğrencilerinden. Gözaltında ölümleri protesto için İTÜ'lüler "sıra kimde" rozeti taşıyorlar artık yakalarında.

Yarası olan gocunur!

İHD İstanbul Şubesi de Temmuz ayı başında Ankara'ya yürüyüş başlatıyor. Analar, aydınlar, yazarların yanısıra Yakınları Kaybolanlar Derneği de yer alacak bu yürüyüşte.

İHD'nin "Kayıplara son" afişi oldukça çarpıcı.. Bu afiş yasaklandı. "Kayıp" sözcüğünden bile rahatsız olanlara karşı bir kayıp yakını şu sözü ediyor: "Tabii rahatsız olurlar. Yarası olan gocunur!"

Dernek, İstanbul ve Ankara'da bütün ormanlarda sembolik olarak ceset taraması yapacak. (Ürpertici ama aynen böyle!) Geçtiğimiz hafta bastırılan ve dağıtılan Kayıplar Kampanyası broşüründe 1 Haziran ve17 Eylül arasında yapılacak her eylem sıralanmıştı. Bu broşürün ardından valiliğin şöyle bir yasağı daha duyuldu. "Orman yangınlarını önlemek için (!) orman gezmek yasaklandı".

24 Haziran'da Ankara'da İHD-GYK üyeleri ve şube başkanları saat 10.30 -12.30 arazı İçişleri Bakanlığı önünde oturma eylemi yapacaklar.

Afişlemeden, denize karanfil bırakmadan, kayıplarla ilgili film gösterimine kadar birçok şeyin gerçekleşeceği bu kampanyada 27 Ağustos'ta kayıplar anısına İstanbul'da bir konser de var. Bu konsere Joan Baez, Sting, Bob Geldof, Zülfü Livaneli ve Ferhat Tunç'un çağırılması düşünülüyor. Yer büyük olasılıkla İnönü Stadyumu olacak.

Kayıplar konusunda herkes duyarlı değil tabii. Başına gelmeyen pek umursamıyor. Ancak gözaltına alınan biri derhal "emniyet"ten soruluyor. Bu "emniyetli" kurumdan her zaman olduğu gibi "yok" yanıtı alınıyor. Amaç korku salmak, sindirmek. Ailelerin duyarlı yayınlara haber vermesiyle bu olay "bir gözaltında kayıp daha" diye haber oluyor.

Yurt Ay-Der 'faşist bir dernek' değil!

Ankara Sakarya caddesindeki Dostlar Piknik adlı kafeteryaya faşistlerin saldırması üzerine, Söz'ün 15. sayısında yayımlanan haberde, Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanlar Kültür ve Dayanışma Derneği'nin (Yurt Ay-Der) "faşistlerle ilişkili" olduğu şeklinde yanlış bir bilgi yeraldı. Habere tepki gösteren Yurt Ay–Der yönetim kurulu, derneklerinin bu güçler ile hiçbir ilgisinin olmadığını belirtti.

Yurt Ay-Der'in, yetiştirme yurtlarından ayrılanlar tarafından, örgütlenme ve dayanışma amacı ile kurulmuş bir dernek olduğunu, yurtlarda kalanlarla, ayrılanların sorunlarının çözümlenmesi için faaliyetlerde bulunduğu belirlendi.

Dernek yönetim kurulu üyeleri Dostlar Piknik'le aynı binada bulunduklarını, akşamları kendilerinin de aşağıya inip oturduklarını, lokalin sahibi Niyazi Koçak'ı tanıdıkları halde böyle bir beyanda bulunmasına anlam veremediklerini ifade ettiler.

Yurt Ay-Der Genel Başkanı Burhan Altıntop dergimize yaptığı açıklamada; "Derneğimizin sözkonusu olay ya da kişi ve kuruluşlarla ilişkisi olmadığı gibi, derneğimiz çağdaş, ilerici ve demokrat bir kişiliğe sahiptir. Bilgisizlikten kaynaklandığını düşündüğümüz sözkonusu haberdeki beyanı derneğimizi rencide eden bir açıklama olarak değerlendiriyoruz" dedi.

Yanlış bir bilgilenme sonucu bu beyanda bulunduğunu belirten Niyazi Koçak ise, "Ben dernek hakkında geniş bilgiye sahip değildim. Durum böyleyse kendilerinden özür dilerim. Hatamı onarmak için derneği ziyaret ederek kendilerinden özür dileyeceğim" dedi.

Biz de konuyu yeterince araştırmadan dernek hakkında yanıltıcı bir bilgi verdiğimiz için sözkonusu kuruluştan ve okurlarımızdan özür diliyoruz.

Krom işçileri açlık grevinde

Dev Maden-Sen'e üye oldukları için işten atılma tehdidiyle karşılaşan Pozantı'daki Akpaş Madencilik krom konsantre tesisleri işçileri açlık grevine başladılar. İşveren vekilinin işçilere sendikadan istifa etmemeleri halinde 6 Haziran günü işten atacağını söylemesi üzerine aynı gün aileleriyle birlikte açlık grevine başlayan 194 işçi, bu kez de polis baskısıyla karşılaştı. Açlık grevinin başlamasından bir gün sonra, işçilerin çadır kurduğu yere gelen polis, kimlik tesbiti, kimlik toplama ve arama yaparak işçilerin çadır kurmasının yasadışı olduğu gerekçesiyle çadırı yıktı. İşçileri de karakola götüren polis, gece 22.00'ye kadar karakolda alıkoyup, ertesi gün 08.00'de gelmeleri kaydıyla serbest bıraktı.

Birleşik Sosyalist Parti Olağanüstü Büyük Kongresi

Gündem
1- Yoklama ve açılış
2- Divanın oluşumu
3- Saygı duruşu
4- Genel başkanın açış konuşması
5- Konukların konuşması
6- Çalışma raporunun sunulması ve okunması
9- Tüzük, program ve karar tasarıları komisyonlarının oluşumu
8- Çalışma raporu üzerine görüşmeler
9- Komisyon taslaklarının okunması ve üzerine görüşmeler
11- Aklama
12- Seçimler
13- Dilek ve temenniler
14- Kapanış

17 Haziran -Saat:10.00-17.30
18 Haziran- Saat: 10.00-

BSP

Altınpark Konferans Salonu Hasköy/ANKARA

GERÇEK MÜZİK AVCILARINA YENİ ALBÜMLER SUNUYORUZ

MURAT KÖSEOĞLU — Yağmurlar Yağıyor Duygularıma — ÇIKTI

AYŞEGÜL YEŞİLNİL — Rüzgâra Şarkılar Söyle — ÇIKTI

ALÂADDİN US — Yurdumun Trenleri — ÇIKTI

TRİKONT: Sıraselviler Cad. 66/8, 80060 Beyoğlu/İst. Tel: (0212) 245 38 35

Salman Kaya ve Mehmet Sevigen önümüzdeki günlerde açıklayacak

Alternatif Gazi raporu

Ankara, Söz- Gaziosmanpaşa'da 21 kişinin ölümüyle sonuçlanan olayları araştırmak üzere kurulan ve başkanlığını, eski emniyet müdürlerinden DYP'li milletvekili İsmail Köse'nin yaptığı Meclis Komisyonu, hazırladığı raporda polisleri aklamaya, sahte suçlular yaratmaya çalışıyor. Rapora tepki gösteren Komisyon üyesi CHP'li milletvekilleri Salman Kaya ve Mehmet Sevigen ise alternatif bir rapor hazırladılar.

Daha önce de, polisin Gaziosmanpaşa olaylarından sonra devrimcilere karşı başlattığı operasyonlarda Gazi Mahallesi'ndeki olaylarda "provokatörlük" yaptıkları, "polise ateş açtıkları" ve Marksist Leninist Komünist Partisi-Kuruluş örgütü üyesi oldukları gerekçesiyle gözaltına alınan 13 kişiden 6'sı basına gösterildikten sonra serbest bırakılmıştı.

Öte yandan, polisin TBMM'nin bu araştırma komisyonunun çalışmalarını uzatıp, savsaklamaya çalıştığı da ifade ediliyor. İsmail Köse'nin başkanlığında hazırlanan rapor, tamamiyle polislerin ifadelerinin toplanıp serpiştirilmesinden oluşurken; alternatif rapor, mahalle sakinleri ve demokratik kitle örgütlerinin temsilcilerinden oluşan görgü tanıklarının ifadesine dayanıyor. Alternatif raporda muhtar ve bölge halkının olayların başlamasından sonra uzun süre polislerin ortalıkta görünmediğine ilişkin ifadeleri yer alırken, polis amirinin açıktan MHP yandaşı davranışları; polisin halka karşı tavrı ve olaylardan yaklaşık bir ay kadar önce "sorgu" sırasında bir simitçinin öldürülmesinin tepki odağı haline getirdiği bölge karakolunda yaralananlara ve mağdurlara suçlu gözüyle bakılıp hakaret edildiği vurgulanıyor.

Medyadaki görüntüler suçluları kuşkuya yer bırakmayacak şekilde tesbit etti.

Köse ve ekibinin hazırladığı raporda, olaylarda ölenlerin hiçbirinin polis silahıyla öldürülmediği, polisin kendilerine yapılan saldırılara karşılık verdiği yer alırken; alternatif raporda bunun tam aksi görüş savunuluyor. Kaya ve Sevigen tarafından hazırlanan raporda, kahvehane taramasında öldürülen bir kişi iken, daha sonra çıkan olaylarda ve polislerin yaptığı saldırılarda ölümlerin arttığı ifade ediliyor. Bu raporda, provokatörlerin başlattığı işi, polislerin tamamladığı, olaylar yatışmak üzereyken polislerin olayları tahrik ettiği de yer alıyor.

Alternatif raporda, ölenlerin 15'inin can alıcı noktalardan ve tek kurşunla vurulduklarını; otopsi raporlarının komisyona verilmediği belirtilirken, "Ölenler polis silahıyla öldürülmediyse ya resmi silah kullanılmadı ya da polisin yanında başka cinayet işleyen güçler vardı. Bu durumda kontrgerillanın tekrar gündeme getirilip, araştırılması gerekiyor. Olaylarda silah kullananlar polis değilse bu, polisle birlikte katliama karışan örgütlü bir karanlık güç olduğunu ıspatlar" deniyor.

CHP milletvekillerinin hazırladığı raporda, basında açıkça görülen gerçeklerin çarpıtıldığı komisyon raporunun 24. sayfasında, "İlk tarama olayının, son olayları çıkaran örgütlerin yandaşları tarafından çıkarıldığının" iddia edildiğine dikkat çekilerek, "öyleyse neden gözaltına alıp insanları telle boğup öldürenleri, yani gerçek failleri polis bulamadı. Açık ki bu iddia, gözle görülen gerçekleri çarpıtan ve suçluların tavrına ortak olanların hedef şaşırtma ve gerçek suçluları gizleme telaşından başka bir şey değildir" deniliyor.

Halk kendini koruyabilir

CHP milletvekilleri raporlarında, "polisin halka ateş açtığı gerçeğini inkar etmenin" sadece olaylara mağdur olanların değil, halkın parlamentoya ve devlete karşı güvensizliğine, devletin her kurumunun halkın düşmanı olduğu kanısına neden olacağı vurgulanıyor.

Raporda halkın güvenlik gücü olan polislere karşı korku duyduğu, sakat insanların bile polislere güvenmedikleri vurgulanırken, böyle saldırıların halkı kendi savunma mekanizmalarını kurmaya yönelteceği, bu mekanizmaların ise "çeşitli sakıncalar" yaratacağı da ifade ediliyor.

Lozan'da Kürt konferansı

İsviçre'nin Lozan şehrindeki Birleşik Sosyalist Parti taraftarları tarafından 27 Mayıs 1995 Cumartesi günü 'Kürt sorununa bakış' konulu bir konferans düzenlendi. Konferansta Serhat Bucak, Yavuz Binbay, Mehmet Müfit, Abdurrahim San ve BSP adına İlhan Işıktaş birer konuşma yaptılar. Konuşmasında, Kürt sorununu şiddet yöntemiyle çözme girişimlerinin iflas ettiğine dikkat çeken Işıktaş, demokratik ve siyasi çözümün ancak denenmemiş yöntemlerle, barışçıl yollarla sağlanabileceğine dikkat çekti. İki oturum halinde gerçekleştirilen konferansa yaklaşık yüzü aşkın kişi katıldı.

Marksist Araştırma Ödülü Aktükün'ün

Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) eski senatörlerinden Fatma Hikmet İşmen tarafından iki yıl önce başlatılan Marksist Araştırmaları Özendirme Ödülü'nü, bu yıl İlhan Aktükün'ün araştırmasının kazandığı açıklandı. Prof. Sadun Aren, Kenan Somer, Prof. Dr. Cem Eroğul, Prof. Dr. Korkut Boratav, Prof. Dr. Taner Timur, Prof. Dr. Alpaslan Işıklı ve Prof. Dr. Ömür Sezgin'den oluşan jüri, geçtiğimiz yıl da Dr. Ufuk Uras'ın yapıtını ödüle değer bulmuştu. Marksizm ve Gelecek dergisini de çıkartmış olan Gelecek Basım Yayım Ltd. Şti.'nin de katkıda bulunduğu ödüle, önümüzdeki yıl için araştırmalarını sunacakların, en geç 31 Aralık 1995 tarihine kadar başvurmaları gerekiyor. İlgilenenlerin iletişim kurabileceği adres ise şöyle: Karanfil Sok. 17/18 Kızılay/Ankara.

MHP avcılık yarışması düzenledi!

MHP 4 Haziran ara yerel seçimlerinde Çatalca'da diğer partilerden farklı olarak seçmenlere silah ve 2 bin fişek vaadetti. Parti, bu ödül için sadece "avcılık müsabakası" na katılma şartı koydu. Bu MHP nedense avcılığa taktı. Gerçekte kimleri avlamaya hazırlanıyorlar dersiniz?

Maksat şiddet ve cinsel 'taciz', mütecavizler de polis olunca..

Kadın erkek farketmiyor!

Ankara, Söz- Yıllardır kadınlar, "Bedenimiz bizimdir, cinsel tacize hayır!", "Geceler ve sokaklar erkeklerin değildir" sloganlarıyla cinsel tacize karşı kampanyalar düzenler, eylemler yaparlar. Ancak saldırganın üzerindeki elbise, belindeki tabanca ona özel bir konum ve koruma sağlıyorsa, saldırılanın cinsiyetinin de önemi kalmadığı ortaya çıkıyor. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyal Antropoloji bölümü öğrencisi Gökhan Metin, 31 Mayıs Çarşamba gecesi saat 02.00'de Gençlik Parkı'nda polislerin kendisine cinsel tacizde bulundukları ve sonra götürüldüğü polis karakolunda tazyikli su sıkılarak işkenceye maruz kaldığını öne sürüyor.

Korku filmlerinde görülebilecek türden olay Gökhan Metin'in anlatımına göre şöyle gelişti:

Cebeci'de arkadaşlarıyla sohbet eden Gökhan, dolaşmak için dışarı çıktı. Gençlik Parkı'na gelerek havuzun yanında oturdu. Saat 01.30-02.00 sularında önünde duran polis minibüsünden bir polis parmağıyla işaret ederek kendisini çağırdı. Kimliğini göstermeye çalışan Gökhan'a polis ısrar edince minibüse bindi. Şoför mahallinde bir, arkada ise iki polis vardı. Gökhan'ı aralarına alan iki polisten biri göğüslerini, diğeri de saçlarını okşamaya, öpmeye çalıştılar. Gökhan kendisini bırakmalarını istedi ve "Ben ibne değilim, öğrenciyim, yurduma bırakın beni" diye bağırmaya başladı.

Polis tavrını sürdürünce kapıya doğru hamle yaptı. Ancak kapı kilitliydi. Pencereleri kırmaya çalıştı, başaramadı. Poliser Gökhan'ı tekrar kendilerine çekerek ve tacize devam ettiler. Direnince de, coplamaya başladılar.

Daha sonra Solmaz Kılıçtepe Karakolu'na götürülen Gökhan'a karakolun yanındaki çimenlikte 20 kadar polis gülerek, küfrederek tazyikli su sıktı. Bütün bunlar olup biterken, hiçbir polis yüzünü saklama ya da Gökhan'ın gözlerini bağlama gereği duymadı. Tacizciler, diğerlerine göz kırparak, "hadi biz gidiyoruz" deyip, Gökhan'ı tekrar minibüse bindirdiler. Araba parkın kuytu bir köşesine çekildi. Polislerden biri kapıyı açmak için uzanınca, bir anlık boşluktan yararlanan Gökhan kendini dışarı attı ve koşa koşa, Ulus'ta bulunan yurduna geldi. İçeri girer girmez de bayıldı.

Gökhan, iki gün boyunca şikayetçi olmadı. Sonunda arkadaşları kendisini ikna ettiler. Cuma günü Ankara Üniversitesi Adli Tıp'ına gittiklerinde görevli önce sağır rolü yaptı ve muayene etmek istemedi.

Gökhan raporu güçlükle aldı. Raporda üç gün iş göremeyeceği yazılıydı.

Suç duyurusu

Gökhan Metin'e yardımcı olan İHD'li avukat Meryem Erdal, 5/6/1995 tarihinde Savcılığa, "İşkence ve sarkıntılık iddiasıyla, Solmaz Kılıçtepe Karakolu'nda olay tarihinde görevli polisler hakkında suç duyurusu"nda bulunduklarını söyledi. Erdal, "Savcı hazırlık soruşturması başlatacak. Polisler yüzlerini kapatmadıkları için teşhis yapılmasını istedik" dedi. Erdal, Gökhan'la birlikte savcılığa gelen 25-30 arkadaşının böyle olayların "Yalnızca siyasi poliste olacağını sandıklarını ve arkadaşlarının saldırıya uğramasına şaştıkları" yolundaki gözlemini de aktardı.

Mahmut Alınak'tan demokratik bir yasa teklifi daha

Milliyetçiler, muhafazakarlar, 'demokratlar'.. Var mısınız ?

Aylan UNCU

Ankara- Olağanüstü Hal uygulamasının süresi TBMM Genel Kurulu'nda uzatıldı.. Ancak, halk yasayı veto etti ve uygulamaya konulamadı.. Geçtiğimiz pazar günü İzmirliler'in parlamentoya seçtikleri üç milletvekili için talep ettiği güven oylaması yapıldı. İzmir kapsamında gerçekleştirilen oylama sonucunda milletvekillerinden ikisinin yetkileri geri alındı... Yeni İstanbul Valisi yapılan seçimlerin ardından görevine başladı...

Gazetelerde böylesi haberlerin yayınlandığını mevcut rejim ve demokrasi anlayışı içerisinde belki hiç göremeyeceğiz, ama yine de böyle bir düşünce bile insana çok hoş geliyor. Ayrıca bu yalnızca düşünsel faaliyetin hazzına ilişkin bir çaba değil. Böylesi bir düşünceyi savunan milletvekillerimiz de var.

Yasaları veto yetkisi

Şırnak Bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak, yönetimi halkın oluşturacağı, biçimlendireceği, denetleyeceği ve seçtiği yöneticileri dört yıl beklemeden görevden alabileceği idari ve siyasal bir sistem için yasa teklifi hazırlığı içinde.

Alınak'ın tasarısı, devletin idari ve siyasal işleyişinde köklü değişiklikler öneriyor. Parlamentonun bilinen yapısı ve bileşimi içinde reddedileceğinden kuşku duyulmayan tasarı, yasallık kazandığı koşulda halkın parlamentodan çıkan kararları denetlemesi, biçimlendirmesi ve beğenmediği yasaları referandum yoluyla veto etmesi olanaklı olacak.

Tasarıyı hazırlayan ve kanun teklifi haline getirilmesi için TBMM Kanunlar ve Kararlar Dairesi'nin uzmanlarına başvuran Alınak, bu kanun teklifinin Anayasa'ya aykırı olduğu yanıtını almış. Ancak, Alınak, yine de böyle bir kanun teklifi hazırlayacağını ve Anayasa Komisyonu'nca reddedilse bile bir tartışma başlatacağını söylüyor.

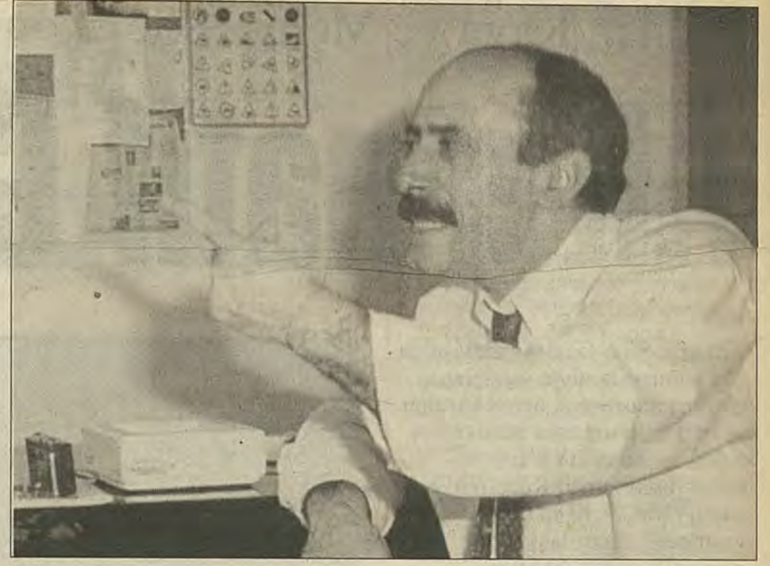
Alınak'ın yasa tasarısına göre, yasanın öngördüğü işleyişle, halk kendi yaşam tarzını kendi kolektif ve örgütlü gücü ile biçimlendirecek.

Yargıçtan, içgüvenlik amirine, en küçük yerleşim biriminin yöneticisinden merkezi yönetimin en üst düzey yöneticilerine kadar, bütün yöneticilerin halkın oyu ile seçildiği; süreleri dolmasa dahi yetkilerinin halk tarafından geri alınabildiği bir sistem kurulacak. Cumhurbaşkanları, başbakanlar, bakanlar ve milletvekillerinin yanısıra genelkurmay başkanları, genel müdürler, köy, ilçe ve il yöneticileri de dahil, bütün kamu yöneticileri yönetilenlerce denetlenecek ve yetkileri geri alınabilecek.

Parlamentoyu mu, halkı mı değiştirsek?

Mevcut sistemde halkın denetim ve katılımına olanak verecek bütün yolların kapatıldığını söyleyen Alınak, bu sistemde bugün çaresiz görünen sorunların çözümleneceğini, karmaşanın ve savaşların son bulacağını ileri sürüyor. "Reel sosyalist sistem"in başarılı olamamasının nedeninin de bu olduğuna dikkat çeken Alınak, "Sosyalizmi halkın etkinliği ile kuruyorsun, ama bir süre sonra halk dışlanıyor. Yönetim bir kısım bürokratın eline geçiyor ve onlar sistemi biçimlendiriyor" diyor. Alınak, demokrasinin beş yıldan beş yıla sandık başına gitmek olarak algılandığını, halkın da beş yıldan beş yıla kandırılacak bir sürü olarak görüldüğünü ifade ediyor ve sözlerini şöyle sürdürüyor: "Bugün milletvekilinden memnun olan tek seçim çevresi kalmadı, ama halk çaresiz. Şırnak halkının benim elimden yetkimi alma imkanı olsaydı, ben Şırnak'a daha yakın, daha başka türlü davranırdım. Bugün, yöneticiler ABD başkanı Clinton'a gösterdikleri değerin milyonda birini kendi halklarına göstermiyorlar. Çünkü, Clinton'un elinde bir sürü avantaj var. Baskı kuruyor. Ama halkın baskı kurma imkanı yok."

Tek tek birçok rejim muhalifi, özgürlükçü ve sosyalistin destek vereceği tasarının Meclis'te hemen hiç yandaş bulamayacağına kesin gözüyle bakılıyor. Ancak tasarıdan haberdar olan muhalif çevreler için tartışılan en önemli konu, bu tasarıdan yana olan bir halkı kısa zamanda bulmak olsa gerek.

Yeni bir siyaset tarzı için iyi bir örnek

Ülkemizde 1969'dan bu yana seçim sistemlerinin köklü reform taleplerini savunan kesimlerin temsilcilerinin parlamentoya girmesini engelleyecek biçimde oluşturulduğunu biliyoruz. Gerek söz konusu yasal çerçevenin yarattığı engel, gerek radikal muhalefetin parlamento içi mücadeleyi önemsememesi '70 sonrası ülkemizdeki sosyalist siyasete dünya üzerinde çok az örneği bulunan bir tarzı egemen kıldı. Parlamento içi mücadelenin reddine dayanan, seçimleri boykot taktiği üzerinde gelişen bu yaklaşım değişik biçimlerde bütün sosyalistleri etkiledi. Bu etki kimi çevrelerde boykotçuluk biçiminde görünürken, kimi çevrelerde yasal siyasal araçların reddi biçiminde somutluk kazandı. Buna solun öfke, şiddet ve bir diğerini ret temelindeki bölünmüşlüğü de eklenince, özgürlükçü ve sosyalist bütün eğilimler parlamentodan dışlanmalarını zımnen kabullenmiş oldular.

Bunun bir başka yansıması da yerel yönetimler düzeyinde mücadelenin reddi oldu. Böylece sol, sosyalist ve özgürlükçüler, ülke yaşamında

hem makro, hem de mikro düzeylerde sorunları tartışmak için önemli bir aracı ve zemini terketmiş oldular. Böylece sosyal demokratlar dışında kalan solun hemen bütün kesimleri ülkenin sorunlarına soyut, propagandif ve neye karşı olduklarını ifade etmekle yetinen, reform talepleri üretemeyen bir çerçeve içinde yaklaşmayı kabul ettiler. Ve neredeyse kitle çizgilerini oluşturan tek köprü faşistlere karşı yürütülen aktif siyaset haline geldi. Beş yıl süren bu dönemi bilindiği gibi 12 Eylül döneminin baskı, geri çekilme, yenilgi ve yeraltı dönemi izledi.

Bugün özgürlükçü radikal bütün sol eğilimler mücadelenin araçlarını, biçimlerini ve alanlarını sınırlamayan, siyaseti makro ve mikro düzeylerde kitlelerin somut talepleri, sorunları, ihtiyaçları temelinde geliştiren bir eğilimde buluşma yönünde bir süreç yaşıyor. Alınak'ın yasa tasarısı söz konusu eğilimin bir örneği olduğu gibi, aynı zamanda parlamento içi mücadelenin etkinliği açısından bile DEP gerçeği sola çok şey öğretebilecek. Umalım ki parlamento içi mücadeleyi kabul eden ve bunun en etkin araçlarını geliştirmek isteyen sol, Alınak'ın bu çabasıyla somut bir ilişki içine girerek, hem niyetlerini sınamaya, hem de geleceğin yeni sol siyaseti için ilk eskizleri çizmeye başlar. Böylelikle "parlamentoyu mu, halkı mı değiştirmek gerekir" sorusuna da yaratıcı yanıtlar bulunabilecektir.

Devlet krizine çözüm arayışları

Erdoğan AYDIN

Türk devleti, tarihinin en ciddi krizini yaşıyor.

Toplumsal sorunların çözümü yerine bastırılmasında inat eden bir devletin krizi bu. Kürt hareketinin askeri zor ve Türkçülükle geriletilmesinde ısrar edildikçe, iyice çözümsüzleşen, sola karşı bir dalgakıran olarak şeriatçı akımlara destek verildikçe, bir diğer açıdan derinleşen bir kriz bu.

Bu krize, mevcut statüko korunarak, dolayısıyla olmayacak duaya amin cinsinden çözüm arayışının başını ise Demirel çekiyor.

Nasıl bir çözüm?

Demirel, Gazi olaylarıyla uç noktaya varan krizi aşma arayışlarını adeta karşılamak üzere, "yeni bir devlet projeşi" gündeme getiriyor. Mart ortalarında Ertuğrul Özkök'e cevaben:

"1 Eylül günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışında bir konuşma yaparak, Türkiye'ye yeni bir devlet projesi önereceğim. Devletin işleyişini, vatandaşlarla ilişkisini yeniden düzenleyecek bir proje olacak bu" diyordu.

Devletin krizden çıkma arayışının ürünü oluşu nedeniyle "projenin" irdelenmesi gerekmektedir. Devletin vatandaşıyla ilişkisinin yeniden düzenlenmesi anlamında bir "ilerleme" olarak sunulan bu "yeni" devlet projesinin ayrıntılarına indiğimizde, olabildiğine gericileşmiş olan siyasal dengelerin devlet katında teorizasyonuyla karşılaşıyoruz.

Bugüne kadar zaten itibar edilmeyen "halkçılık" ve "devrimcilik"in ve tabii sermayenin yeniden genişleme ihtiyacı çerçevesinde artık ömrünü tamamlamış "devletçilik"in atılacağı, buna karşılık "cumhuriyetçilik" ve "laiklik"in yanına "demokratlık" ve "Müslümanlık"ın ekleneceği, "milliyetçilik"in ise korunacağı bir proje bu...

Projede "demokratlık"tan sözedilmesi, 49. hükümetin kuruluşunda olduğu gibi kimimizi ikirciklendirebilir. Bu ise bir kez daha kontrpiye duruma girmemiz demektir.

Anımsanacağı gibi, 12 Eylül Anayasası'na karşı "Paris Şartı'na uygun demokratik bir yapı kurmak" sözü vererek hükümet olan Demirel, hemen ardından "Kürt realitesinin tanınacağı" sözü verecek, çok geçmeden de "anayasal vatandaşlık" gibi ileri bir kavramı gündeme getiren kişi olacaktı. Ancak bunların gereklerini kulakardı etmekte sergilediği maharet, sözlerini nasıl algılamak gerektiğine ölçüt oluşturacaktı.

Bugün gelinen noktada O, burjuva demokratik taleplerin önünü Sevr yollamalarıyla kesmek ve süreci 8. Madde gibi bir ayrıntıda tıkamaktaki kararlılığıyla karşımızdadır. "Kürt realitesini tanıyoruz"dan, "Kürt hakkı yoktur" noktasına geri dönüşün bayraktarlığını yapmaktadır. Bu ise demokrasiden yana devlet katında edilen sözlerin zevahiri kurtarmaktan öte anlam taşımayacağını gösterir. Demirel'in 30 yıllık, devletin ise 70 yıllık siyasal pratiği de dikkate alınacak olursa, uzmanlarıyla üzerinde çalıştığını söylediği projeye ilişkin gerçeği yakalamak daha da kolaylaşacaktır.

Müslümanlık ve milliyetçilik

"Demokratlık"ın, geleneksel politik dildeki içeriksizliğinden temel ayrımla gerçekten anlam ifade etmesi için bir dizi değişim ve kabulle birlikte tanımlanması gerektiği açıktır; ki sözkonusu önerinin diğer ayrıntıları bu yöndeki yargılarımızı daha da pekiştirmektedir.

Nitekim "laiklik"in yanına eklenecek "Müslümanlık" bunu gösteriyor. Böyle bir ekleme, devletin vatandaşıyla barışması açısından ilerleme değil, tam tersine şeriatçı totaliterizmle uzlaşma anlamına geliyor. Çünkü "Müslümanlık"ı devlet ilkesi yapan mantığın aksine laiklik, inanç ve ibadet özgürlüğünün engeli değil, aksine dinin, mezhepsel veya kuralsal dayatmalara karşı özgürce yaşanmasının da güvencesidir.

Buna karşılık "Müslümanlık"tan bir devlet ilkesi düzeyinde sözettiğiniz zaman, zaten içeriği boşaltılmış olan laikliğin tamamen anlamsızlaşacağı bir yana, kamu hayatının, din kurallarına göre düzenlenmesi, yani toplumun şeriata zorlanmasına da yasal meşruiyet sağlamış olursunuz. Bu ise, ABD'nin Ortadoğu uzmanı Graham Fuller'ın, yeni ideolojik kimlik gereksiniminin "ılımlı İslam" ile karşılanması görüşü bağlamında yerine oturuyor.

"Müslümanlık"ın devlet ilkesi haline getirilmesinin sonucu, sorunlarımızın tartışılmasında şeriatın artan oranda referans düzeyine yükselmesi olacaktır. Dinin toplumsal meşruiyeti de düşünülürse, onu sosyal kontrol mekanizması olarak daha çok kullanmaya yönelen bir devletin artan oranda ona boyun eğmesi de kaçınılmaz olacaktır.

Bu bağlamda "yeni devlet projesi", demokratikleşme niyetinden çok, başta Kürt ve Alevi sorunu olmak üzere, zaten Türkiye'nin totaliter geleneğinin sonucu olan sorunlarını, sosyal kontrol mekanizmalarıyla etkisizleştirmek şeklindeki 12 Eylül politikasını yineleyerek devletin hegemonya olanaklarının güçlendirilmesini amaçlıyor.

Nitekim sosyal devletin gereği olan "halkçılık"tan vazgeçilirken "milliyetçilik"in yinelenmesi de bu yargıyı pekiştiriyor. Üstelik "yurtseverlik"e değil de, "milliyetçilik"e yapılan vurgu, "anayasal vatandaşlık" önerisini dışlarken, "sorunları baskı altında tutarak bir şey yokmuş gibi götürme" politikasının da devamı anlamına geliyor.

Proje gerçekte 2. Cumhuriyet'in başka bir okunuşudur; ama toplumcu veya artık uluslararası standartlara daha çok yaklaşmış olan büyük sermayenin penceresinden bakılarak değil, doğrudan devletin penceresinden bir okunuşu... Üstelik kendilerine yönelik tarihsel haksızlığın artık kabul edilemezliğini dayatan Aleviler'e ve Kürtler'e nanik yaparcasına "Müslümanlık" ve "milliyetçilik" vurgusu yapan bir okunuşu!

Amaç ve sonuç

İstenen ne kokar ne bulaşır cinsten bir demokrasi; halkın kullanmayacağı, devletin belirlediği sınırlar içinde hareket edeceği, ama belli hakların da var gözüktüğü bir "demokrasi".

Sözkonusu dönüşümde demokrasi sadece söylemden ibarettir. Nitekim Kürt realitesiyle uzlaşmaya gidilmiyor; aksine devletin resmi ideolojisi olarak "milliyetçilik"in, devlet belirleyeni olarak sürdürülmesinin altı çiziliyor. Ülkenin tarihsel mazlumları olan Aleviler'le de uzlaşma yoluna gidilmiyor; hak eşitliklerinin tanınması ve bunun için gerekli düzenlemelerde ayak direnirken, onların temel talebi olan laikliğin yerine "Müslüman"lığın ikamesiyle devletin resmi ideolojisine yeni kalıplar biçiliyor.

Kürtler ve Aleviler'den, Cumhuriyet'in kurucu ve eşit haklı ögeleri olarak sözetmeyen, emekçilerin hak ve özgürlüklerini açıkça tanımayan hiçbir yeni devlet düzenlemesinin krizi aşması mümkün değildir; bu anlamda Demirel'in projesinin de bir açılım getirmesi mümkün olmayacaktır.

Garanti, yeşil kaplumbağayı koruyor!

Ayla ÖNDER

Evet koruyor.. "Gelirinin bir bölümünü bağışlayarak, deniz kaplumbağalarının korunması için mücadele veren", bunu gazetelere verdiği ilanlarla duyuran Garanti Bankası'nın çalışanlarına verdiği değer, onların örgütlenme hakkına karşı takındığı tutum bambaşka..

Şimdi çevrecilik moda.. Bir holdingin, bir bankanın reklamında nesli tükenmekte olan hayvanların, yok olan doğanın fotoğraflarını daha sık görüyoruz. Onların yaşama hakkına itirazımız yok, ancak insanların yaşama, çalışma hakları karşısında bu kurumların tutumları onur kırıcı olduğunda bu çevre-doğa sevgisi pek inandırıcı gelmiyor. Garanti Bankası'nın "En değerli kar ortaklarımızdan yeşil kaplumbağa" sloganını kazıdığınızda ortaya çıkan manzara çok farklı..

Deniz kaplumbağalarına şefkatle kucak açan Garanti Bankası Bank-Sen'de örgütlenen çalışanlarına karşı acımasız.

Garanti çalışanlarının DİSK'e bağlı Banksen'de örgütlenmesini engellemek için akıl almaz bir savaş açan banka patronu, sendikanın Çalışma Bakanlığı'ndan aldığı yetkiyi de geçersiz kılmak için elinden geleni yaptı. Bir yıl önce açtığı yetkiye itiraz davasının mahkemesi geçen hafta sonuçlandı. Banka patronu sendikaya üye olan 1896 banka çalışanından 182'sinin üyeliğinin geçersiz olduğunu öne sürdü. Bunu da şu gerekçeye dayandırdı: "İşçiler mesai saatleri dışında sendikaya üye oldular. Bu geçersizdir! Sanki banka çalışanlarının mesai saatleri içinde işlerini bırakıp, "Ben notere, sendikaya üye olmaya gidiyorum" diyebileceği bir ortam mevcut! Böyle bir gerekçeye sığınan bankanın bu garip isteği hakim tarafından da kabul gördü! 182 kişinin üyeliğini reddedişindeki amaç sendikal çoğunluğu baltalamaktı. Bu da oldu. Eğer bu karar Yargıtay'dan da geçerse bundan sonra Türkiye'de bir sendikanın yetki alması belki de hayal olacak. Çünkü bu baskı koşullarında hangi işveren "notere gidin, sendikaya üye olun, izin veriyorum" der.

Hukuk savaşı

Garanti çalışanları, anayasal bir hak olan örgütlenme hakkını kullanmak istedikleri andan itibaren öyle baskılar yaşadılar ki..

DİSK/Banksen, Garanti Bankası'nda 1992 yılında başladı örgütlenmeye. Bu çaba 1994'te sonuçlarını verdi. Çok sayıda insan sendikaya üye oldu. Garanti patronu olayı duyar duymaz, kıyıma, sürgüne, baskıya başladı. Geçen yıl temmuz ayında işten atılmalar gerçekleşti. Sendikalıları tek tek saptayan banka yönetimi onları işten atmadan önce sorguya tabi tuttu. Bankanın genel müdürlük binasındaki özel bir odada şu soru soruldu: "Sendikaya üye olmanın suç olduğunu bilmiyor musun?" Polisiye yöntemlerle günlerce süren bu sorgulamanın ardından 300 insan atıldı sokağa. Bir gün içinde Türkiye'nin dört bir yanına sürgünler gerçekleşti. Bunlar içinde karı-koca çalışanlar birbirinden çok uzak şehirlere gönderildi.

Banka, bildiride suç arıyor

Banka çalışanları bu duruma karşı tavır gösteremediler. Sokağa çıkma, yürüme, iş bırakma gibi eylemler yasak çünkü. Grev yasağı var. Bu nedenle sendika yoğun bir protestoya girişti. Afiş ve bildiri kampanyası başlattı.

Banksen'le Garanti arasında olağanüstü bir hukuk savaşı başladı. Karşılıklı birbirlerine davalar açtılar. Üstüste yığılan dava dosyalarının sayısı 150'yi buldu.

Banka avukatları hafiye gibi sendikanın afişinin, bildirisinin, dergisinin satırlarında suç aradı. Satır satır inceleyip ve 'işte şu cümleden dolayı bankamıza hakaret ediyorlar' iddiasıyla dava açıldı.

Bir afiş ya da bildiri için izin prosedürü öyle zaman alıyordu ki.. Bu yolları geçip bildiriyi basan sendikaya, ardından mahkeme yolu göründü. (İzin için bir sürü resmi makama bildirimde bulunulması gerekiyor. Önce valiliğe başvuruluyor, valilik sendika masasına gönderiyor. Sırada belediye var. Belediyeye ilan reklam vergisi ödeniyor. Kaç afiş yapıştıracaksan, nerelere yapıştıracaksan ona göre ödeniyor bu para. Makbuzu alıyorsun, geliyorsun sendika masasına. Yeniden valiliğe gidiliyor. Valilik tamam şu kadar ay-gün ya da süreyle asılabilir diye izin veriyor.)

İzin prosedürü her il için ayrı işliyor. Banksen, Garanti'deki kıyımları protesto için başlattığı kampanyayı Türkiye çapında planlamıştı. Her il için ayrı izin istedi. Sendika aynı resmi kapılardan defalarca geçti diğer şehirlerde..

Ancak daha oralara gitmeden engeller çıktı. İstanbul'da resmi makamlara "biz şu afişler, bildiriler için izin almak istiyoruz" diye yapılan başvuruyu (nasıl oluyorsa) anında haber alan Garanti Bankası, derhal diğer illerin emniyet müdürlüklerine, valiliklerine yazılar yazdı;

"Bu sendika davalı olduğumuz bir sendika. Bankamız aleyhine durmadan afişler yapıyor. Yazı yazıyor, bildiriler basıyor. Biz sizin şehrinizde de başvuruda bulunduğunu öğrendik. Bankamızın çıkarlarına zarar gelmemesi için bu afişlemeye izin verilmemesini rica ederiz.."

Davaya hakim bile şaşırdı

Bu "engelli koşu"da Garanti çoğu kez istediğini yaptı. İstanbul'daki ilk afişlemede toplatılması için dava açtılar. Bu afişte yer alan "Banka şu kadar şubesini kapattı, şu kadar insanı işten çıkardı. Teknolojik yenilenme işten atma gerekçesi olamaz" sözlerine karşılık "Bankanın itibarını zedeliyor" dedi. Davaya hakim bile şaşırmıştı: "Bankanın itibarını zedeleyici bir şey yok. Sendika, üyelerinin haklarını savunuyor. Hatta teknolojik yenilenme içerisinde diyor. Bu banka için olumlu bir şey." Reddetti toplatma isteğini hakim. Ve afişler asıldı. Ama bankanın hukuk ordusu boş durmuyordu. Yine bankanın çıkarlarını zedelediği gerekçesiyle bu kez ceza mahkemesine gidildi. "Benim haklarıma zarar veriyor. Bankamın ticari faaliyetiyle ilgili olarak olumsuz propaganda yapıyor. Bu şöhret ve itibarımı zedeleyici niteliktedir. Dolayısıyla konuyla ilgili olarak cezalandırılmasını..." Sonuçta o afiş mahkemeye takıldı. Dava sürüyor hala..

Bu arada Garanti'de başka bir hummalı faaliyet. Banksis adlı sarı sendikaya zorla üyelikler başladı. Banksis'e üye olmayanların cezası ağır. İmzayı atmayan Türkiye'nin öbür ucunda buluyor kendini. Bunun üzerine sendika 'kış sürgünlerine son' diye bir afiş kampanyası başlattı. Bu kampanyada da aynı prosedür işledi. Başvuruyu duyar duymaz "Buna izin vermeyin" yazıları yazıldı. Buna rağmen İstanbul'dan alındı izin. Ancak bir saat sonra telefon geldi. Altında vali yardımcısının imzası var. "İzni geri aldık!"

Bir başka izinli afişe de "terör" gözetimi. Banka ilgili kaymakamlığa yazı yazdı. Terörle Mücadele Şubesi'nden ekipler sendikaya geldi. "Buyrun izin belgesi burada." Yanıt; "Kusura bakmayın bizden bu istendi, yapmak zorundayız."

Başka davalar sırada.. Sendikal nedenle iş akdinin feshi için sendikal tazminat davaları açıldı. İş akdi feshetme, ücret, sürgün, tayinler yaptıkları için yine sendikal tazminat davaları açılıyor. Banksen'den istifa etmeye zorladıkları için ayrı, Banksis'e üye olmaya zorladıkları için ayrı dava.. Toplam 150 dava için sendika avukatları ter döküyor. Her bölgenin "en iyi" avukatıyla anlaşan bankanın ise 50'ye yakın hukukçusu var. Banka işini biliyor ve yetki davası için bir işçi sendikasının avukatını tutuyor. Teksif sendikasının İstanbul bölgesinde davalarına bakan avukat Cengiz Özbilgin orada işçileri savunuyor, burada ise patronu!

Sendikal faaliyetle ilgili olabilecek her şey konusunda mahkeme salonlarına koşuluyor.

Bu arada işyerinde büyük bir tedirginlik var. Her an sorgulanmaya çağrılabilirler. Her an birlikte çalıştığın arkadaşının hangi sendikaya üye olduğu sorulabilir. Her an çekmecelerin karıştırılabilir. Sendikalı olduğu konusunda delil bulmak için insanların üstünü bile aradılar. Artık sendikal mücadele her alanda ve en akla gelmedik saldırıları da göğüsleyip, püskürterek yürümek zorunda. Ama sendikal hareketin içinde bulunduğu krizi aşması da belki bu tür bir mücadele anlayışının yerleşmesiyle olacak.

İşçiler eylem yoklamasında.

ANAP'lı iki belediyeden MHP'ye kadro hazırlığı

Haber Merkezi– İki ANAP'lı belediye, söz birliği etmişçesine geniş bir tensikata girişti. Kurban Bayramı'ndan hemen sonra işten atılan Eminönü Belediyesi işçilerinin akıbetine Şişli belediye işçileri de uğradı. Geçen cuma (2 Haziran) Şişli Belediyesi binası çevresini iş çıkışı çevik kuvvet sardı. Ardından atılanların adı okundu listeden.

Şişli Belediye Başkanı Gülay Atığ aylardır yürüttüğü "Tertemiz Şişli" kampanyasından sıkılmış olmalıydı...

Şişli Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü'nün bahçesinde toplanmış çok sayıda insan var. Listelerden adlar okunduktan sonra buraya geldiler. Direniş yeri belirlendi böylece. Artık her sabah işe gelir gibi buraya geliniyor. Aynı Eminönü belediye işçileri gibi geceyi gündüze katmışlar bekliyorlar. Pek işten atılmış olmanın verdiği gerginlik yok yüzlerinde. Bazen atılanlar için "kurtuldu adam ya!" şakası bile duyuluyor.Atığ'ın aylardır sürdürdüğü "Temiz Şişli" kampanyasının bir devamı gibi bu kıyım. Bu belediyeler esas olarak bu tür "temizliklerden" hoşlanıyor! Siz duydunuz mu hiç siyaseten işçinin atılmadığı bir belediye..

Atığ kıyımın ardından medyaya epey konu oldu. Kendisi "arabulucular" tarafından çok fazla sıkıştırılınca ağzından şu sözü kaçırdığı söyleniyor: "Bırakın da yüzünü atayım. onlar da PKK'lı zaten!" Bu PKK'li sözcüğü birçok işçi düşmanına kılıf yaratıyor nedense..

Şimdiye kadar bütün belediyelerde işten atılma hikayeleri hep aynı dolap çevresinde dönüyor. Belediyenin işlerini şirketlere vermek; kendi siyasi yandaşlarını işe almak; seçimde kendisini destekleyen müteffiklerine yer açmak; kendisine tehdit teşkil eden, muhalif, solcu, sosyalist işçileri yok etmek.

Bir işçi bu durumu şu sözlerle anlatıyor bize: "Belediyelerde seçim dönemlerinde partili işadamlarına sözler veriliyor. İhaleleri vermek için önceden anlaşma yapılıyor."

Bütün bunların zeminini önceden hazırlamış Atığ. Dört ayrı şirket parsellemiş belediyenin hizmet işlerini. Bu dört şirket tam 51 taşeron şirkete bölüştürmüş işleri. Ağ gibi sarmışlar belediyeyi.

Şişli Belediye Başkanı Refah'la da flört ediyor. Nişantaşı'ndaki bütün kaldırım taşlarını söktürmeye başladı bu nedenle aylar önce. Bu işi Refah'lı Albayrak şirketine ihale etti. Belediyenin kendi servis araçlarını garajda çürütüyor. Şişli Belediyesi'ndeki işçi ve memurları Albayrak'ın servisleri taşıyor artık. Korumaları da MHP'den.

Şişli'de Eminönü Belediyesi'ndan farklı bir durum var. 360 işçinin atılmasının ardından bütün birimlerde toplam 900 işçi iş bıraktı. Şu an belediyenin hiçbir hizmet biriminde bir tek kişi çalışmıyor.

Yaklaşık 10 gündür süren eyleme 10. günde polis saldırısı oldu. işçiler dövüldü. Bunun öfkesiyle daha da bilendi işçiler. Yakında evlerindeki yakınlarını da buraya taşıyarak daha kalabalık olacaklar.

15 ülkeden 25'ten fazla sol ve ilerici parti Atina'da toplandı

Barış için Balkan Forumu

Balkan Forumu, Yunanistan'ın başkanti Atina'da geçen 2-4 Haziran 1995 günlerinde toplandı. "2000 Yılına Doğru Balkanlar" adıyla düzenlenen toplantıya, bölge ülkelerindeki sosyalist ve ilerici partiler katıldı. Yunanistan'daki "sol ve ilerici güçler koalisyonu". Synaspismos'un girişimi ve çağrısıyla toplanan Forum'da Türkiye'yi Birleşik Sosyalist Parti (BSP) temsil etti. Toplantı sonunda "Barış için çağrı" başlıklı bir sonuç bildirisi yayınlandı. Balkan Forumu, bölge sorunlarına müdahale etmek amacıyla son yıllarda sol ve sosyalist partilerin gerçekleştirdiği en önemli toplantı niteliğinde. Yedi Balkan ülkesinin yanısıra toplam 15 ülkeden 25 partinin ve aralarında Rusya'daki Gorbaçov Vakfı'nın bulunduğu bazı kuruluşların da yeraldığı Forum'a **Seyfi Öngider** de katıldı ve yazdı.

Atina'nın tarihi toplantı ve konferans merkezi Zappio Megaron'da düzenlenen Balkan Forumu gelecek yıl Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da toplanacak.

Atina-'2000 Yılına Doğru Balkanlar' adı altında, Balkan ülkelerindeki sosyalist ve ilerici partilerin katıldığı Balkan Forumu, Yunanistan'ın başkenti Atina'da 2-4 Haziran'da yapıldı. Yunanistan'daki 'sol ve ilerici güçler koalisyonu' Synaspismos'un girişimi ve çağrısıyla toplanan Forum'a Türkiye'den Birleşik Sosyalist Parti katılırken, diğer ülkelerden de çeşitli sosyalist ve sol partiler katıldı. Yedi Balkan ülkesinin yanısıra toplam 15 ülkeden 25 partinin ve ayrıca aralarında Rusya'daki Gorbaçov Vakfı'nın yer aldığı bazı kuruluşların ve örgütlerin temsilcilerinin yer aldığı Forum, Atina'daki tarihi Zappio Megaron Konferans Merkezi'nde gerçekleşti.

2 Haziran Cuma akşamı saat 18.00'de Synaspismos Başkanı Nikos Constantopoulos'un açış konuşmasıyla başlayan Forum iki gün boyunca, Balkanlar'daki barışın nasıl sağlanacağı başta olmak üzere, canlı ve ilginç tartışmalara sahne olurken, 15 ülkeden çeşitli eğilimlerdeki sol ve ilerici güçler görüş ve deneyimlerini birbirlerine aktarma ve yeni bağlar kurma olanaklarını buldular.

Cuma akşamı Synaspismos'un yanısıra Yunanistan'daki diğer başlıca siyasi partilerden PASOK, Yeni Demokrasi ve Komünist Yenilenme ve Ekolojik Sol temsilcilerinin yaptıkları konuşmalardan sonra Atina Büyükşehir Belediye Başkanı Forum'a katılanlara Atina Belediyesi'nin tarihi binasında bir yemek verdi.

Forum'un gündemi

3 Haziran Cumartesi sabahı başlayan ve 4 Haziran Pazar günü öğle saatlerinde sona eren tartışmaların gündemi üç ana başlıktan ve şu alt başlıklardan oluşuyordu:

1- Barış ve güvenlik sorunları

a) Bosna'daki savaşın sona erdirilmesi

b) Balkanlar'da Helsinki tipi bir süreç için öncelikler

c) İki kutuplu dünyanın sona ermesinden sonra Balkanlar ve güvenlik için örgütlenmeler

d) Milliyetçilik, insan hakları ve azınlıklar sorunları

2- Balkanlar'da işbirliği ve Avrupa perspektifleri

a) Bölgesel bir bütün olarak Balkanlar

b) Ekonomik ve kültürel yapılanmalar ve olanaklar

c) Piyasa-Gelişme- Çevre ve Sol

d) Balkan ülkeleri ve Avrupa Birliği

3-Sol ve ilerici güçler ve toplumsal hareketler

a) Yeni sol ve ilerici oluşumların gelişmesi

b) Toplumsal örgütlenmeler ve sivil hareketler

c) Gelecekteki işbirliği olanakları

Özellikle Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerindeki rejimlerin çöküşünden sonra Balkanlar'daki durumun ele alındığı ve ilerici ve sosyalist hareketlerin bu yeni ortam ve koşullarda gelişmelere nasıl müdahale edebileceğinin ve inisiyatif kazanabileceğinin tartışıldığı üç ayrı oturumda, başta Bosna'daki savaş olmak üzere, Avrupa Topluluğu ile ilişkiler ve 1989 sonrasının gelişmeleri sonucunda sosyalist hareketin yeniden hangi temellerde kendisini yapılandırması gerektiği konularında görüşler ileri sürüldü. Balkanlar'ın Avrupa'nın bir parçası ve Batı Avrupa'daki 'sivil toplum'un Balkan ülkelerinde de örgütlenmesi ile birçok sorunun aşılabileceği vurgusu ağırlık taşırken, buna karşı çıkan ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmeye çalışan partiler ve kurumlar da vardı. Sonuçta kabul edilen 'Barış İçin Çağrı' metninde de görüldüğü üzere, Balkanlar'daki her türlü sorunun barışçı yöntemlerle çözümlenmesi isteği ortakça paylaşılıyordu. Bunun yanısıra 'Helsinki tipi' bir sürecin desteklenmesi ve 'ortak Avrupa evi'nin barışçıl bir apartmanı olma hedefine BSP temsilcisinin 'rezervasyonu' olduğunu ifade etmesi dışında ciddi bir itiraz olmadı. Balkan Forumu'nun 2000 yılına kadar her yıl toplanması ve gelenekselleşmesi önerileri üzerine, Bulgaristan Sosyalist Partisi gelecek yıl Sofya'da düzenlemeyi üstlendi. Ve Atina'daki bu ilk toplantı sadece bölgeden değil Avrupa'nın diğer ülkelerinden de katılan sosyalist ve ilerici partiler arasında yeni ve daha ileri bağların kurulduğu bir ilk adım oldu.

Sonuç Bildirisi

Barış için çağrı

Bosna'daki son gelişmeler barış ve savaş arasında bir seçim yapılmasını dramatik bir şekilde gündeme getirmiş bulunuyor.

Biz biricik seçimin barış olduğunu ilan ediyoruz.

Akan kanlar bir an önce durmalıdır. Savaşan tarafların hepsinin kanlarına ve canlarına malolan bu savaşın devam etmesinin hiçbir haklı gerekçesi olamaz ve bu savaş bütün Balkanlar'ın ve Avrupa'nın güvenliğini tehdit etmektedir.

Saldırganlık, milliyetçilik ve militarizm içinden bir çözüm bulunamaz.

Demokrasinin ve hümanist değerlerin doğduğu Atina kentinden çatışmaların durması ve yeniden görüşmelere başlanması ve diyalog çağrımızı yükseltiyoruz.

Barış, ancak sınırların dokunulmazlığı, karşılıklı güven ortamı, halkların barış içinde birarada yaşaması ve işbirliği üzerinde ve Balkanlar'ın her tarafında insan ve azınlık haklarına CSCE prensipleri temelinde saygı temelinde kurulabilir.

Avrupa perspektifi içinde Balkanlar için Helsinki tipi süreçleri destekliyoruz. 21. yüzyıla doğru tek yol ortak güvenlik, işbirliği ve birlikte gelişmedir.

Balkan Forumu'na katılan biz, Balkan ülkelerinin sol ve ilerici güçleri ve Avrupa solu, halklarımız ve ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin eşitlik ve dayanışma çerçevesinde gelişmesi için işbirliğine verdiğimiz önemi vurguluyoruz.

İkinci Dünya Savaşı'nda halkların faşizme karşı kazandığı zaferin 50. yıldönümünde barış için yapabileceğimiz herşeyi yapalım.

Balkanları, ortak Avrupa evinin barışçıl bir katı haline getirebilmek ancak hepimizin mücadelesine bağlıdır.

İzlenimler

Kessariani'de yaşlı partizanlarla

Kessariani meydanında faşistler 200 partizanı kurşuna dizmişler, şimdi Synaspismos aynı meydanda 50 yıl sonra anti-faşist bir gösteri düzenliyordu.

Seyfi ÖNGİDER

Mali sorunlar dolayısıyla ben Atina'ya ancak otobüsle gidebilirdim. Synaspismos'un Uluslarararası İlişkiler Sekreteri Panos Trigazis'e otobüsle geleceğimi faksla bildirip vize için başvurumu yaptığım günün akşamı gidiş-dönüş uçak biletimin gönderildiğini Trigazis'in İstanbul'daki bir arkadaşı telefonla bildirdi. Trigazis, İstanbul-Atina arasındaki 22 saatlik otobüs yolculuğunun çok yorucu olacağını düşünmüş ve aslında Synaspismos'un kendisi de mali sıkıntılar içinde olmasına karşın, Türkiye'den gelecek konuk için koşulları zorlamışlardı. Dolayısıyla Trigazis ve Synaspismos'la ilk sıcaklık daha yüzyüze gelmeden doğdu.

'Seyfi, Seyfi...'

2 Haziran Cuma günü sabahı 11.30 sıralarında Atina havaalanına indiğimde beni karşılayan birilerini aradı gözlerim, ama kimseyi göremedim. Doğrusu biraz canım sıkıldı. Ancak gideceğim otelin ismini biliyordum. Herhalde bir terslik oldu diye düşündüm ve gümrük çıkışının yakınındaki Informasyon bürosuna yönelerek Titania Hotel'e nasıl gidebileceğimi sormaya karar verdim. Büroya bir şeyler soran birkaç kişi vardı ve sıranın bana gelmesini beklemeye başladım ki, az sonra birisinin ortalığa doğru 'Seyfi, Seyfi' diye seslendiğini duydum. Yabancılar ilk adı değil de soyadını söyledikleri için biraz emin olmayarak seslenen orta yaşlı, sakallı adama 'Siz Synaspismos'dan mısınız' diye İngilizce sorunca, o Türkçe olarak 'Evet, Seyfi sen misin?' dedi. Böylece buluştuk ve daha sonra biri kadın, iki kişi daha yanımıza geldi. Meğer beni karşılamaya üç kişi gelmişti ve çıkışın başka bir tarafında adımı yazdıkları büyük bir kağıtla dolaşmışlar ve adımı anons ettirmişlerdi ama ben duymamıştım. Dördümüz arabaya doğru giderken Türkçe bilen ama yetmediği yerde İngilizce de konuşarak anlaştığımız Grigoris Kakouris, Atina'da kaldığım sürece bana yardımcı olmak üzere Synaspismos'un kendisini görevlendirdiğini ve partinin Dışilişkiler Bölümü'nde çalıştığını anlattı.

Köfte ve ıspanaklı börek

Havaalanından otele giden yol yirmi dakika kadar sürdü. Otele geldiğimizde artık Grigoris'le ve diğerleriyle dost olmuştuk bile. Grigoris, çok iyi olmayan Türkçesinin yetmediği yerde İngilizceye de başvurarak şakalar yapıyor, fıkralar anlatıyordu. Otele geldiğimizde 'Hadi çantanı bırak da benim eve gidelim, annem köfte ve börek yaptı' deyiverdi. Yirmi dakika önce karşılaştığınız hiçbir Avrupalı'dan böyle bir öneri duyamazsınız. Bunu ancak bir Yunanlı yapabilir ve ancak bir Türk'e yapabilir... Böylece otobüse atladığımız gibi Grigoris'in evine gittik. Otelde yaparım falan dememe aldırmadan bana hemen duşu hazırladı ve üst katta oturan annesinden yemekleri almaya gitti. Duştan çıktığımda 'Sana Yunan müziği dinleteyim' diyerek teybi açtığında çalan melodilerin çoğunu biliyordum. Bizim de burada bildiğimiz Türkçe şarkıların Yunanca versiyonudu çoğu. Köfte Yunancada da aynıydı. Köfte ve ıspanaklı börekleri yedikten sonra biraz kestirdik. Yunanlılar'ın öğleden sonra biraz şekerleme yapma gelenekleriyle de tanışmış oldum.

Devlet töreni gibi bir açılış

Akşam üzeri saat 18.00'e doğru yine otobüsle Forum'un yapılacağı Zappio Megaron'a gittik. Büyük bir parkın içindeki bu tarihi konferans ve toplantı merkezi gerçekten etkileyici idi. İçeri girdiğimizde pek çok kişi gelmişti. Hemen herkesin birbirine tanıştırıldığı ayaküstü kısa sohbetlerden sonra dikdörtgen biçiminde dizilmiş masaların arkasında yerlerimize oturduk. Kravatsız olan da vardı ama ayağında hem kot pantolon, hem de kravatsız ve kısa kollu bir gömlekle olan sadece bendim. Ama pek de yadırgandığım söylenemez. Yine de temsilcilerin önemli bir kesimi 'uluslararası bir toplantı'ya uygun kıyafetler içindeydiler. Benim üzerimdekiler de tesadüfi değildi. Bakalım ne olacak diye özellikle öyle gittiğimi itiraf etmem gerekir...

Toplantının açılışı benim kıyafetim kadar gayrıresmi ve sade olmadı doğrusu. 'Bu ağır hava toplantıya egemen olursa bu sıcakta iki gün nasıl dayanırım' diye düşünmedim değil. Synaspismos Başkanı Nicos Constantopoulos'un bir açış konuşması yapması doğaldı ve anlamlı şeyler söyledi. Ama ondan sonra Yunanistan'ın diğer büyük partileri, iktidar partisi PASOK'un Merkez Komitesi Sekreteri ve Yeni Demokrasi Partisi'nden eski Dışişleri Bakanı da konuklara 'hitap ettiler.' Yunan Komünist Partisi de çağrılıydı ama gelmemişti. Daha sonraki sohbetlerde bana anlatıldığına göre, Yunanistan Komünist Partisi Synaspismos'un hiçbir çağrısına olumlu yanıt vermiyormuş ve ilişkileri iyi değilmiş. En sonunda da Atina Büyükşehir Belediye Başkanı Avramopoulos konuştu ve bizi tarihi belediye binasında yemeğe davet etti.

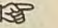
Konuklara madalya...

Özel otobüsle çok uzak olmayan tarihi belediye binasına gittik. Duvarlarında bize hiç de yabancı olmayan giyimleri, bıyıkları ve tipleriyle eski belediye başkanlarının tablolarının yer aldığı salonda Avramopoulos yine kısa bir hoşgeldiniz nutku verdikten sonra ayrıca biz yabancı konuklara da belediyenin bir hatırası olarak Atina şehrinin adını aldığı antik Yunan tanrıçası Atena'nın başı olan birer şilt verdi. Ve ardından nefis yemekler ve Yunanlılar'ın ulusal içkisi uzoya sıra geldi nihayet... Gece 11 civarında otele dönebildiğimizde yorgun olmama rağmen kentin gece görüntüsünü merak ederek,13 katlı lüks otelin çatısındaki kafeteryaya çıktığımda diğer ülkelerin temsilcilerini ve Synaspismos'un bazı yöneticilerinin de orada olduğunu gördüm.

Kime yakın, kime uzak...

Cumartesi günü sabah 9.00 civarında başlayan toplantı ve tartışmalar benim için çok ilginçti. İlk kez böylesi bir uluslararası toplantıya katılıyordum. Yunanlılar ve başka birkaç temsilci kendi dilleriyle konuşuyorlardı, ama taktığımız kulaklıklardan simultane çevirileri dinliyorduk. Söylenenleri iyi anlayabildiğimi görünce daha da rahatladım. İngilizce herkes için anadili dışında, yabancı bir dildi ama aynı zamanda ortak dildi. Dilde 'enternasyonalizm' sağlanmıştı. Artık bütün dikkatimi ve ilgimi tartışmalara verebilirdim. Önce dinlemeye ve sonlara doğru söz almaya karar vermiştim. Hazırladığım sunuş konuşması genel ve ideolojik bir çerçeveyi kapsıyordu, oysa gündem oldukça ayrıntılı somut ve politik konular içeriyordu.

Bir süre sonra kime daha yakın, kime daha uzak olabileceğim ortaya çıkmaya başlamıştı. Bulgaristan, Sırbistan, Romanya gibi ülkelerden gelen büyük ve iktidarda olan partilerin temsilcileri aynı zamanda devlet politikalarını yansıtan 'resmi içerikte' görüşler ifade ediyorlardı. Onlarla yakın olmam mümkün değildi. Aslında her biri 'kitle partisi' olmakla birlikte, nisbeten daha küçük ve muhalefette olan partilerin dilleri ve ortaya koydukları görüşler doğal olarak daha farklı oluyordu. Daha sonra belirteceğim gibi benim dilim ve tartışmaya çalıştığım konular ise herkesten daha farklı özellikler taşıyordu. Konuşmalar ilerledikçe ve dinledikçe diğerlerine kıyasla, başta Synaspismos olmak üzere, İsveç Sol Partisi, Almanya'daki Demokratik Sosyalizm Partisi ve Danimarka'daki Sosyalist Halk Partisi ile daha yakın olabileceğimi gördüm. Bu partilerin temsilcileri ile de farklılığım az değildi, ama diğerlerine göre hiç olmazsa eleştirel ve yer yer radikal yaklaştıkları çeşitli konular da vardı doğrusu.

Forum'a katılan parti ve kuruluşlar

Arnavutluk:
Prof. Xhevat Lloshi, Sosyalist Parti, Prezidyum üyesi ve milletvekili.
Bashkim Zeneli: Sosyalist Parti, Uluslararası Sekreter ve milletvekili.
Vassil Melo: İnsan Hakları Partisi Başkanı

Bulgaristan:
Prof. Vlad Topentcharov, Sosyalist Partisi, Yüksek Konsey Yürütme Bürosu üyesi, milletvekili.
Borjana Buzhashka, Sosyalist Parti, Tarihi ve Politik Araştırmalar Merkezi üyesi.
Stefan Gaytandjiev: Ekoglasnost, Örgütlenme Sekreteri.
Ivan Todorov: Cumhuriyet İçin Sivil İttifak, Yürütme Komitesi Üyesi.
Dimitar Milanov-Enchev: Cumhuriyet İçin Sivil İttifak, Dışilişkiler Sekreteri.

Yugoslavya:
Oliver Potezica: Sırbistan Sosyalist Partisi, Uluslararası İlişkiler Komitesi Sekreteri.
Prof. Vlad Stambuk: Yugoslav Solu, Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Komitesi Başkanı.

Makedonya:
Prof. Mihail Levenski, Sosyalist Parti, Yürütme Komitesi üyesi.
Jovan Pejkovski, Sosyalist Parti, Uluslararası İşbirliği Sorumlusu.

Romanya:
Prof. Andrei Chisalita, Sosyal Demokrasi Partisi, Merkez Yürütme Kurulu üyesi.
Constantin Arnire, Demokratik Parti, milletvekili.
Eugene Florescu, Sosyalist Emek Partisi Sekreteri.

Türkiye:
Seyfi Öngider, Birleşik Sosyalist Parti, GYK (fahri üyesi).

Yunanistan:
Synaspismos
Balkanlar'ın dışında diğer ülkelerden katılanlar ise şunlardı:

Kıbrıs:
Char Kyritsis, AKEL, merkez komitesi üyesi.
Fr. Kolotas, Özgür Demokratlar Hareketi, başkan yardımcısı.
Sophocles Georgiu, ADISOK, merkez komitesi üyesi.
Lef. Constantinides, EDEK-Sosyalist Parti, merkez komitesi üyesi.
Leon. Massostasis, EDEK-Sosyalist Parti, Atina Komitesi sekreteri.

Danimarka:
Soren Riishoj, Sosyalist Halk Partisi, merkez komitesi üyesi.

İtalya:
Giorgio Rosseti, Demokratik Sol Parti, eski milletvekili.

Almanya:
Helmut Scholz, Demokratik Sosyalizm Partisi, Uluslararası İlişkiler Koordinatörü.

Moldavya:
Stati Vasili, Demokratik Tarım Partisi milletvekili, Yurtsever Cephe Başkanı.

İspanya:
Carlos Carnero, Birleşik Sol, Dışilişkiler Komitesi üyesi, Avrupa Parlamentosu milletvekili.
Jose Cambo, Birleşik Sol, uluslararası koordinatör.

Rusya:
George Shachnazarov, Gorbaçov Vakfı Başkan Yardımcısı.

İsveç:
Birgitta Sevefjord, İsveç Sol Parti, merkez komitesi üyesi.

Synaspismos'un 'laz seksiyonu'

Bana gelince henüz bir 'kitle partisi' olmayan ve kitlelere dönük sahici bir politik mücadele içine girememiş bir örgütlenmeden ve ayrıca kendi içine son derece kapalı, 'ideolojik sorunlarla boğuşmaya alışık' bir sosyalist hareketten geliyordum. Dilim de, tartıştığım konular da gerçekten farklıydı. Ben Lenin'den, Rosa Luksemburg'dan, Gramsci'den söz ederek tartışmaya çalışırken, onlar bu gibi isimlere hiç atıfta bulunmadan somut ve gündelik sorunlara ve politikalara ilişkin laf etmeye çalışıyordu. Hatta bu arada devlet politikalarını anlatan da yok değildi, çünkü iktidardaki partilerin yöneticileriydiler. Dolayısıyla ben 'ideolojik' bir zeminde kalırken, onların hemen hepsi 'politik' zeminden konuşuyorlardı ki, bunlar oldukça farklı zeminlerdi. Sonuçta ilk günkü tartışmalarda ben 'ideolojik deklarasyonlarımı' ifade ederek rahatladım! Toplantının 'en solcusu' ben olmuştum!

Kessariani'de yaşlı partizanlarla

Atina'nın kenar semtlerinden Kessariani'de belediye başkanlığını Synaspismos kazanmış. Solun geleneksel olarak güçlü olduğu bu semtin belediye başkanı Forum'a katılanlara cumartesi gecesi yemek verecekti.

Kessariani'nin etrafı meyhane ve tavernalarla çevrili küçük meydanının bir özelliği vardı; Yunan İç Savaşı sırasında burada faşistler 200 partizanı kurşuna dizmişlerdi. Synaspismos yarım yüzyıl aradan sonra partizanları anıyor, dünyanın 15 ülkesinden getirdiği yabancı yoldaşlarıyla anti-faşist bir gösteri yapıyordu. Benim yerimde olan herkesin de benim kadar heyecan duyacağı birkaç saati bu meydanda Teodorakis'in şarkılarını söyleyen yaşlı partizanlarla geçirdim ki, unutulur gibi değildi...

Meydanda bir sahne kurulmuş, bizim artık pek olmayan eski yazlık sinemalardaki gibi sandalyeler sıralanmıştı. Yunanistan'ın tanınmış şarkıcılarından Manolis Mitsias'ın şarkılarından önce biz yabancıları oturduğumuz yerden halka tanıttılar. Grigoris en çok benim alkış aldığımı söyledi. Türkiye'den gelen birisi Yunanlılar için her zaman diğerlerinden daha ilginç, daha dostça yaklaştıkları biri oluyordu. Çünkü aynı durumu daha sonra Selanik'te de yaşadım. Meydandaki konserden sonra yakındaki yine bir açık hava tavernasında kalabalık bir yemek yedik.

Kadın sorunu...

Ertesi günkü toplantının en ilginç tartışmalarından birini İsveç Sol Parti'yi Forum'da temsil eden Brigitta Sevefjord başlattı. Forum'un yabancı katılımcıları arasında tek kadın olan Sevefjord konuşmasında bu duruma eleştirel bir yaklaşımda bulundu. Bu arada konuşmalarda Balkanlar'daki sorunların Batı Avrupa'daki sivil toplum kuruluşlarının Balkan ülkelerinde de kurulmasıyla çözümlenebileceği, Balkanlar'ın Avrupa'nın bir parçası olduğu yolunda saptamalar ağırlık kazanmıştı. Ben söz alarak gözlerin Batı Avrupa'ya dikilmesinin yanlış olacağını ve bu arada Balkanlar'ın Avrupa'dan çok 'Doğu Avrupa'nın bir parçası olarak değerlendirilmesinin doğru olacağını belirterek sözü kadın sorununa getirdim. Sevefjord'a destek vererek Forum'daki Balkan ülkeleri temsilcilerinden hiç kadının olmamasının da bu ülkelerin toplumsal realitesini yansıttığını vurguladım. Başta Bulgaristan temsilcileri olmak üzere çeşitli ülke temsilcileri bana karşı çıkarken Danimarka, Almanya temsilcileri bana katıldılar. Gorbaçov Vakfı'nın başkan yardımcısı da Balkanlar'ın 'Batı'ya ait olmaktan çok, 'Doğu'ya ait olduğuna hak verecekti. Verilen kahve molasında ise salonda bulunan Synaspismos'un kadın üyeleri ve izleyiciler beni kutlayacaklardı. Ancak anlaşıldığı kadarıyla kadın sorununun tartışılması ve kavranması açısından Balkan ülkeleri bizden bir hayli geriydi...

'Kızıl bizim rengimiz'

Pazar günü öğle saatlerinde 'Barış İçin Çağrı' başlığıyla kabul edilen bir sonuç bildirgesiyle Forum sona ermişti, ama Trigazis bana hemen Türkiye'ye dönmememi, Selanik'te de Synaspismos üyeleri ve taraftarları için bir panel düzenlemek istediklerini ve katılmamın onları sevindireceğini söyledi. Tabii ki kıramazdım. Pazartesi akşam üzeri Selanik'e gidecek, gece yarısı yine uçakla Atina'ya dönecektik, çünkü İstanbul'a sadece Atina'dan uçak vardı. Pazar gecesini Danimarka, İsveç ve Almanya temsilcileriyle birlikte Akropolis'in eteğindeki bizim Kumkapı'yı andıran lokantalardan birinde yemeğe giderek değerlendirdik. Geç vakit otele yürüyerek dönerken kırmızı trafik ışıklarında geçiyorduk, çünkü PDS'ten Helmut Scholz 'Kızıl bizim rengimiz' diyordu ve dolayısıyla 'bizim' rengi görünce yolun da bize ait olduğunu düşünüyorduk!

Yukarıdaki fotoğrafta görülen partizanlar bugün çok yaşlanmışlar, ama inançlarından ve mücadele güçlerinden bir şey kaybetmemişler.

Selanik'teki panelde 'musakka'nın faydaları

Ertesi günü Sırbistan, Bulgaristan temsilcileri ve Trigazis'le birlikte Selanik'e geçtik. Selanik'teki fuar alanının içindeki bir salonda 200 kadar kişinin izlediği panel 'Balkan saati'ne uygun olarak başladı; 19.30 diye bildirilmişti ama 20.30'da başladık. Türkiye'den gelmem dolayısıyla panelistlerin en ilgi çekici olanı ben oluyordum. Toplantıyı izleyenlerin yaşları 30'un üzerinde idi ve hiç genç yoktu. Dikkatimi çeken bu durumu sorduğumda gençlerle daha yeni yeni ilişkiye geçtiklerini, Yunanistan'da da gençliğin genel olarak politikadan ve soldan uzaklaştığını söylediler.

Panelde yaptığım konuşmaya şöyle başladım; " Bundan bir süre önce Türkiye'deki gazetelerin birinde şöyle bir haber çıkmıştı: Hırsız Yunanlılar! Çünkü Türk mutfağının yemeklerinden imambayıldıyı çaldılar, kendi yemekleri gibi gösteriyorlar. Şimdi Türkiye'ye dönünce bu gazeteye ve bütün milliyetçilere şöyle diyeceğim: Siz uyuyorsunuz. Yunanlılar sadece imambayıldıyı değil, musakkayı, köfteyi, karpuzu, limonu, portakalı, çayı, duvarı, camı... daha birçok şeyi çalmışlar!" İzleyiciler gülerek alkışlarken sıcak ve dostça bir sohbete daldık. Gerçekten de iki ülkenin arasındaki kültürel bağlar ve benzerlikler o kadar çoktu ki, iki halkın arasında düşmanlık olması mümkün değildi. Aslında sokaktaki sıradan Yunanlı ile Türk arasında da bir düşmanlık yoktu. Bunu orada da, burada da gözlemek mümkündü.

Geç saatte biten panelden sonra Synaspismos'un Selanik örgütü bizi İstanbul'dan yirmi yıl önce göçmüş bir Rum'un meyhanesine götürdü. Artık İstanbul'da sayıları çok azalan Rum meyhanelerinin ve mezelerinin unuttuğum tadını Selanik'te hatırlamış oldum. Synaspismos'un Selanik Şehir Komitesi'nin sekreteri 6 yaşında iken İstanbul'dan Yunanistan'a göç etmiş 35 yaşlarında birisiydi. Rum meyhaneci onun için "Bu yarı-Rum, yarı-Türk" diyordu. Yemekteki sohbette bizi Selanik havaalanında karşılayarak arabasıyla getiren yine Selanik komitesi üyesinin de ailesinin Trabzon'dan göç etmiş olduğu ortaya çıktı. Zaten o da "ben Yunan değil, Lazım" diye espri yapıyordu. Ben de hemen sorunu örgütsel düzeyde formüle edince kahkahalarımız caddeye taştı: "Sen Synaspismos'un laz seksiyonu, sen Türk seksiyonu, sizler de Yunan seksiyonu olursunuz!"

Atina'ya vardığımızda havaalanına yakın bir otelde kalacak ve sabah erkenden İstanbul'a dönecektim. Artık bu güzel insanlardan ve dostlardan ayrılırken aklıma yine Selanik'teki panelde söylediğim şu sözler geliyordu: "Burayı ziyaretimden, bu ilişkiden siz zararlı çıktınız, ben çok daha karlıyım! Çünkü siz sadece bir tane yakın dost kazandınız, oysa ben çok, pek çok kazandım..."

BSP ile ele geçen fırsat...

Atina-İstanbul arasında bir saati biraz geçen uçak yolculuğunda ise BSP ile birlikte Türkiye sosyalist hareketinin elde etmiş olduğu olanaklar ve şans üzerine düşünüyordum. Sosyalist hareketin 'birleşik ve çoğulcu' bir anlayışla yeniden yapılandırılması ve örgütlenmesi çabası kesinlikle yerel, sadece 'bize' ait bir olgu değildi. Atina'daki ilişkiler ve tartışmalardan bir kez daha gördüm ki, bu anlayış ve çabalar uluslararası sosyalist hareket içinde önemli bir yer tutuyordu. Başta Balkan ülkeleri olmak üzere, diğer ülkeler de Türkiye'yi ve dolayısıyla Türkiye'deki sosyalist hareketi önemsiyorlardı. İlişki kurabilecekleri ve ciddi bir muhatap olarak görebilecekleri parti ise BSP'den başkası değildi. BSP ile atılan adım Türkiye'deki sosyalist hareketin uluslararası harekete bağlanması, onun gerçek ve sahici bir parçası haline gelerek 'enternasyonalleşmesi' için önemli bir fırsattı. Bu fırsatı nasıl ve ne kadar değerlendireceğimizi önümüzdeki aylar gösterecek...

Synaspismos nedir?

Synaspismos'un sözcük olarak Yunanca anlamı koalisyon demek. İlk kez 1989'da Yunanistan'daki bütün sol ve komünist partilerin, grupların koalisyonu biçiminde kuruldu. Ancak bu 'koalisyon' sadece seçimler veya belirli bir döneme ilişkin ittifak değil, kalıcı bir örgütlenme idi. Sürekli olarak birlikte bir politik faaliyet yürütülüyordu. Başta komünist partisi olmak üzere, eski sosyalist parti EDA'dan geriye kalan gruplar ve çeşitli çevrelerden oluşmuştu. Her parti veya örgüt kendi varlığını devam ettiriyordu.

Synaspismos 1989'daki genel seçimlerde yüzde 13 oy alarak PASOK ve Yeni Demokrasi Partisi'nden sonra Yunanistan'daki üçüncü politik güç olduğunu kanıtladı.

Ancak 1989'daki reel sosyalizmin çöküşü koalisyonun içine de yansıdı ve 1991 Temmuz'unda bölünme oldu. En güçlü örgüt olan Komünist Partisi, merkez komitesi de dahil olmak üzere, tam ortasından ikiye bölünürken yarısı ayrılarak KP'yi yeniden örgütlediler, diğer yarısı Synaspismos'da kaldı. KP'nin orta kadrolarının çoğunluğu da Synaspismos'da kaldılar.

1991 Eylül'ünde Synaspismos bir kuruluş kongresi yaparak yeniden bu kez bir parti olarak örgütlendi. İsimleri hala 'koalisyon' olarak kalmaya devam etti, ama artık bilinen türden bir siyasi parti haline geldiler. Varolan parti ve örgütler kendilerini dağıttılar. Gerekçeleri her türlü sorunu daha rahat ve özgürce tartışabilmekti. Esas olarak 'reel sosyalizm' ve politik mücadelenin perspektifleri tartışıldı.

Synaspismos'un ilk başkanı Albaylar Cuntası dönemindeki Politeknik direnişinde öğrencilerin kurduğu korsan radyonun spikerliğini yapan kadındı.

1993'teki genel seçimlerde yüzde 2.9 oy aldılar ve Yunanistan'daki seçim barajı yüzde 3 olduğu için parlamentoya giremediler.

Daha sonra yine Cunta döneminde direniş örgütlemiş ve tutuklanmış ünlü bir avukat olan bugünkü başkan Nicos Constantopoulos partinin başına geldi. Barajı bu kadar küçük bir farkla kaybetmeleri Synaspismos'u kamçılamıştı. Çalışmalarını daha da yoğunlaştırdılar. Geçen yılın haziran ayında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oylarını yüzde 6.2'ye çıkararak ikiye katladılar ve iki Avrupa Parlamentosu milletvekili kazandılar. 1997 yılında yapılacak seçimlerde barajı rahatça aşacaklarını düşünüyorlar ve her geçen gün siyasal ve toplumsal etkinliklerini genişletiyorlar.

1991'deki kuruluş kongresinde 'birleşik ve çoğulcu' yapısını tüzüksel güvencelere ve kurallara bağlamışlar. Parti içinde eğilimlerin örgütlenmesi serbest. 1991 yılı sonunda 'Forum' adlı sosyal-demokrasiye daha yakın olduğu söylenebilecek bir eğilim örgütlenmiş. 1992 yazında ise 'Sol akım' adında bir eğilim ortaya çıkmış. Ancak bunlar parti içinde fikir alışverişi yapmaktan ve tartışmaktan ileri gitmiyorlar, yani fraksiyon biçiminde örgütlü değiller. Bütün tartışmalar açıkta yapılıyor, gizlilik yok. Bütün kararlar partinin organlarında alınıyor ve uyuluyor.

'Parti içinde demokrasiye büyük önem veriyorlar. 18 bin kadar üyeleri var. Milletvekili adaylıkları dahil olmak üzere, her türlü görev için bütün parti üyeleri arasında önseçim yaparak adaylarını belirliyorlar.

12 bin dolayında tirajı olan Avgi adında günlük bir gazeteleri ve 5 bin dolayında satışı olan Alfa adında aylık teorik-politik bir dergileri var.

ABD, 36 yıllık ambargoyu daha da ağırlaştırmaya çalışıyor

Küba'yla dayanışma zamanı...

▼ 36 yıldır Küba'ya ambargo uygulayan ABD, yeni saldırganlık biçimleri geliştiriyor. ABD kongresi yeni bir yasa çıkartarak, kendi vatandaşlarının mal varlığına el koyanlardan bunu geri isteyecek. ABD'ye kaçan Kübalılar Amerikan vatandaşı sayılarak, Küba devrimi sırasında uluslaştırılan ya da kamulaştırılan mülkler geri istenecek.

Adnan KİMYON

Darmstadt- Küba-Federal Almanya dayanışma gruplarının 5. kongresi 26-28 mayısta Almanya'nın Darmstadt kentinde yapıldı. Kongreye, Federal Almanya'nın değişik kentlerinde Küba ile dayanışma faaliyetlerini örgütleyen 59 çalışma grubunun temsilcileri katıldı. Üç gün süren kongrenin gündemini şu konular oluşturdu: Küba'daki projeler, bağışlar-maddi dayanışma, Almanya'da kamuoyu oluşturma çabaları, Avrupa'daki dayanışma gruplarının koordinasyonu, alternatif enerji projelerinin geliştirilmesi ve Küba ile dayanışmada eylem biçimlerinin perspektifi.

Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Raul Jaldel Vico, parti yüksek okulu yöneticisi Nico Lopez, Küba'yla uluslararası dayanışma kurumu ICAP'ın Federal Almanya temsilcisi Deborah Azcuy ve "Sol y Son" adlı müzik grubunun katıldığı kongrede, Küba'nın Bonn elçisi de konuklar arasındaydı. Avusturya, Hollanda ve Lüksemburg gibi ülkelerdeki Küba dayanışma komitelerinin temsilcileri, "Amerika ve Karayip Halklarının Kongresi" temsilcilerinden Şilili Maria Rojas, ABD'den "Barış İçin Rahipler" örgütü temsilcisi Luclus Walker de kongrede yeraldılar.

Kongrenin sonuç bildirisi

Kongrenin sonunda yayınlanan sonuç bildirisinde, devrimin 36. yılında Küba halkı ve hükümetinin, egemenliğini ve devrimin kazanımlarını onurla korurken, Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkelerin çözülmesiyle boşalan ticaret ortaklağını, tek kutuplu dünyanın ekonomik entegrasyonu içinde doldurmaya çalıştığına dikkat çekilerek, "Alternatifi olmayan bu politikanın sorunları ve tehlikelerinin tamamen bilincinde olan Küba yönetimi, Küba sosyalist devrimini kendi gücü ve uluslararası dayanışmayla savunmak, korumak durumunda ve isteğindedir" denildi. ABD Kongre üyesi Jesse Helms'in yazdığı kitapta, "Fidel Castro'nun Küba'yı terketmesi için vidaları daha da sıkıştırmalıyız. Gevşetmek zamanı değildir" ifadesini kullandığı hatırlatılan bildiride, ABD'nin yanısıra Federal Almanya'nın da Küba'ya karşı yürütülen ekonomik savaşa katıldığı Castro'nun sözleriyle aktarıldı. Amerikan ambargosunun kaldırılması ve Küba adasındaki Amerikan Guantanamo deniz üssünün kapatılması istenen bildiride, Federal Almanya hükümetinin de geçmişte Küba ile Demokratik Almanya hükümetleri arasında imzalanan ticaret-bilim ve kültür alanındaki anlaşmalara uyması istendi.

Küba'yla dayanışma yılı

Geçen yılın kasım ayında Havana'da toplanan 1. Küba Dünya Dayanışma Kongresi'nde 1995 yılı Küba yılı ilan edilmişti. 1995 yılının, dünyanın her yanındaki Küba dostlarının eylemlerini yükselteceği ve 36 yıldır süren ambargonun kaldırılmasına yönelik somut eylem biçimlerinin geliştirileceği bir yıl olması bekleniyor.

ABD ambargosunu ağırlaştırma çabaları

ABD, Küba'ya uygulanan ambargoyu genişletmenin planlarını yapıyor. Örneğin herhangi bir şirketin Küba'dan sadece şeker almasına değil, şekerden imal edilen ürünler almasına da yasak konuluyor. ABD'nin şimdi geliştirmeye çalıştığı yeni bir saldırganlık da şöyle:

ABD kongresi yeni bir yasa çıkartarak, kendi vatandaşlarının mal varlığına el koyanlardan bunu geri isteyecek. ABD'ye kaçan Kübalılar ABD vatandaşı sayılarak, Küba devrimi sırasında uluslaştırılan ya da kamulaştırılan mülkler geri istenecek. Bu yeni bir saldırı politikasıdır ve açıktır ki sadece Küba'ya değil gelecekte gerektiğinde her ülkeye uygulanabilecektir.

Neden Küba? Son 5-6 yıldan beri Küba ile dayanışma eylemleri tüm dünyada, özellikle Avrupa'da yoğunluk kazandı. Bu arada bu kampanyaya yöneltilen eleştiriler de oldu: "Yanıbaşındaki mücadeleyi görmeyip Küba ile dayanışma yapmak doğru değildir", "Küba ile dayanışma işten kaçmak için yapılıyor" vb. gibi.

Bu eleştiriyi anlamak mümkün değildir. Dünyanın farklı alanlarındaki mücadeleleri karşı karşıya getirmek, aralarındaki bağı kuramamak yanlıştır.

Küba ile dayanışma, tek kutuplu bir dünyada ABD hegemonyasına dolaysız olarak karşı olmak, devrimini tüm baskılara rağmen savunan, dünyanın her yanındaki özgürlük mücadelelerini desteklemiş olanların yanında yer almak anlamına gelir.

Küba halkı ve komünistleri bir yandan kendi devrimlerinin kazanımlarını korumaya çalışırken, kapitalizme ve yeni liberalizme karşı kıtasal düzeyde yeni alternatiflerin geliştirilmesine de olanakları ölçüsünde destek olmaktadırlar. Bize düşen de kendi coğrafyamızda böylesi alternatiflerin geliştirilmesine çalışırken devrimini yapmış olanların ve yapmaya çalışanların yanında yer almaktır.

Latin Amerika ve Karayip Halkları 5. Toplantısı

Öte yandan, Latin Amerika ve Karayip halklarının 5. toplantısı, 15-19 Temmuz 1995 tarihlerinde Nikaragua'nın başkenti Managua'da yapılacak. Toplantının çağrı metninde, "İşçileri, köylüleri, örgütlü kadınları, gençleri, öğrencileri, çevrecileri, siyahları, insan hakları savunucularını, cinsel aydınlanmadan yana olanları, meslek sahiplerini, sanatçıları, partilerin-politik hareketlerin ve Nikaragua halk hareketinin temsilcilerini, Kuzey Amerika, Orta Amerika, Panama, Güney Amerika, Karayipler ve dünyanın diğer bölgelerindeki kardeşlerimizi, bize toplumsal katkı sağlayacak olanları toplantımıza çağırıyoruz" denildi.

Toplantıların ilki Quito'da (Ekvator), ikincisi Bogota'da (Kolombiya), üçüncüsü Sao Paolo'da (Brezilya), dördüncüsü ise Küba'nın başkenti Havana'da yapılmıştı. Toplantıların amaçlarından biri, kıtanın tüm ülkelerindeki çeşitli halk güçlerinin değişik örgüt ve mücadele biçimlerini daha iyi anlamak, işbirliği yapmak ve karşılıklı dayanışma içinde olmayı sağlamakken, bir diğer amacı dünyanın başka bölgelerinde mücadele edenlerle de bilgi alışverişinde bulunmaktır.

Havana'da 1 Mayıs... Jose Marti'nin sözleriyle süslenmiş meydanlar, coşkusunu hala sürdürüyor.

Bu siyasi cinayete izin vermeyelim

İdama mahkum siyah Amerikalı gazeteci Abu-Jamal Mumia'nın cezasının infaz tarihi saptandı. ABD'nin Pensilvanya eyaletinin Cumhuriyetçi valisi, Black Panter Party (Kara Panterler) üyesi Mumia'nın 17 Ağustos günü idam edilmesine dair kararnameyi imzaladı.

1981 yılında bir polisi öldürdüğü iddiasıyla tutuklanan Abu-Jamal Mumia, 1982'de beyazlardan oluşan bir jüri tarafından idama mahkum edilmişti. Siyah gazeteci için yapılan temyiz çabaları sonuç vermedi. "Pensilvanya Kasabı" lakaplı vali Thomas Ridge'nin bu yılın ocak ayında göreve başlamasından sonra, 30 yıldır imza bekleyen infazların uygulamaya konması bekleniyordu. İlk elde 172 idam dosyasından dördünü imzalayan Vali, 2 Haziran günü de 5. sıradaki Mumia'nın dosyasını imzalayarak, infazın 17 Ağustos günü saat 10.00'da yapılmasına karar verdi. Siyah gazetecinin avukatı davanın yeniden görülmesi ve ceza oranının gözden geçirilmesi için derhal girişimlerde bulundu.

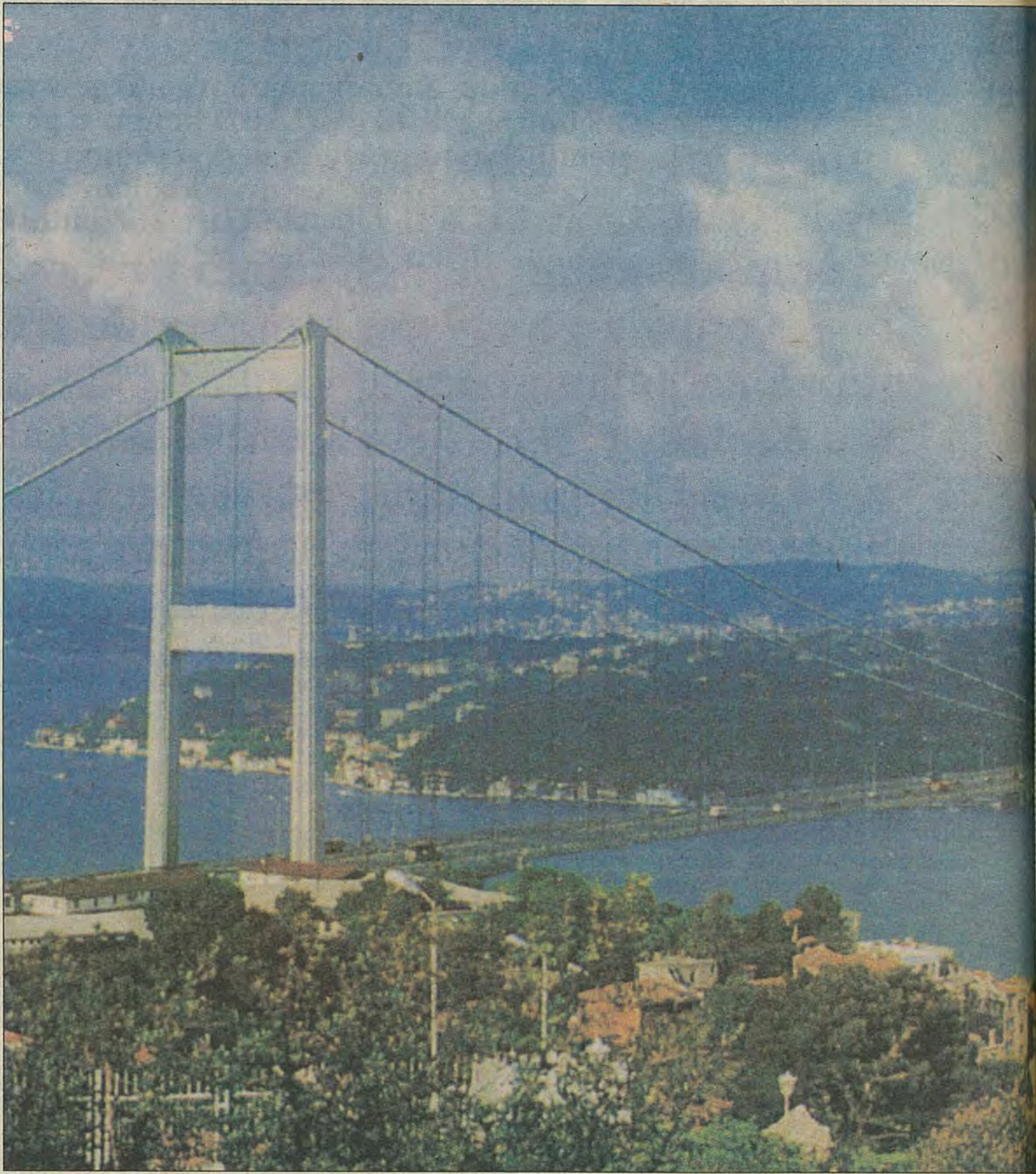
İdam cezasına çarptırılmasının öyküsünü ve cezaevinde yazdığı makalelerden birini 8. sayımızda yayımladığımız Abu Jemal Mumia'nin idamının önlenmesi için girişimler başlatıldı. ABD'de siyahların yaşadığı ırkçılığa ve sosyal sorunlara sistemdışı keskin bir dille tavır alan 41 yaşındaki Mumia'nın idamını engelleyebilmenin tek yolu, uluslararası dayanışmayı yükseltmekten geçiyor. ABD yetkililerinin bu siyasi cinayeti işlemelerine izin vermeyelim.

Abu-Jamal enternasyonalist dayanışmaya ilişkin "ölüm hücresi"nden yazdığı son mektupların birinde şunları söylüyor: "Mücadele etmekten başka hiç şansım yok. Ve yine geçmişte mücadele ettiğim ve gelecekte de edeceğim gibi. Sizleri bu mücadeleyi birlikte yürütmeye çağırıyorum. Kara Panterler'den yaşlı bir yoldaşın dediği gibi: Baskılar direniş doğuruyor. Biz baskıyı yeterince yaşıyoruz, gelin direnişi birlikte örgütleyelim!"

Aycan DEMİR / Berlin

Sol, 28 yıl önce başlayan Boğaz Köprüsü tartış

Tam 28 yıl önce sol ve sağ arasında başlayan boğaz köprüsü tartışmaları, bugün de sürüyor. Çanakkale Boğazı'na köprü yapılması gündemde. 68'lerin solcuları, sosyalistleri İstanbul'u köprüye layık görmedikleri için sağın her rengi tarafından suçlansa da, her geçen yıl onları haklı çıkarıyor. 'Köprüye hayır' diyenler bugün de mücadelelerini sürdürüyor. Üçüncü köprü çabaları karşısında 28 yıl önceki 'tüp geçit' önerisi yine geçerliliğini koruyor. Ve köprünün altından çok suların aktığı bu yıllar içinde, solcuların tartışmayı kaybetmediği, tersine kazandığı görülüyor. Ama bu arada İstanbul kaybediyor.

Yukarıda görülen Fatih Köprüsü, aynı Boğaz Köprüsü gibi, İstanbul'un güzelliklerinin bir parçası olarak sunulur a

Ahmed BERTUĞ

Yapımını kimsenin üstlenmek istemediği Çanakkale Köprüsü için "yapılsın mı, yapılmasın mı" tartışmaları pek hızlanmadı ama, bugünden tam 28 yıl önce Boğaziçi Köprüsü üzerine patlayan "Yapılmalı mı-yapılmamalı mı" kavgası, Türkiye'nin birinci gündemine oturmuştu. O dönemin solcuları gibi, tartışmaları da hızlıydı. Bir tarafta Mimarlar Odası, solcu öğrenci dernekleri, çeşitli devrimci gruplar, Milliyet gazetesi sahibi Ercüment Karacan ve Ecevit'ten oluşan sol ağırlıklı 'Red' cephesi... Diğer tarafta 'Morrison' Süleyman öncülüğünde Adalet Partisi, Sanayi Odası ve sermaye gruplarının oluşturduğu Köprü taraftarları...

Bildiğiniz gibi, ikinci kesim bu mücadeleyi kazandı. Ama sandığınız gibi bu 'galibiyet'in bugünkü kanıtı, tüm endamıyla Ortaköy'den Beylerbeyi'ne salınan Boğaz Köprüsü değil. Gittikçe önlenemez hale gelen trafik karmaşasından, ormanlar ve su havzalarının tahrip edilmesiyle daha da kötüleşen kent yaşamına, Boğaz'ın artık fotoğraflarda kalmış güzel siluetinden, plansız yerleşime ve gecekondulaşmaya kadar birçok sorun, 60'ların sağcılarının 'kazanım'ı olarak ve '2000'li yıllara beş kala, İstanbullu'nun gündelik yaşantısını etkiliyor. Anlaşılan Boğaziçi Köprüsü, havada durduğu gibi durmuyor pek.

Her ne kadar, Boğaz Köprüsü'ne karşı çıkmış olmak, solcuların 'aptallık'larının cümle aleme kanıtlanması için sürekli kullanılan bir malzeme haline getirilse de, bugünün kent gerçekleri 'aptallık' kriterlerini birden tersine çeviriveriyor.

O dönem, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi öncülüğünde yürütülen 'Köprü'ye Hayır' kampanyasında ileri sürülen gerekçeler, bugünden bakıldığında oldukça öğretici ve düşündürücü.

Köprünün bir ayağı gecekondu mafyasında

Köprü projesi gündeme gelene kadar, İstanbul üzerine yapılan planlamalarda, kentin 'lineer bir çizgi' üzerinde büyüyeceği öngörülüyor. Gebze-Pendik tarafından Çekmece-Silivri'ye doğru, Marmara Denizi kıyısı boyunca giden, diğer deyişle Boğaz'ın içlerine girmeyen doğal gelişim çizgisinin, Köprü'yle birlikte bozulacağını söylüyor Mimarlar Odası. Köprü'nün, Boğaz'ın kuzeyine doğru bir yerleşim yoğunluğunu doğuracağını ve bunun sonucunda bu bölgedeki ormanların ve su havzalarının tahrip olacağını dile getiren Oda'nın bu öngörüleri, doğrulandı ne yazık ki. Beykoz ve Sarıyer sırtlarındaki gecekondu mahalleleri, arazi mafyasının icraatlarının ayyuka çıktığı Sultanbeyli, 28 yıl önce dikkat çekilmiş plansız ve yanlış yerleşimin sonuçları. Boğaz sırtındaki ormanları tam ortasından yaran ve gecekondu sayılamayacak siteler, herşey bir yana Boğaz'ın bozulan siluetine bizi alıştırıyor.

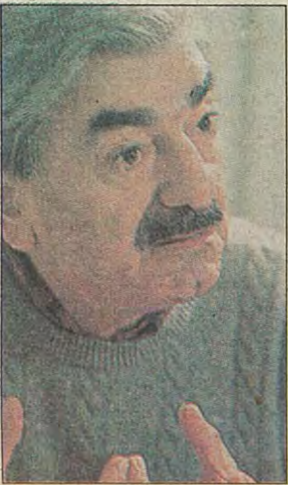
Bu noktada, mimarların karşı çıkış gerekçelerinin en önemli yönü çıkıyor karşımıza: "İstanbul'un nâzım planı yapılmadan, kenti böylesine değiştirecek bir proje gerçekleştirilemez." Nasıl bir İstanbul'un istendiği, sanayi ve iskan bölgelerinin nerelerde kurulacağı, nüfus dağılımının nasıl olacağı ve bu nüfusun ne oranda iki yaka arasında gidip geleceği ve benzeri birçok sorunun yanıtları verilmeden yapılan Boğaz köprüsü, hemen tüm bu konularda kent yaşamı açısından olumsuz gelişmeler doğuruyor. İstanbul'un başıboş gelişimi, her seçim döneminde bütün partilerin başkan adaylarının dile getirdiği bir olgu. Yine o yıllarda söylendiği gibi, köprü, trafik yükünü azaltacağına çoğaltıyor. Mimarlar Odası'nın Boğaz Köprüsü üzerine görüşlerini derlediği kitapta ki şu cümleler tam 28 yıl önce yazılmış: "Köprü sonucunda, insan ve mal ulaşımında sürekli olarak yüksek bedeller, bir seviyeden sonra tıkanıklık ile karşı karşıya kalınacağından şüphe edilmemelidir." Bu haberi, sabah saatlerinde, köprüye yaklaşmaya çalışan bir otobüsün içinde okuyorsanız, bu görüşleri çok daha iyi anlayabilirsiniz herhalde.

'Köprüler tuzağı'

Kuzeye doğru yerleşmelerin artmasıyla birlikte bir köprünün yetmeyeceği ve her on yılda yeni köprülerin yapılacağı da ifade ediliyor, o yıllardaki tartışmalarda. Oda, 'Köprüler Tuzağı' argümanını kullanarak yoğun bir kampanya yürütüyor. Ve 29 Ekim 1973'te açılan Boğaziçi Köprüsü'nden birkaç yıl sonra ise ikinci köprü üzerine tartışmalar başlıyor. 80'li yıllarda yapılan Fatih Köprüsü'nün ardından 90'ların gündeminde de, ikinci köprünün kuzeyinde düşünülen üçüncü bir köprü var.

Bugünlerde ise, köprünün haklılığının kanıtı olarak "Bakın bir tane bile yetmedi, ikinciyi kurduk. Üçüncü yolda" sözlerinin sarfedilmesi, başta mimarlar olmak üzere, konuya duyarlı herkesi kahrediyor. Bir de, "Çanakkale Köprüsü, İstanbul'u kurtaracak" sözleri ediliyor. O yıllarda Oda'nın İstanbul Sekreterliğini yürütmüş Demirtaş Ceyhun'un yanıtı çok net: "İstanbul'u kurtardılar da..."

Ayrıca, İstanbul'un 'desantra-

Köprü kavgasının verildiği yıllarda Mimarlar Odası İstanbul Şubesi'nin Yönetim Kurulu'nda yer alan Demirtaş Ceyhun ile, yürüttükleri mücadeleyi konuştuk.

Bize "Arabalı vapurlarla geçiş yapılıyor, bu da yetmiyor" diyorlardı. Büyük alçaklıklar yapıldı. Demirel Denizyolları'na emir verdi, Kabataş-Üsküdar arasındaki arabalı vapur seferlerini azalttı. Köprü için kamuoyu oluşsun diye. Özellikle yaz aylarında, sıkışık aylarda azalttılar.

Kıran kırana bir mücadele sürdü. Bize Karayolları Genel Müdürlüğü'nden Halim Ağaoğlu'ndan da destek geldi. Adalet Ağaoğlu'nun kocasıdır. Demirel onlardan rapor istemişti, bize karşı savunmak için. Onlar verdikleri raporda Boğaz Köprüsü'ne karşı çıktılar. Hemen görevlerine son verildi tabii.

Bize rüşvet teklifleri de çok geldi. Demirel'den bana çok geldi rüşvet teklifleri. Bizzat kendisi değil tabii, adamları aracılığıyla. Mimarlar Odası'ndan bir tip "Bırak bu işleri, Çatalca'da bir arsa verecekler sana, vakıf yurdu kurulacak, hemen yanına tesis yapılacak' filan diye gelirdi. Gazeteci bir arkadaşım vardı, o bol bol teklif getirirdi Demirel'den. O zaman "aklım başımda" olsaydı, çok zengin olmuştum.

'Büyük alçaklıklar yapıldı'

Köprüyü İstanbul Belediyesi'nden ruhsat almadan yapmaya başladılar. Biz de ruhsatsız diye kıyameti kopardık. Belediye başkanı, Süleyman'ın partisindendi, ruhsatı verdiler. Ama çevre yollarının bir tanesi Sağmalcılar'dan geçiyordu. Sağmalcılar'da TİP'li ve CHP'liler çoğunluktaydı. Ben de TİP'liydim o zaman. İşbirliği yaptık, halkı ayaklandırdık. Halk, istemiyoruz dedi, yolun buradan geçmesini. Belediye Meclisi de reddetti, ruhsat vermedi. Ona rağmen yaptılar çevre yolunu.

Köprü yapımının iptali için Danıştay'a dava açtık. Dava açmamızı hiç unutmam. Davayı İstanbul doğumlu, kütüğü İstanbul'da olan mimar arkadaşlar açsın denildi. İstanbullu arkadaşların hepsi korkup kaçtı. Bana dediler, sen yap diye. Yahu ben Adanalı'yım bana ne, dedim. Mahalle muhtarından kağıt alırsın, İstanbullu olursun dediler. Ben gittim kağıt aldım, dum. Dava açtım. Beni İstanbullu yaptıla lı'yım diye o gece de iki duble rakıyı fa Danıştay'da durur benim dava dilekçem vap bile vermedi dilekçeye, hiç bakmadı.

Bir de Boğaz Köprüsü'nü halka öyle köprü yapılınca trafik düzelecek, su s herşey bitecekmiş gibi... PTT'nin T'si ye'nin bütün sorunları nasıl çözülecekse ca da hiçbir sorun kalmayacaktı.

Özveriyle büyük kavgalar verdik. Ba bile yazı yazdı. "Boğaz Köprüsü yapıldı, diye. Çocukluk arkadaşım. Samsun'da lık atmıştı: "Eeey! Amerika'dan buğday niz?" Güya kendi kafasında espriler ya

...masını açık farkla kazanıyor

...na, bu köprülerin mahvettiği nice güzellik bir türlü yansımaz fotoğraflara.

lize' bir kent olması gerektiği de belirtiliyor köprü projesinden önceki planlamalarda. Bir merkezde yoğunlaşma yerine doğuya doğru çok merkezli bir İstanbul geleceğini de baltalıyor Boğaz Köprüsü. Tarihsel değerleri de barındırdığı için korunması gereken bu yoğun merkezde gökdelenlerin de artacağı, bunun da İstanbul'un dokusuna ve siluetine zararlar getireceği öngörülüyor.

İnsanın aklına ister istemez, Park Otel ve benzerleri geliyor. Çemberlitaş'ta, altında arkeolojik kalıntıları barındıran bir yere otopark yapılması gibi olaylar ise işin cabası... Şimdi "İnsanlar, arabalarını nereye park edeceklerdi ki" diye hiç sormayın. Çünkü bu sorudan önce "Bu kadar araba ne işe yarıyor" diye sormak gerek.

Köprüye, İstanbul'u rahatlatacak raylı ulaşımı bir kenara bıraktığı için de karşı çıkılıyor. Dışa bağımlılığı artıran karayolu taşımacılığını ve oto alımını artıran köprünün, İstanbul için gerekli olan metroyu geciktireceği de vurgulanıyor. Bugünkü metro projelerine ve bunların "ne güzel şeyler" olduğunu söyleyen resmi açıklamalara baktığımızda, İstanbul'un kaç yıl kaybettiği kendiliğinden ortaya çıkıyor. Köprünün peşinden gelen çevre yollarının yarattığı rant kavgaları da, bugüne taşınan bir diğer olgu.

Boğaziçi Köprüsü, kuşkusuz İstanbul'u boğan sorunların tek nedeni değil. Mimarlar Odası kitabında ifade edilen "Coğrafya ve topoğrafya bakımından olumlu bir gelişmeye son derece müsait olan İstanbul" görüşü, özellikle yoğun göçler düşünüldüğünde, ne derece doğruluk kazanabilirdi bilinmez ama, köprülerde somutlaşan kent politika(sızlık)ları, her geçen gün İstanbullu'nun yaşamını güçleştiriyor.

'Dün bugündür, bugün dündür'

Mimarlar Odası'nın köprüye karşı çıkarken alternatif olarak geliştirdiği tüp geçit modeli ise, bugün de savunuluyor. Tüp geçiti savunanların gerekçeleri de, pek değişmiş değil üstelik. Sarayburnu ile Üsküdar arasında döşeneceği varsayılan bu hat, İstanbul'un doğal gelişim çizgisine uyması, merkezde yoğunlaşmayı önlemesi, demiryolunu Asya'dan Avrupa'ya bağlaması, oto alımını kışkırtmadığı ve trafiği yoğunlaştırmadığı halde köprüye oranla daha fazla insanın ulaşımını sağlaması gibi gerekçelerle savunuluyor. Ayrıca köprüden daha rantabl, inşaat süresi de daha kısa. Solculara 'aptal' denedursun, Sözen ve Tayyip Erdoğan'ın dönemlerine ait planlamalarda bile tüp geçit projesi yer alıyor.

27, 28 yıl öncesinin tanıkları ve tozlanmış dokümanları arasından çıkardığımız bu tartışmalar, hiç de 'eskimiş' ve tarihe havale edilmiş değil. Hem Çanakkale Köprüsü, hem de Boğaz'a yapılması düşünülen 3. Köprü nedeniyle, yıllar öncesindeki bu tartışmalar ve mücadeleler, aynı canlılıkta olmasa bile bugün de sürüyor. Üstelik benzerlikler o kadar fazla ki... Mimarların tüp geçitteki ısrarı, bugün de sürüyor. Geçen yıllar boyunca rant kavgaları, kesilmek bir yana, sürekli hızlandı, silahları konuşturur hale geldi. 3. köprüye yine kuzeye doğru gelişimi artıracağı gerekçesiyle karşı çıkılıyor. En önemlisi bu projeler, yine bölgenin, çevrenin herhangi bir planlaması yapılmadan gündeme getiriliyor.

Aynı şarkıda söylendiği gibi: "Sen kazandın, ben kaybettim... Sen kazandın ama ben haklıydım."

...n, İstanbullu ol-
...lar, ben Adana-
...azla içtim. Hâlâ
...n. Danıştay ce-
...
...bir anlattılar ki,
...sorunu bitecek,
...satılırsa Türki-
...e, köprü yapılın-

...na Hasan Pulur
...geçecek misin"
...bir gazete baş-
...geldi, yer misi-
...apıyor. Solculu-

ğumuza bağladılar.

Bir de Milliyet gazetesi sahibi Ercüment Karacan vardı. İlginç bir şey. Köprünün ayağına geliyor diye, Karacan'ın oturduğu ev de istimlak ediliyor. Ama o evi de Brunotaut diye ünlü bir mimar yapmış. Naziler'den kaçıp Türkiye'ye gelmiş, mimari akım kurmuş çok önemli bir mimar. Komünist. Brunotaut'un eseri önemli bir mimari değerdir diye, yıkılmasına karşı çıktık. Karacan da bizimle işbirliği yaptı.

Üniversitedeki solcu öğrenci dernekleri de büyük destek verdi. Harunlar filan yürüyüşler yaptılar, kampanyalar düzenlediler. Harun Karadeniz, İTÜ Öğrenci Cemiyeti Başkanı'ydı. Bütün çocuklar büyük çaba gösterdiler. Üniversite yönetimleri ise bize karşıydı.

Bir ton spekülasyon da yapıldı o dönem. Boğaz Köprüsü'nün çevre yollarının geçeceği arsaları da kapattılar bütün kodamanlar. Bildikleri için nereden geçecek, çevre yolları. Günahı boynuna, bilmiyorum ama, Fahrettin Kerim'in birçok arsası var derlerdi. Projeye kendileri karar veriyor, nereden geçeceğini biliyorlar tabii. İkinci köprüde de Turgut Özal'ın yöneticileri aynı şekilde faydalandılar.

Karayolları Genel Müdürlüğü'nden bir adam telefon etti o günlerde. "Görüşmek istiyorum" dedi. Görüştük sonra. "Siz karşısınız biliyorum, sizinle aynı düşündüğüm bazı noktalar da ama, görev verildi yapıyoruz" dedi. "Biz yolun geçtiği yerleri istimlak ettikten hemen sonra itiraz ediyorlar, bilirkişiler geliyor. Çok büyük paralar dönüyor. Oda'nın gönderdiği bilirkişiler, bizim aleyhimizde fahiş fiyatlar koyuyorlar. Bizi zor durumda bırakıyor. Gönderdiğiniz bilirkişilere dikkat edin." diye rica etti.

Biz tüp geçidi savunuyorduk. Ta Menderes'ten beri izlenen karayolu politikası ise, tüp geçite şiddetle karşı çıkıyor, demiryolu bağlatmıyor. Tüp geçitte karayolu da var, demiryolu da.

Gerek Demirel, gerek Özal, gerek Menderes, bunlar rahmetli oldu ama, günahları hala bitmedi tabii, Türkiye'ye çok büyük kötülükler yapmışlardır karayolu politikalarıyla.

O uzun saçlı gençler köprüyü yaptılar ve gittiler*

Muhsin KIZILKAYA

Şemsi Belli köprü yapılmadan önce Şawata köyüne gitmişti. Büyük kente döndükten sonra ünlü "Anayaso" şiirini yazdı.

Şiir bomba gibi patladı. Belli, bu şiiriyle bindokuzyüzyetmişli yılların starlarından oldu. Şiir, meclis gündemine geldi, Selda besteledi, şarkısını yaptı, uzun süre dilden dile dolaştı; gitar eşliğinde dost meclislerinde söylendi. Şiirde anayasaya sitem vardı:

"Anayaso,
Yap bize de bir iltimaso"
Ve şiir bilinmedik bir yerin adını zikrediyordu.
"Şavata'dan
Hakkari'ye yol bilmezem"
Evet, Şawata!

Şawata, Hakkari'de bir dağ köyü... Arada Zap suyu var. Ozan Ahmet Oktaş'ın, "Şanssız ölülerin kumsalı" diye tanımladığı Zap suyu...

Şawata'dan Hakkari'ye gidebilmek için Zap suyunu aşmak lazım. Binlerce can kurban etmiş suya bura halkı.

Yıl 1968 olmalı... Bir kuşak canını feda etmeye hazırlanıyor... Evlere şark köşeleri kuruluyor, duvarlara bağlama asılıyor, favoriler kulak altında, İspanyol paça revaçta, Joan Baez dinleniyor, Ruhi Su baştacı...

Ve "Anayaso" şiiri bu ortama düşüyor. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde okuyan "devrimci" gençler, Hakkari ile Şawata'yı birbirine bağlayacak asma köprüyü inşa etme görevini gönüllü olarak üstleniyor. Köprüyü Milliyet gazetesi finanse edecek, genç mühendisler de hem mühendis, hem de amele olarak görev yapacak.

Halit Çapın, Milliyet'in muhabiri... Ününün doruğunda... Türk gazetecilik tarihinin gelmiş geçmiş en büyük röportaj ustalarından biri... Köprü inşaatı boyunca Hakkari'den gazetesine haber geçecek, röportaj yapacak... Ve Halit Çapın, "Perişan" kızı bu dağ köprülerinden birinde görüyor. Kızın adı yaşamının adı: Perişan... Halit Abi, burada yeni isimler keşfediyor. Örneğin "Berfu" ismine rastlıyor. "Berfu", "Kar"ın karşılığıdır. Ancak öyle lapa lapa yağan kar değil bu, daha çok yağması istenen, zarar vermeyen bir kar... Bir hoşluk var bu isimde, belki de Türkçede "kar tanesi" denilebilir. Ve Çapın, burada karar veriyor, yeni evlendiği "İncila"dan bir kızı olursa adını "Berfu" koyacak...

"Berfu" şimdi BİLKENT'te okuyor. Artık yaygın olan bu isim, Türk toplumuna Halit Çapın'ın armağanıdır;

Çapın'a da Hakkari'nin bir dağ köyünün armağanı...

Biz çocukken anlatırlardı. Çok eskiden, buraya köprü yapmaya gelen uzun saçlı "anarşistler" lisenin yanındaki sahada voleybol oynarlarmış. Hakkarili gençler, çok uzak kentlerden gelen bu gençlerden "devrim", "emperyalizm", "faşizm" sözcüklerini duydular. Kuşkuyla baktılar bu garip adamlara, bir anlam veremediler; çok sürmedi, bir süre sonra buralara köprü yapmaya gelen o "anarşist" gençlerin posterleri Hakkarili delikanlıların evlerinin duvarlarını süsledi.

Sonra devlet örnek aldı... Hakkari ile dağ köylerini birbirine bağlamak için, "anarşist" gençlerin yaptığı köprüye benzer birçok asma köprü inşa etti Zap suyunun üstüne. Zap, bu işe çok bozuldu, aldığı can sayısı azaldı.

"Anarşist" gençlerin yaptığı köprüye, yine "anarşist" gençler bir isim buldu. Köprüye "Gençlik Köprüsü"adı verildi.

"Gençlik Köprüsü"nün altından çok sular aktı. Üstünden çok hastalar yetiştirildi Hakkari'ye... Araya zaman girdi, tarihe notlar düşüldü ve 1980'e gelindi.

Deniz Gezmiş'i "kurban" almışlardı. Yetmemişti... Yine suçlu aranmış, suçlu bulunmuştu, gençlik töhmet altındaydı. Ülkeyi genaraller zaptetmişti.

Yeni bir dönem başlıyordu. İmaj tazeleniyordu. 12 Eylül Hakkari'de ilk suçluyu bulmuştu: Gençlik Köprüsü... Yapılmış köprü yıkılamaz, el ne der sonra, ancak bir şeyler de yapılmalı, bu "utanç" abidesi öyle yerinde kalmamalı... Yapacaklarını bulmakta güçlük çekmediler. Madem köprü ortadan kaldırılamaz o halde adı silinebilir!

Öyle yaptılar. Köprünün ayağına, betonun içine özenle kazınan "Gençlik Köprüsü" adını yine betonla sıvadılar.

12 Eylül, Gençlik Köprüsü'nün adını, ölü ele geçirdi.

* Yazarın "İyi Hal Kağıdı" adlı kitabından, "Adını unutan köprü" başlıklı yazısı.

TÜRK SOLU
Yıl: 1
Sayı: 51
5 Kasım 1968
100 kuruş

Olaylar - Olaylar

Asma Köprü İçin İptal Davası

Solun bütün kesimleri, Boğaz Köprüsü'ne karşı şiddetli bir kampanya yürüttü.

Memur sendikaları Söz'de biraraya geldi, sorunları tartıştı

Kamu çalışanları Ankara'yı kuşatıyor

Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu (KÇSKK) üyesi Eğitim–Sen, Tüm Banka–Sen ve Yapı Yol–Sen genel başkanları Yıldırım Kaya, Mehmet Görgülü ve Cengiz Faydalı Söz'de biraraya gelerek sorunları tartıştı. Hükümetin memur sendikalarına yönelik baskıları ile TBMM Anayasa Komisyonu'nun grevsiz ve toplusözleşmesiz bir sendikal düzeni öngören kararının değerlendirildiği toplantıyı Ankara büromuzdan Mustafa Erdoğan ve Hatice Can yönetti.

Ankara büromuzdaki toplantıya katılanlar soldan sağa Cengiz Faydalı, Mehmet Görgülü ve Yıldırım Kaya.

ANKARA-Kamu çalışanları haziranı eylem ayı ilan ettiler. Sendika temsilcileri, haziran ayı eylemliliğinin hükümeti uyarı niteliğini aşarak "haklar alınıncaya kadar" devam edeceğini söylüyorlar.

Bir yanda kamu çalışanları hareketinin 5 yıllık mücadelesi, diğer yanda da hükümetin karşı saldırısı var. Bugüne nasıl gelindi?

Yıldırım Kaya- Kamu çalışanları sendikaları hareketi 1990'da sendika kurulup kurulamayacağı tartışmasıyla gündeme geldi. Bunun yasal ve meşru olduğunu, fiili, meşru mücadelemizle anlattık. Artık yasallığımızı ne devletle, ne de halkla tartışıyoruz. Sendikaların toplusözleşme ve grev hakkı olduğunu ise kitlelere anlatamadık, ikisini birlikte götüremedik.

Artık fiili ve meşru mücadeleyi toplusözleşme ve grev için hayata geçirmek gerekiyordu. Bu doğrunun yöneticilere, şubelere, temsilcilere varana kadar anlatılması gerekiyordu. Önümüzdeki görev, bu hakkın ILO sözleşmelerine dayalı bir hak olduğunu anlatmak. Bu noktada siyasi iktidar çıktı ortaya, Anayasa değişikliğiyle, "sizin sendika kurma hakkınız yok, bu hakkı veriyorum, ama toplusözleşme ve grev hakkınız yok" diyor. Ölümü gören, sıtmaya razı olsun gibi.

Bugüne kadar, Yargıtay olsun, Danıştay olsun yüksek mahkemeler (örneğin, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin Tarım–Sen lehine verdiği karar) hep hakkımızda olumlu karar verdi. Aynı Yargıtay Genel Kurulu, siyasi iktidarın tavrından dolayı, yasal düzenleme olmadığı gerekçesiyle sendika kapatıyor.

Bizim eksikliğimiz; yasallık ve toplusözleşme hakkı mücadelesini birlikte götürememek. Tüm Bel–Sen 130 yerde toplusözleşme yaptı, yargı yoluyla onaylattı ve uyguladı. Bunu ciddiye almadık.

Herhalde kazandık, bitti demeniz gerekiyordu.

Kaya-Evet, 'toplusözleşme hemen şimdi' demeliydik. Sendikanın yasallığı var bunu geri almaya çalışıyorlar. Toplusözleşme hakkımız var, kullandırmıyorlar. Sendikalarımızı geri alamazlar. Tepkimiz çok sert olacak.

32 sendika içinde, haklar konusunda mücadele yürütebilen, kitlesini katabilen sendika sayısı, 4 ya da 5'tir. Eğer bizim perspektifimiz gerçekten işçi–memur ayrımını reddeden bir perspektifse, işyeri örgütlülüğümüzü de bu perspektifle kurmalıyız. Şube platformlarımızı da işçi sendikalarını katarak genişletmeliyiz.

Cengiz Faydalı-Yıldırım kamu çalışanları hareketini devlet cephesinden değerlendirdi. Hareketimiz, kurulan sendikaların varlığını sürdürmesi, aktif politika üretmesi açısından iyi sınav veremedi. Sendikal demokrasi, örgütlülüğün artışı, somut perspektif üretimi için iyi performans gösteremedi. Yıldırım'ın dediği gibi Tüm Bel–Sen'in sözleşmelerine sahip çıkacağımıza, bunu tartışma hatasına düştük. Bu süreç iktidarın işine yaradı.

Sendikalar olarak içimizde, örgütlenme, mücadele, sendikal politikalar konusunda net anlayışlara varamadık, eylem birliği düzeyinde kaldık. Bu politikaları oluşturamamak kitleleri harekete geçirme konusunda sıkıntı yarattı. Kitleler ekonomik talepler için hareket etti, sürgünlerde demokratik taleplerde aynı canlılığı göstermedi.

Mehmet Görgülü- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin altına imza attığı uluslararası sözleşmeler var, yargı organlarının, kamu çalışanları sendikalarının tüzel kişilik olduğunu kabul eden kararları var. Günümüzde ne oldu da devlet haklarımızı geri almaya çalışıyor? Burada Türkiye sosyalist hareketini değerlendirmemiz gerekiyor.

İşçi konfederasyonları, düzen partileri, yeni sosyalist partiler ve biz varız. Demokrasi mücadelesi salt bu kurumların göreviymiş gibi görülüyor. Özelleştirme, kirli savaş ve sendikalar yasasıyla mücadele sırf KÇSKK'nın göreviymiş gibi görülüyor. Tüm demokrasi güçlerinin sorunu bu. Böyle görülmeyince tabii ki devlet kamu çalışanları sendikalarının karşısına bir güç olarak çıkacaktır.

Gelinen noktada karşıdaki devlet gücü, "yargı da kabul etse, uluslararası sözleşmeleri imzalasak da, sizin hayat ettiğiniz grevli toplusözleşmeli sendika hakkınızı kabul etmeyeceğiz" diyor. İşçi sendikaları, konfederasyonlar, meslek odaları katılım sağlamazlarsa, demokratik kitle örgütleri sahip çıkmazsa devletin istediği şey çıkacaktır. Buna hükümetin ortağı CHP de hazır. Çalışanların ortak yasasını savunur, işyerlerinde ortak örgütlenmeyi hayata geçirebilirsek, işyerlerinde hayatı birlikte durdurabilirsek bir yere varabiliriz.

Ortak örgütlenme perspektifi baştan itibaren neden geliştirilemedi?

Görgülü- Bunda kamu çalışanları sendikalarının hatası kadar işçi konfederasyonlarının da hatası var, hatta daha büyük. Çünkü kamu çalışanları sendikaları kurulduktan hemen sonra çalışanların ortak yasası şiarıyla çıktı, ama temel hedef grevli toplusözleşmeli sendika mücadelesiydi. Bu mücadeleye diğer işçi sendikalarının da sahip çıkması gerekiyordu. Beş yıldır, kamu çalışanlarının eylemine demokrasi platformunun desteği dilek ve temenniden öteye gidemedi.

Bu süreçte sendikalar kurumsal yapılarını oluşturup örgütiçi demokratik işleyişi kurabildi mi?

Kaya-Kamu çalışanları sendikaları içinde kurumsallaşma anlamında en büyük adımları atan sendikalardan biriyiz. Ama buna rağmen biz de kurumsallaşmasını tamamlamış bir örgüt değiliz. Ben kurumsallaşma deyince, örgüt olmanın gereğinin yapılmasını anlıyorum. Eğitime alternatif politikaları, eğitimin özelleştirilmesine karşı politikamızı üretmek zorundayız.

24 Mayıs'tan bu yana kamu çalışanlarına yönelik çok ciddi bir saldırı var; ne siyasi partilerden, ne demokratik kitle örgütlerinden, ne de işçi sendikalarından bir tek açıklama yok. Biz kamu çalışanları olarak bugüne kadar eksiğimizle zaafımızla, demokrasi mücadelesinde görevlerimizi yerine getirmeye çalıştık. Kürt sorunu konusunda sözü olan biziz, kirli savaş konusunda sözü olan biziz , infazlar konusunda, gözaltında kayıplar konusunda, Gazi mahallesinde yaşananlar konusunda sözü olan biziz, ama bu konuda en çok eleştirilen de biziz.

Görgülü- Kamu çalışanları bir konfederasyonlaşma tartışması yaşadı.

Aşağıdan yukarı doğru yürümesi gereken tartışma kadrolar düzeyinde yürüdü. Her ne kadar bölge toplantıları düzenlendiyse de bölgelerde de kadrolar düzeyinde tartışıldı.

Kaya- Neden işyerlerinde tartışılmadı. Mesela bizim işyerlerimizde iki yıldır işyerlerimizde tartışıldı. Siz sendikalarınızda işyerlerinde neden tartışmıyorsunuz?

Görgülü- Biz varolan örgütlülük düzeyimizde, işyerlerinde de tartıştık.

Kaya- O zaman tartışmayan kim?

Görgülü- Ankara'da ayın 27'inde bir bölge toplantısı yapılacaktı. Bu toplantıyı Ankara Şubeler Platformu yapmama kararı aldı. Bir kurumsallaşma, bir örgütiçi disiplin sözkonusuysa, aşağıdan yukarı karar alınıyorsa, Şubeler Platformu bağımsız olarak bu kararı alamaz.

Kaya- Biz iki yıldır tüzüğü bile tartıştırdık.

Faydalı- Siz tartıştırdınız ama yanlış tartıştırdınız. Konfederasyonlaşma konusunda kamu çalışanları gerçekten sınıfta kaldı. Şube toplantısına gittiğimizde, "konfederasyona evet diyenler, hayır diyenler" tartışmasına dönüştü.

Kaya- Hayır, konfederasyon nedir, sınıfsal perspektif nedir, çok açık tartışıldı. Bizim bu konudaki düşüncemiz çok açık ve net; çalışanların ortak konfederasyonu. Eğer sendika yöneticileri tartışmıyorsa şube yöneticileri, üyeler tartışmalıdır. Bizde demokratik merkeziyetçiliğin merkezi işletilmedi. Buna rağmen aşağıdan yukarı doğru bir ☞

İşçi konfederasyonları, düzen partileri, sosyalist partiler ve biz varız. Özelleştirme, kirli savaş ve sendikalar yasasıyla mücadele sırf KÇSKK'nın göreviymiş gibi görülüyor. Tüm demokrasi güçlerinin sorunu bu. Böyle görülmeyince tabii ki, devlet kamu çalışanları sendikalarının karşısına bir güç olarak çıkacaktır.

tartışma yok. Bu örgütlenme ve eğitimin olmayışından geliyor.

Görgülü- Bir bölgede "konfederasyonlaşma hemen şimdi" diye karar alınırken, tarih biçilirken, diğer bölgede "konfederasyonlaşma lükstür, devletin açtığı bir tartışmadır biz de buna alet olduk, biz işyeri örgütlenmemize ağırlık vermeliyiz" diye kararlar çıktı.

Kaya- Konfederasyon açısından engel ne? Çalışanların ortak yasası olmalı, kamu çalışanları ayrı bir konfederasyon kurmamalı. Yani onları ikna edene kadar bir konfederasyon olmamalı mı?

Görgülü- İşçi memur ayrımını körükleyici bir konfederasyon anlamında görmüyorum. Şu anda günümüzün sorunlarını çözecek bir şey olarak görmüyorum ben konfederasyonu. Kamu çalışanlarını ne kadar ileriye götürecektir, hayati önem arzediyor mu?

Kaya- Konfederasyon olmazsa böyle derme çatma bir ilişkiyle gideceğiz. Canın isterse bölge toplantısına katılırsın, canın istemezse katılmazsın, eylemi istersen, kokartı canın isterse yapıyorsun, mali yükünü belli sendikalar yükleniyor götürüyor, sen istersen katılıyorsun. Böyle bir tarz kamu çalışanlarını nereye kadar götürür?

Faydalı– Böyle bir yapı üstüne, böylesine gecekonduların üstüne inşaat yapamazsın. Haklar konusunda mücadele yürütebilen, kitlesini katabilen sendika sayısı, 32 sendika içinde 4 ya da 5 tanedir. Eğer bizim perspektifimiz gerçekten işçi–memur ayrımını reddeden bir perspektifse, işyeri örgütlülüğümüzü de bu perspektifle kurmalıyız. Şube platformlarımızı da işçi sendikalarını katarak genişletmeliyiz. Topluca işçi sınıfına katılmayı tartışmamız gerek. Daha önce yapmadık, hiç değilse şimdi yapalım. Bugün Tüm Haber-Sen'i kapatan zihniyetin yarın diğerlerini de kapatmaması için bir neden yok.

Kaya-Biz beş yıldır her konuda dayanışmamızı gösterdik. Münir Ceylan'ın, Atilay Ayçin'in tutuklanmasında, grevlerinde... DİSK ve Türk–İş demiyorum, Bayram Meral demiyorum, bunlar duyarlı değilse bunların alt organları da mı duyarlı değil?

Faydalı- Bunun yolu ortak bir işyeri örgütlülüğünden, eylemden, kolektif bir politika yapmamızdan geçer. Biz bir eylem yaptığımızda, tek bir işçi çalıştırmayız. Sınıf kavramını ortaya koyduktan sonra, bileşenlerini ortaya koyduktan sonra mücadele belirginleşiyor.

Önümüzdeki günlerde yapacağınız eylemlerle ilgili beklentileriniz neler?

Kaya- Ayın 14'ünde sendikalarımızın avukatlarıyla bir toplantı yapacağız. Bundan sonra hukuksal boyutuyla mücadeleyi nasıl sürdürürüz, engellemeler ve saldırılara karşı nasıl savunmalar yaparız, bunları konuşacağız. Siyasi iktidarın etkilediği Yargıtay Genel Kurulu varsa bizim de avukatlarımız var. Sokağa çıkarken, hukuksal boyutlarını da tartışıyoruz. Siyasi iktidar eylemlerimize saldırmakla bu ülkede bir şeyi çözeceğine inanıyorsa, yanılıyor. Dünyada 500 sendikaya eylem programımızı gönderdik, bunlardan bakanlıklara ve başbakana sürekli telefonlar, fakslar geliyor. Dünyanın bizim eylemliliğimizden haberi var. Biz bu mücadelede çok bedel ödedik, yalnızca Eğitim–Sen olarak 58 şehidimiz var, binlerce üyemiz ceza aldı, yüzlerce de sürgününüz var. Bedel ödemeden hak almanın bu ülkede mümkün olmadığını biliyoruz.

24 Mayıs'tan beri kamu çalışanlarına çok ciddi saldırılar var; ne siyasi partilerden, ne kitle örgütlerinden, ne de işçi sendikalarından tek açıklama yok. Biz kamu çalışanları bugüne dek eksiklerimizle demokrasi mücadelesinde görevimizi yerine getirmeye çalıştık.

Faydalı- Bu bir uyarı eylemi değildir. Doğrudan hak almayı hedefleyen, bunu gerçekleştiremediği müddetçe kararlılığı devam eden bir eylemdir. Bir de Türkiye'de ilk defa denenen bir eylemdir. Biz 150-200 bin insanı iki gün boyunca Kızılay meydanında oturtacağız.

Kamu çalışanları, saldırıları protesto etti

Ankara, Söz- Ankara'da Sakarya caddesinde toplanan kamu çalışanları sendikal haklara saldırıları ve Tüm Haber–Sen'in kapatılma kararını protesto ettiler. Yaklaşık ikibin memurun katıldığı gösteride katılımcılar, sendikal ve siyasi taleplerini dile getirdiler.

KÇSKK Ankara Şubeler Platformu adına basın açıklamasını yapan Kemal Ünal, beş yıllık mücadeleleri sonucunda kazandıkları meşru ve yasal sendikalarına saldırıların sona erdirilmesini, mağdur olan sendika üyelerinin görev yerlerine iade edilmesini istedi.

Ünal siyasi iktidarın yargı üzerindeki baskıların kaldırılması, toplusözleşme ve grev hakkı içermeyen anayasa değişikliği maddesinin geri çekilmesi, bugünkü anayasanın kaldırılarak yenisinin yapılması, grevli, toplusözleşmeli, özgür ve bağımsız örgütlenme hakkının anayasal güvence altına alınması taleplerini dile getirdi. Ünal'ın konuşması, "Yaşasın demokrasi mücadelemiz", "Tüm Haber–Sen kapatılamaz", "Susma, sustukça sıra sana gelecek", "Sadaka değil, toplusözleşme", "Yaşasın halkların kardeşliği", "Sendika hakkımız, grev silahımız", "Baskılar bizi yıldıramaz" sloganlarıyla kesildi.

Konuşmacıların, yapılan eylemi 15–16 Haziran'a hazırlık niteliğinde olduğunu belirtmelerine karşın, kamu çalışanlarında bu yolda bir kararlılık gözlenemedi. Hem katılım önceki eylemlere göre daha azdı, hem de toplulukta belirgin bir cansızlık ve bezginlik vardı.

Hukuk tanımaz valinin hız rekoru

Mersin, Söz- 20 Aralık eylemlerine katılan kamu çalışanları hakkında İçel Valisi Gökhan Aydıner'in talimatıyla açılan soruşturma, gözdağı verme amaçlı cezalarla devam ediyor.

Mersin'de hukuk tanımazlığıyla ünlenen ve kimi siyasi partilerle demokratik kitle örgütlerinin görevden alınmasını talep ettikleri İçel Valisi, konu kamu çalışanlarına ceza vermek olunca bürokraside "hız rekoru" da kırıyor.

İçel Defterdarlığı 16/05/1995 tarihinde Vali Aydıner'e gönderdiği yazıyla, 20 Aralık eylemlerine katılan kamu çalışanlarının Devlet Memurları Yasası'na muhalefetten cezalandırılmasını istedi. Ağır işlemesiyle dünya çapında ün kazanan bürokrasi çarkımız bu kez hız rekoru kırdı.

Defterdarlığın yazısının ekinde bulunan iki klasör dolusu dosya incelenerek bir günde yanıt hazırlandı. 17/05/1995 tarihli cevabi yazıda, "657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/C-b maddesinde tanımlanan disiplin cezasının, ilgili memurlara disiplin amirlerince uygulanmasını rica ederim" deniyordu.

Grevli toplusözleşmeli sendikal hak istemiyle üretimden gelen güçlerini kullanan Tarım-Sen, Ener-Sen, Maliye-Sen üyesi yüzlerce emekçi, böylece İçel Valiliği Koordinasyon Kurulu kararıyla mahkemeye sevkedildiler. Mersin'de toplam 675 kamu çalışanı yargılanacak.

HAZİRAN 1995
SAYI:2
30.000 TL(KDV DAHİL)
MAVİ
ÜNİVERSİTELERARASI İLETİŞİM VE KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

Nazlı ERAY- Behçet NECATİGİL
Louis ARAGON - Zühtü BAYAR
Sezâi SARIOĞLU- Faruk DUMAN
Ali IŞINGÖR- Ahmet ÇINAR
Özgür ALTUN- Volkan ÖZTÜRK
Barış BARDAKÇI- Serdar HARMAN
Şafak SÖZEN- Aydan GÜNDÜZ
Çiğdem KÜPÇÜ- Beril SAYDUN
Uğur KURUCU- Atilla AKTUNA
Pınar ARAT- Gün ALTAY
Deniz BAYRAMOĞLU

2. sayı çıktı

Roj
balçık tutmayacak

Haftalık haber-yorum gazetesi

ÇIKTI

Ketencoğlu'Atatürk'ün

Kültür Servisi - "İnsanoğlu bir gün türkülerinin birbiriyle kendilerinden daha iyi anlaştığını farkettiğinde belki utanır da kendine gelir, işte o zaman barışa daha yaklaşmış oluruz." Bu sözler Muammer Ketencoğlu'na ait. Ketencoğlu bu anlamlı ve tarihsel sözleriyle Ermeni Esayan Okulu'ndan Yetişenler Derneği'nin düzenlediği "Yeryüzünün Yedi Rengi Konseri"nin davetiyesinde şarkılara ve barışa vurgu yapıyor. Ketencoğlu, bir saplantı ya da prensip olmasa da Türkçe şarkı söylemiyor. Kendini notaların kardeşliği ve özgürlüğüne adamış biri o... Seslendirdiği bir İrlanda şarkısının sözleri şöyle "Sabah şafak yeni söküyor / İnsanlar gelip bize artık gitmemizi söylüyor / Hayır sizi dinlemek istemiyoruz / Çocuklarımızın yüzlerine korkuyu yerleştirdiniz / Hadi, çıkın gidin bu köy sizin değil" ve "Artık bir kez daha yollardayız."

Evet o, beyaz asası ve beyaz umutları ile barış için nota döşenen müzikhal yollarda ömür tüketiyor... Bu öyle bir serüven ki, yardımcı olduğu ya da seslendirdiği kasetlerde tarih, şiir, barış içiçe. Bir yanda Rumlar'ın rebetikosu, bir yanda Yahudiler'in klezmer müziği ve diğer halk müzikleri... Ketencoğlu ile "öteki" ve "başka" halkların müzikleri üzerine konuşuyoruz...

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri adıyla başka bir seçki var. Bunda da, öncelikle o derece ilginç herbiri başlıbaşına zenginlik olan bir türü insanlara sunmak istedim ve bunu sunarken de aslında ne kadar benzemez olduğumuzu anladım.

Verili olanın dışında bir yerde müzik araştırmalarınızı sürdürüyor/icra ediyorsunuz. Yani, resmiyetin ötesindeki müzikle ve "başka" olanla uğraşıyorsunuz. Ticari kaygılar dışında bir gönüllülük, amatör bir heveskarlık var çabalarınızda. Bir kopuş tavrı gibi görünüyor çabalarınız.

–Çocukluktan başlar bu hikaye. Çocukken çok radyo dinliyordum. Düğmeyi çeviriyor ve geziyorsunuz istasyonlar arasında. Ben daha o zamanda, başka dilleri konuşan insanların hem dillerine, hem müziklerine özel bir ilgi duymuştum. Ne anladığıma dair zaman zaman ailemden tepki alırdım. Politik kökenli kültürel bilinçlenme ile zaman içinde pekiştiği için, zaman içinde ne istediğimi daha bir bilinçle, daha bir arayış tutkusuyla araştırmaya başladım. Ve tabii ortaokulda öğretmenimin Yunan müziğini sevmesi benim sevdamda çok derin etki yaptı. Küçük ayrıntılar olsa da her bir eğilimin bir başlangıç aşaması var. Sonuçta kendimi geliştirdikçe, edebiyatla, mümkün olduğu kadar müzikle ve sosyal bilimlerle ilgilendikçe müziğin, özellikle geleneksel olanı ilgimi çekti. Öte yandan müzik üretmenin ya da dinlemenin bir zihinsel tarafı olduğunu düşündüm. Tamamen insan beyni ile ilgili bireysel bir mesele olduğunu düşündüm. O zaman çaldığım ve dinlediğim müzikle özdeşleşmemin gerekli olduğunu anladım. 83'lerden sonra, Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'ne girdim ve bu kültürlenme süreci beni bitmez tükenmez arayışlara sürükledi. Derslerle pek ilgilenmezdim ve okumaya, edebiyat ve sosyal bilimlerde dünyayı kavramanın yollarını araştırmaya harcardım zamanımı. Dediğim gibi, bir taraftan geleneksel müziğin ağırlık kazanması, öte taraftan müziğimi seçerken, kendimle yaptığım/dinlediğim müzik arasındaki zorunlu sıcaklık zaman içinde Yunanistan, Balkan müziğini galip çıkardı. Bir arayıştı bu ve çok değişik aşamalardan geçti. Borges'in labirentlerinde dolaştı, Japon müziğinde konakladı, Latin Amerika müziğine uğradı. Yani folklor müziği içinde de ne istediğini, ne aradığını bulmaya, anlamaya çalışma mücadelesiydi bu. Özellikle icra edeceğim müziği saptarken ülkeler arasında epey bir yolculuk ettim. 1987'den sonra dedim ki; mizacıma, zihinsel beklentilerime denk düşen tarz Yunanistan ve Balkan kökenli müziktir. Uzun süre bu alanda at koşturdum ve biliyorsunuz "Sevdalı Kıyılar" kasetim çıktı. Rebetiko müziği üzerine mümkün olduğunca geniş perspektifli dinletilerle ve yazılarla insanlara bilgiler aktarmaya çalıştım. Daha sonra da radyo programlarıyla maceram bütün dünyanın folklorik müziği, kültürel mirasın temelini oluşturan folklor müziği benim ilgi alanımın içine yerleşti. Beğenilerimi kendim saptamak istedim, bütün problem burada. Beğenilerimin medya, ailem, yaşadığım ev, yaşadığım il tarafından belirlenmesine karşı çıktım. Müzik yaparken ve dinlerken böylesi saplantılardan kendimi arındırmak istedim. Sonuç olarak verili sistemi tümden reddettim ve kendi sistemimi el yordamıyla da olsa kendim kurmayı tercih ettim. Verili ve tamamlanmış bir sistem olmaktansa kendi belirlediğim zeminde, amatörlüklere, hatalara açık olarak kendim belirlemek istedim.

Tercihi böyle olunca işin içine zahmetin yanısıra arşiv ve tarih çalışmaları giriyor. Başka kaynaklara yönelme çabası nasıl bir seyir izliyor?

– En başta okuma güçlüğüm var. Okumada tamamen doslarıma, çevremdeki insanlara bağımlıyım. Bazı arkadaşlar bu durumu fazla abartıp dramatik hale getiriyorlar. Öyle bakmamak lazım. Bu bir meraktan tutkudan kaynaklanan çabadır. Arkasından, severek dinlediğim zevkle dinlediğim malzemenin içeriğini anlamak her zaman kolay olmuyor. Rusça bir şarkı dinliyorsunuz, şarkı sizi çok etkiliyor, ama ne söylediğini anlamıyorsunuz. Belki yirmi gün sonra Rusça bilen birisine rastlayacaksınız, ama o zaman dinlediğiniz plak yanınızda olmayacak... Bir meseleye kafanızı taktınız diyelim. Özbek müziğine kafanızı taktınız. Ben gerçekten Özbek klasik müziğine kafamı çok taktım. Bu konuda yazılı kaynaklar arıyorsunuz. Elinizdeki plakların arkasına yazılan genel yazılardan, Batı'da çıkmış üç–beş tane sınırlı bilgilerden öte bilgi bulamıyorsunuz. Bu tür problemler oluyor. Repertuarım için iki tane Arnavut şarkısı seçtim, üç aydır Arnavutça bilen arıyorum... Şarkının transkripsiyonunu yapsın ve transkripsiyon ile Türkçe anlamlarını bana yazsın diye, hem Arnavutça hem de Türkçe bilen birini arıyorum. Kendi konserlerim için gerekli bunlar. Gerçekten ben yaptığım işi çok seviyorum. Tabii zaman çok önemli, zamanı olanaksızlıklar yüzünden çok değerli kullanamıyoruz. Dil, okuma, malzeme eksikliği problemleri.. Gönül isterdi ki, mesela Azerbaycan seçkisini onbeş kaynak yerine, yüzelli kaynaktan tarayayım ve canımın çektiğini koyayım. Çok geniş bir derya her ülkenin halk müziği. O çerçevede artık olabildiğinin en genişinin, en temsil edeninin oluşması için elimden geleni yapıyorum.

'Halklardan Ezgiler' başlığı altında toplanabilecek çalışmaların mantığı nedir. Anladığım kadarıyla bir set oluşturuyorsunuz?

–Bir defa ben halk müziği ve geleneksel müziği ilgi alanımın merkezine oturttum. Çünkü her geçen gün müzik kültürünün temeline yerleşmesi gereken dünya genelinde halk müziği ve geleneksel müzikler bir kenara atılıyor ve medyanın tamamen dayattığı günlük müzikler var. Batı kaynaklısı, yerlisi var, her ülkenin şartlarında doğmuş bizdeki arabesk Cezayir'deki rai gibi her ülkede olumsuz anlamda popüler uzantılar var. Bütün bunlardan çok derin rahatsızlık duyuyorum. Eğer folklor ve geleneksel müzikler olmasaydı o uzantı dediğimiz medyanın bize dayattıkları olmazdı. Tarihi bir süreç olarak düşünürsek, her süreç birbirinin devamı. Evrilme sözkonusu. Herşeyin ve müzik kültürümüzün kökeninde halk müziği var. Gerek kendi ülkemizde, gerekse diğer ülkelerin halk müziğini tanımakta çok eksikliklerimiz var. Özellikle komşularımızın, yüzyıllardan beri etkileşim içinde yaşadığımız komşularımızın, halkların, yanımızdaki seslerin müziklerine tamamen yabancıyız. İşte bu etkileşimi çok somut olarak ortaya çıkarmak için, dolayısıyla bu halkları birbirine kaynaştırmak için, küçük bir katkı anlamına da geliyor. Hem de müzikal olarak halk müziğinin zenginliğini başka ülkelerin insanlarına –çok genel düzeyde söylüyorum– başka halkların duygularını, düşüncelerini, alışkanlıklarını, kültürel yapılarını, çalışma şarkısı söylerken içinde bulundukları ruh halini insanımıza tanıtmak istedim. Öncelikle böyle bir çıkış var. Kalan Müzik'in daha önce çıkardığı "Dünya Folk" adlı iki kaset dahil olmak üzere Türkiye'de ciddi bir folklor müziği yayıncılığı yapılmadı. Başka bir firmanın toplu olarak çıkardığı bir dizi vardı, fakat bu dizi çok önemli seçim hataları, çok turistik seçimler –bilgi yokluğu, eksikliği demeyeceğim sözkonusuydu– onlarda. Bunlardan hareketle dört kasette en çok şunlara dikkat ettim; hangi ülkeden bahsediyorsak o ülkenin müziğini mümkün olduğu kadar geniş bir perspektif içinde temsil etmesi lazım bu şarkıların. Bir örnek olarak Ermeni müziğini ele alırsak, ben çok geniş kaynakları taradım ve orada ondokuz şarkı varsa onları onaltı ayrı kaynaktan toparladım. Mesela Avrupa'da bir takım CD'ler basılmış, bir tane topluluk bulmuşlar Ermenistan'dan, sadece o topluluk, değişik tarzlarda, değişik bölgelerden şarkılar seslendiriyor. Yeterli bir yaklaşım değil bu tarz. Çünkü geçmişten günümüze her ülkenin zengin bir halk müziği birikimi var, Ermenistan'da da öyle. Daha önceden yaşamış şarkıcılarından tutun, çok zengin halk müziği enstrümanları, değişik çok sesli halk müziği çalışmalarına, çalışma şarkılarına, dini müziğe, enstrümantal dans şarkılarına kadar çok değişik boyutu olan bir müziktir Ermeni müziği. O zaman konumuz Ermeni müziği olduğunda bu ayrıntıları bir kasetin içine ne kadar sığdırabilirsek mümkün olduğu kadar dinleyiciye sunmaya çalıştım. Ve ondan sonra çalışmayı mümkün olduğunca teknik olarak geniş yazılarla ve tarihsel bilgilerle, şarkı listesinde, şarkılara dair ayrıntılı bilgilerle desteklemeye çalıştım. Sonuç olarak, bir ülkenin müziğini tanımak için ilk adım niteliğini taşıyabilecek çalışmalar ortaya çıkarmayı amaçladım. Şu ayrıntı var; özellikle Gürcü müziği kasetine geldiğimiz zaman, bu müzikte dünyanın çok az yerinde geleneksel olarak varolan bir çok seslilik sözkonusu. Müzik eğitimi almamış insanların kendi halk müziği içinden gelen bir çok sesliliktir bu. Ve özellikle, herşeye rağmen sosyalist ülkelerde sosyalist devrimlerden sonra devletlerin kültür politikalarıyla bağlantılı olarak halk müziğine son derece geniş çapta önem verilmiş ve bir taraftan olan değerler korunmuş, diğer taraftan geliştirilmeye çalışılmış. Bu çerçevede Gürcistan'da çok zengin, hala dimdik ayakta olan bir halk müziği kültürü var. Ve her bölgesini temsil eden örnekler seçmeye çalıştık. Bu seçkiyi –altını çizmek lazım– sevgili İberia Özkan hazırladı. Benim ikincil derecede katkıda bulunduğum bir çalışma. Seçimi birlikte yaptık, şarkıların tüm ayrıntılarını, Gürcü müziğine dair uzun yıllara dayanan deneyimlerini kendisi yazdı. Gürcüce bilen, Gürcü müziğini bilen bir insanın yanında ben bulaşmadım bu işe.

ERMENİ HALK MÜZİĞİ

Geldik Azerbaycan müziğine. Türkiye'de çok eksik tanınan Azeri müziği gerçekten alabildiğine zengin bir müzik. Klasik, senfonik müzikle de çok yakın ilişkiye geçmiş Azeri müziği, özellikle 1900'lerin başından itibaren. Bu çerçevede halk müziği ve senfonik müzik sanki beraber çok zengin bir temelde beraber gelişmişler. Bizde TRT literatürüne girmiş son derece kötü icra edilmiş Azeri yorumların ışığında yerli kaynaklardan, asıl kaynaklardan elde edilmiş malzeme pek yoktu. Ben mümkün olduğu oranda onları toplamaya çalıştım. Hem çalgıları tanıtmayı amaçlayan, hem de müziğine değer veren sanatçıların son derece yoğun ve derin icralarını ortaya çıkaran bir seçki yapmaya çalıştım.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri adıyla başka bir seçki var. Bunda da, öncelikle o derece ilginç herbiri başlıbaşına zenginlik olan bir türü insanlara sunmak istedim ve bunu sunarken de aslında ne kadar benzemez olduğumuzu anladım. Hep konuşmalarda Orta Asya ile tarihsel bağlarımızdan, kültürel bağlarımızdan bahsedilir. Fakat araya yüzyıllar ve son derece uzun ve farklı mesafeler girmiş ve gerçekten kültürlerimiz birbirinden çok farklılaşmış. Mutlaka oralardan bugün getirdiğimiz birçok öge hala yaşamakta, fakat biz burada çok farklılaşmışız. Farklı bir coğrafyada, farklı halklarla etkileşim sonucunda yepyeni bir Anadolu kültürü ortaya çıkmış ve yine orta Asya'da kendine özgü kültürler

sevmediği şarkılar'ı hazırlıyor

oluşmuş. Sonuç olarak bu benzemezlik aslında bize yepyeni ufuklar açıyor. Halk kültürünün zenginliği Orta Asya için de çok geçerli. Bu toplumlar sonuç olarak daha kapalı toplumlar ve bize göre çok daha tutucular. İşte bu bozulmamış örneklerden küçük bir demet sunmaya çalıştım.

Halkların solduyusu var. Benim bildiğim kadarıyla bu müzikler birbirine düşman değil.

– Bu politika ile sanat arasındaki çelişkiden kaynaklanıyor. Politika, devletlerin, uluslararası güçlerin oluşturdukları bir dinamik. Oysa sanat ve müzik bizzat insanların birbirleriyle etkileşerek ortaya çıkardıkları özgün bir şey. Karabağ'da insanlar birbirine silah çekiyorlar, ama öyle türküler ve danslar var ki, dinlediğiniz zaman hangisi Azeri, hangisi Ermeni ayırdedemezsiniz. Bir Ermeni sanatçının plağında "Benim gözel Azerbaycanım" diye bir şarkı var. Belki bu parça sosyalist dönemin halkların kardeşliği tavrıyla açıklansa da, başka bir yanıyla da müzikal düzeyde çok yakın bir ilişki var. Gürcistan'da, Gürcü ve Abazalar yakın zamanda birbirlerini boğazladılar ama, müzikal gelenekleri tamamen içiçe geçmiştir ve diğer Kafkas uluslarıyla mesela Çerkez gruplarıyla Abazalar'ın müzikleri arasında çok büyük fark var. Çünkü Abazalar Gürcüler'le beraber yaşadıkları için çok sesli halk müziği geleneği Abazalar'ın geleneğine sinmiştir. Diğer Çerkez grupların görece olarak daha tek sesli ve birbirine benzeyen tek sesli müzikleri vardır. Yani etkileşimi hiçbir politik güç önleyememiştir ve önleyemez.

Klezmer, yani özgün Yahudi müziği olan sizin katkılarınızın olduğu bir çalışma çıktı...

– Halklardan Ezgiler'den bağımsız olarak benim yaklaşık, iki senedir ilgimi çeken bir müzik türüdür klezmer. Nasıl yıllardır rebetiko ile ilgilendiysem ve gönül verdiysem, hala da ilgilenmekteysem, klezmer müziği de, daha ilk dinlediğimden itibaren beni cezbetmiştir. Tesadüfi olarak elimize geçen malzemeyi Kalan Müzik'te değerlendirmeye karar verdik. Bir derleme hazırladım. Aslında somut olarak bu müziğe halk müziği denemez. Çünkü bestecisi vardır, düzenlenmiş, müdahale edilmiş bir müziktir. Nasıl rebetikonun söz yazarı, bestecisi varsa, klezmer de öyledir. Ama dayandığı temel, Eşkenazi Yahudileri Filistin'den kovuldukları için zaman içinde anayurdu haline gelen Doğu Avrupa'dır. D. Avrupa halklarının ortak folklorik geleneğidir. 1900'lerde Amerika'ya gerçekleşen toplu göçler sırasında birçok Yahudi müzisyen Amerika'ya göç etmiş, yepyeni, cezbedici bir dünya olarak, umut ışığı olarak. Ve daha çok yakın zamanda gerçekleşen Yahudi toplumu ile dindışı müziğin tanışması sonucunda gerçekleşen Doğu Avrupa folkloruyla Amerika'da cazın etkileşimi sözkonusudur...

Kasette".... marksçı düşünce Yahudi topluluklarını da yakından derinden etkiledi" diyorsunuz.

– Kültürün her alanında olduğu gibi, müzikte de Yahudi topluluklarının marksçı düşünceyle aydınlanması kasette de belirttiğim gibi Haskala denilen bir aydınlanma dönemi ortaya çıkarmış ve bunun ardından her türlü dindışı ögenin gelişmesi için ortam son derece zenginleşmiştir. Klezmer müziği, bu gelişmelerin doğrudan ortaya çıkardığı, sivil Yahudi toplumu içinde ortaya çıkan bir müzik formu. Daha ilerde politik müzik denilen formlar da ortaya çıkacak. İkinci Dünya Savaşı sırasında Yahudiler arasında yaygınlaşan Yahudi partizan şarkıları yazılacaktır. Bütün bunların temelinde marksçı düşüncenin insanlarda uyandırdığı dindışı alternatif yaşam ve sivil geleneklerin ortaya çıkışı vardır.

Yahudiler çok çile çeken bir halk. Müzik alanında bu çilenin düşmanlık boyutu var mı, temalar gözlemleniyor mu?

– Klezmerde buna doğrudan rastlamak mümkün değil. Şu var, az önce belirttiğim gibi, bu müzik sürekli bir özlemin ifadesidir. Amerika'da Romen havaları çalmaktadır Yahudi. Sürekli yaşadığı ülkeyi özlemektedir. Ama yaşadığı ülke de artık İsrail değildir. Burada Filistin meselesine siyonistçe bakmamak lazım. Rusya'dan gelen Rusya'yı, Romanya'dan gelen Romanya'yı özlemektedir. Tarihsel olarak yurtsuzluk, kendi devletlerinin olamayışı, sürekli bir özlem, kapalılık bir taraftan bu duyguyu yaratmıştır. Doğrudan Yidiş dilinde yazılan politik şarkılarda bu ayrıntıyı biliriz. Ama bu çok ayrı bir konu. Yahudi topluluğunun çilekeşliğine dair hem edebiyatta, hem müzikte çok önemli malzemeler var. Çok özel bir araştırma konusudur bu. Tabii klezmer müziğine mal olmuş bazı şarkılarda yine dolaylı şeyler var. Örneğin 1929 ekonomik bunalımı sırasında meşhur olan bir şarkıda, sigara satarak geçimini sağlayan, hayatın zorluğunu anlatan meşhur bir şarkı vardır; Papyrosen (sigaralar). Meşhur bir Yidiş klasiğir bu. Dolaylı örnekler var. Rebetiko müziğinde olduğu gibi klezmer müziği de hiçbir şekilde politik müzik değildir. Rebetiko müziğinin bazı şarkılarında birtakım politik sataşmalar olsa da, temel olarak bu müziği yapan insanlar herhangi bir ideolojiyi doğrudan destekleyen insanlar değildir. Kendilerine özgü bir alt kültür yaşayan ve bunun müziğini yapan insanlardır.

Gelelim rebetikoya; "rebetiko Rumlar'ın arebeskidir" diye bir tartışma var. Sen bu tartışmada tarafsın...

– Rebetiko, Manga dediğimiz Türkiyeli Rumlar'la, Selanikli Pireli bir tür marjinal kesimin kaynaşması sonucu ortaya çıkan bir alt kültürün müzikal uzantısıdır. Yani önce alt kültür ve onu oluşturan ögelerin tek tek müzikleri var. Bunlar geleneksel müziklerdir. Daha sonra bu kaynaşmanın sonucunda ortaya çıkan ve yaşamla tamamen içiçe girmiş bir müzik türü var. O yüzden bir samimiyet farkı var arabeskle arasında. Çok samimi ve içten, doğaçlama payı çok yüksek bir müziktir rebetiko. Söz ağırlıklı değildir, müziktir belirleyici olan. Daha sonra rebetiko müziğini yapan sanatçıların çok büyük

bir kısmı –hafif ticarete kaçan birkaçı dışında– hep yoksulluk içinde ölmüşler, yaşamlarını müziklerinde yansıtmaya çalışmışlar. Bu anlamıyla hiçbir ticari yanı olmayan bir müziktir rebetiko. Arabeskin hiç de böyle olduğunu söyleyemeyiz. Bir sanayidir arabesk. Arabesk, kültürlerin içinden çıkmış değil, kültürlerin içine dışarıdan şırınga edilmiş bir müziktir. Yani onlara verilmiştir, rebetiko ise, kültürlerin içinden lav gibi fışkırmıştır ve bu önlenemez bir fışkırmadır. Orhan Gencebay çıkmasaydı Türkiye'de ne olurdu yani bu arabesk bu kadar yaygınlaşır mıydı? Halk müziğinin, klasik Türk müziğinin, geleneksel müziğin gelişme imkanları daha sivil kılınabilseydi, Halkevleri kapatılmasaydı da, her tarafta müzik toplulukları başgöstermeye devam edebilseydi. İşte ortaya çıkan boşluğu birileri değerlendirdi ve kitlelere şırınga ettiler arabeski ve artık zaman içinde gecekondu kültürünün/insanının vazgeçemez olduğu, tükettiği bir tür haline geldi arabesk. Tabii hiçbir şekilde içten değildir, sözleri son derece tekrara dayalıdır. Oysa rebetiko müziğinde, konu çeşitliliği akıl almazdır. Yankesicilerin hikayelerine kadar şarkılar vardır. Bir sanayi olarak bakıldığı zaman arabeske, her ülkenin uluslararası medyayla bağlantılı yeni müzik türleri yarattığını söylemiştim. Bu açıdan baktığımızda, arabeskin zaten karşılığı var Yunanistan'da. Rebetiko ve kent kökenli halk müziği dediğimiz layka müziği var. 70'lerden, 80'lerden sonra da, Yunanlılar'da Skiladhika var ki, bunun sözcük anlamı köpekhane demektir. Rebetikoyu alt kültürün doğal bir yansıması olarak görmek lazım. Bugün bir rebetiko söylüyorsak bu ona karşı bireysel bir sevgiden ve bunu insanlarla paylaşmak içindir. Kendi adıma öyle yapıyorum.

Tavernalarda Fedon'un okudukları nedir? Özgün kaynaklarla ilişkisi var mıdır?

– Onlar, Yunanistan'da ticari kaygılarla yazılan şarkılardan oluşan çalışmalar. Hiçbir özgün kaynakla alakası yoktur. Çoğu, türedi şeylerdir. Tavernalarda o eğlence hayatına malolmuş çok sayıda rebetiko şarkısı vardır. Nasıl bizde müzikler belli bir noktadan sonra içiçe giriyor en yeni en düzeysiz şarkının arkasından "Beyoğlu'nda gezersin" devreye girebiliyorsa, eğlence hayatında Yunanca müzik icrasında da böyle. Gerek icra açısından, gerek şarkıların genel olarak seçilişi açısından kitlelere mal olmuş Yunan müziği rebetikoyla alakası olmayan bir tarzdır.

Toplumda bir şizoit bölünme, bilinç ve kişilik parçalanması var. Bakıyorsunuz, şoven birileri bu tür kasetleri alıyor ve dinliyor.

–Genelleme yapmak çok kötü noktalara getirebilir insanları. Bu toplumda Türkçe dışında hiçbir şarkı dinlemeyen insanlar da var, benim gibi özel bir saplantısı olmamasına karşın Türkçe şarkı söylemeyen birisi de var. Burada medyanın olumsuz yanını herkes hissediyor. Ama medyalar herşeyi mümkün olduğu kadar ulaşılabilir kıldı. Bir kasetçi dükkanında en olmayacak şeyleri bulabiliyorsunuz. Marjinal müzik üretenlerin kasetleriyle en çok satanların kasetlerini birarada görüyorsunuz. Kendiliğinden olarak insanlar önyargısızdır. Bilinçlerini serbest bırakanlar önyargısızlaşmayı öğrenecekler. Bir de şu var, bu müziği rakı içilirken meze olarak gören insanlar da var. Bir trans haline geçilme bahanesi olarak gören insanlar da var. Yunan müziğini böyle görenler de var. Ne dinlediklerini öğrenmeden dinlettiğiniz zaman değer yargıları çok farklı oluyor. Türkiye'deki bir Azeriye, bir Ermeni ezgisini dinlettiğinizde onun Ermeni işi olduğunu anlamazsa çok büyük zevk duyacaktır. İnsanların politik şartlanmaları demek ki her zaman hayatlarına bire bir yansımıyormuş.

Resmiyet dışındaki müziğin sivil ve özgürleştirici bir gelişimi var. Kürt Ciwan Haco, kendince özgün bir çizgi izliyor. Lazlar, yani Zuğaşi Berepe rock diye bir iddia içinde... Bir sivillik ve özgürleşme alanı aralanıyor gibi...

– Bunlar çok güzel, çok harika şeyler, gelişmeler. Bu bir uyanıştır belki, politik anlamda, parti anlamında ya da eski anlamlarıyla bir uyanış değil, ama sivil anlamda bir toparlanma, kültürleşme sürecidir. Düşmanca olmamak koşuluyla etnik bilinçlenme/kültürleşme, kültürünü ayakta tutma çabası geçmişe göre çok daha sağlam. Ama işte çok dikkat etmek lazım. Şoven yapılar da ortaya çıkabiliyor.

Evet "karşı çıkılan şeyin kendisi olunuyor" zaman zaman.

– Hoş gelişmeler de oluyor artık, devletler, insanlara, sivil yapılara gem vuramıyor. Doğrusu, statükocu yapıları düşündükçe, –görkemli anıtsallıkları artık yok– içten içe, kıs kıs gülüyorum. Haco'nun yaptığı Kürt müziğinden çıkma, ama ben onu bilemiyorum. Daha çok evrensel bir müzik. Çok ilginç. Ben öncelikle halk müziğini seviyorum. Yunanistan'da da birtakım modern çalışmalar var, ama öncelikle halk müziği geleneksel müzikler daha ilgimi çekiyor. Çok derin izler bırakmadı bende. Önyargılı değilim...

Yeni çalışmalar nasıl gidiyor?

–Ben özelde Balkan ve Yunan müziği genelde de bütün dünya halk müziği seslendiriyorum. Bu birçok zaman enstrümantal seslendirmeler, zaman zaman da vokalin devreye girmesi şeklinde oluyor. Bütünleşerek okuyacağım şarkıyı belirledikten sonra, bu şarkının notasını bulabilmem mümkün değil. Tamamen kulaktan çalışıyorum. Hangi dilde söyleyeceksem o dilden bir arkadaş buluyorum. Sözcüklerin Latin harflerinde mümkün olduğunca transkripsiyonunu yaptırıyorum. O zaman kendi alfabeme geçirip ezberliyorum. Üç beş tekrardan sonra oturuyor. Zaman zaman hatalı telaffuzlar oluyor. Onbinlerce şarkı çalabilirim ama söyleyeceğim şarkılar sınırlı. Bugünlerde daha çok ülkemize döndüm, Trakya türküleri üzerinde bir albüm hazırlıyorum

Çingenelerde var mı?

– Trakya müziği ile çingene müziği ve Anadolu'da müzik yapmak ile çingene müziği arasında doğrudan bir bağlantı var. Trakya müziğinde, halk danslarında özellikle çok büyük bir doğaçlama ve taksim geleneği var. Bunun temeli, yine çingenenin aletine hakimiyetinden kaynaklanan rahatlığı ve başına buyruk çalışı. Sevgili bir çingene dostumuz var Ergün Şenlendirici, –trompet ustası– albümümde mutlaka trompetleri o çalacak. Başka çingene dostlarımızdan da enstrüman katkı isteyeceğiz. Çingene dostlarımız olmadan Trakya türküleri çalınmaz ki.

Bugünlerde ilgi alanım Trakya türküleri ve espri düzeyinde hemen altına ekliyorum, "Atatürk'ün sevmediği şarkılar."

Bir etkileşimi de vurgulama niyetindeyim o albümde... Özellikle Bulgar ve Makedon müziğinin Türk müziğine etkisi ya da tam tersi. Yani Trakya'da birçok türkü var ki ilginç; aynı türkünün hem Makedoncası, hem Türkçesi var. İcralar ve melodik yapılar açısından o türkü gerçekten Makedon türküsü mü, Trakya türküsü mü, Türkiye kökenli bir türkü mü ayırdetmek çok güç oluyor. Buradan yola çıkıyorum ben. Müzikalite de Balkan müziği tarzı, özellikle Bulgar ve Makedon müzik tarzı olacak düzenlemeler. Bir anlamda oralarda gerçekleşen zengin müzik birikiminin Türkiye'deki Trakya türkülerine uyarlanışıdır bunlar.

Ketencoğlu'na müzikgele diyoruz.

Klezmer; şarkı gemisi, şarkı enstrümanı

Önce sözcüğün kökeni üzerine birkaç söz söyleyelim: Klezmer sözcüğü, İbranice kle ve zemer sözcüklerinden oluşmuştur. Sözlük anlamıyla, şarkı gemisi ya da şarkı enstrümanı demektir. Bu yüzden büyük klarnet ustası Giora Freidman'ın "ben klarnet çalmıyorum, klarnetimle şarkı söylüyorum" ifadesini anlamak, biraz daha kolaylaşır bizim için.

2000 yıl önce Filistin'den kovularak dünyanın dört yanına dağılan Yahudi toplumu, bugüne dek birbirinden çok farklı ve akıl almaz derecede renkli bir kültür yaratmıştır. Ortaya çıkan irili ufaklı Yahudi toplulukları, Filistin'den getirdikleri görece homojen din kültürü yanısıra, içinde yaşadıkları toplumun yaşam biçimi ile de etkileşerek, şehirden şehire bile değişkenlik gösteren bir kültürel çeşitlilik ortaya çıkardılar. Zaman içinde, İspanya'da ve İspanya dışında yaşayan Yahudiler arasında ortaya çıkan yaşam tarzı farklılıkları Eşkenaz ve Sefarad kültürel ayrışmasına neden oldu. (Bu bir mezhep farkı olarak düşünülmemelidir.) Daha çok Orta ve Doğu Avrupa'ya yerleşen Eşkenaz Yahudi toplulukları Germen ve Slav halklarıyla gerçekleştirdikleri kaynaşma sonucunda İbranice, Almanca ve Slav dillerinden birtakım ögeleri biraraya getiren "Yidiş" dilini oluşturdular.

Marksçı etkiler

Yidiş konuşan topluluklar günlük yaşam açısından birlikte yaşadıkları halkların kültürü ile yoğun bir entegrasyon oluştursalar da, Musevilik yaklaşık bin yıl bu toplulukların dinsel kısıtlamalara karşın gelişen yidiş kültüründen söz ettiremedi. Müzik geleneği de, 1800'lü yılların ortalarına dek büyük ölçüde kökeni Filistin'e dayanan, fakat yine de zaman içinde, yaşanan bölgenin geleneksel motiflerini de kapsayabilen dinsel melodilere dayanmaktaydı.

XIX. yüzyılda, tüm dünyayı sarsan Fransız devrimi sonrası ulusalcı eğilimler ve marksçı düşünce Yahudi topluluklarını da derinden etkiledi. Ve bu yıllarda, Yahudiler içinde Haskala dedikleri bir aydınlanma dönemi, kültürün alabildiğine özgürleştiği–yaratıcılaştığı bir parlak yapılanma dönemi başladı. Müzik açısından baktığımızda, bu ilk kez olarak dans ve eğlence kültürünün ortaya çıkışı dolayısıyla dindışı profesyonel müzisyenliğin ortaya çıkışı anlamına gelir. Her ne kadar yüzyıllardan bu yana Contor ve Klezmorin (ki klezmer sözcüğünün kökeni olarak varsayılır) denen halk şarkılarından kitaplar söz etse de, bunlar dindışı bir folklorik gelenek oluşturacak denli belirleyici olamamışlardır. İşte 1850'lerden sonra Orta ve Doğu Avrupa halklarının folklorik ezgileriyle kendi yerel müzikal geleneklerini özel bir uyumla biraraya getiren Yahudi müzisyenler, sonraları Amerika'da sınırlı ölçüde de olsa cazla beslenecek klezmer müziğinin ilk örneklerini üretmeye başladılar. Bu çabalar arasında Abraham Goldfaden'in dahiyane yaratıcılığı, Yidiş kültürünün ve müziğinin göstereceği büyük gelişimin habercisi olacaktır. Goldfaden, yaşadığı Romanya'nın Jassy kasabasında daha 1870'lerde, şarap mahzeninden bozma bir mekanda halka küçük komik müzikaller sunmaya başladı. Bu müzikaller, bir yandan Yidiş tiyatrosunun, öte yandan Eşkenaz Yahudi folklorunun kökenini oluşturur. (Ayrıca klezmer müziğine gizemci Yahudi tarikatlarından olan Hasid melodilerinin de etki ettiği düşüncesi de yaygındır.)

Goldfaden'in Yidiş tiyatrosu çok büyük ilgi görmüş, göçler sonrasında Amerika'da yüzlercesinin ortaya çıkması sayesinde Yidiş dili ve edebiyatına yaşamsal derecede önemli bir gelişim çizgisi kazandırmıştır. Ayrıca mükemmel bir müzik belleği olan Goldfaden, yalnızca kendi yerel kültürünü bilen Yahudi topluluklarına, çok farklı müzikal zevkleri biraraya getiren bir sevgi ortaya çıkarmıştır.

XIX. yy. sonralarında Avrupa'da gitgide artan Yahudi düşmanlığı ve Amerika'nın çekiciliği yüzünden, buraya büyük bir Yahudi nüfus göç edip yerleşmiştir. Artık 1890'lara geldiğimiz bu dönem, dindışı Yahudi eğlence ve dans müziği olan klezmer'in açıkça ortaya çıktığı ve ilginç bir rastlantı ile kendisi de bir Yahudi olan Emile Berliner'in geliştirdiği taş plaklara seslerin kaydedilebilmesi yöntemi sayesinde yaygınlıkla halka ulaşabildiği dönemdir.

Genellikle enstrümantal olarak icra edilen klezmer müziği hem küçük ve samimi orkestralarla çalınması açısından, hem de melodik temaları açısından Doğu ve Orta Avrupa foklorünün derin izlerini taşır. Parça ya baştanbaşa orkestral düzenle ya da yine orkestra eşliği temel alınarak bir ya da birkaç solo enstrümanın ayrı ayrı yer aldığı bir düzenleme anlayışı ile seslendirilir. Amerika'ya gelmelerine karşın, eskiden yaşadıkları toprakları özlemle anan Yahudi müzisyenler kurdukları topluluklara "İbrani–Bulgar Orkestrası, Romanya Orkestrası, Besarabya Orkestrası," gibi adlar koymuşlar; "Kişinev'den Anılar" gibi şarkılar yazmışlar ve doyna, sirba ve hora gibi Balkan folklorik biçimlerini olduğu gibi kullanmışlardır. XIX. yy. Doğu Avrupa'sının izlerini taşıyan ilk klezmer örneklerinde, keman, klarnet ve flüt gibi solo çalgılar orkestra eşliğinde kullanılmış, 1910'lardan başlayarak piyano, bakır nefesliler, kamış düdükler, akordeon ve nadiren de bir orkestra solisti eklenmiştir...

Klezmer müziğinin en başta gelen solo çalgısı kuşkusuz klarnettir. Ucuzluğu, taşıma kolaylığı ve Yahudi müzisyelerin büyücülük derecesinde ustalıklı yaratıcılıkları sayesinde bu çalgı yaklaşık yüz yıldır dinleyiciyi derinden etkilemektedir. Seçkide yer alan Brandwein, Beckerman, Dave Tarras ve Musiker gibi ustaların yanısıra, günümüzde de Giora Freidman, Kolsinha gibi yaşayan yorumcular bize yepyeni tatlar sunmaya devam ediyorlar.

1915'lerden sonra klezmer müziği cazla da büyük etkileşime girdi. Klezmer orkestralarına katılan bakır nefesliler ve grupların gitgide kalabalıklaşması, Dixyland cazıyla yapısal benzeşmeler ve kaynaşmalar yarattı.

Düşüş ve yükseliş

1920–40 arası klezmer müziği için parlak dönem olmuştur. En çok kayıt bu yıllarda yapılmış, sayısı gitgide artan Yidiş tiyatroları ve radyo istasyonları çok zengin klezmer literatürü oluşmasını sağlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen hafif müzik, genç müzisyenleri bu kökleri geçmişe uzanan müzikten uzaklaştırmış, ciddi bir kültürel asimilasyon dalgası yayılmıştır. Uzun süre, klezmer müziği üçüncü kuşak Yahudi müzisyenlerin ona yeniden sahip çıktıkları 1980'lere dek adeta rafa kaldırılmıştır.1980'lerden sonra bu kültürel hazine sanki yeniden keşfedilmiş, gündeme getirilmiş, Amerika ve Avrupa'da belki yüzlerce klezmer band kurulmuştur. Aynı zamanda hala yaşayan klezmer müzisyenlerinin deneyimlerine ve çalışmalarına büyük yakınlık duyulmuştur.

İşte bu derlemede dinleyeceğiniz şarkılar, renkli Eşkenaz Yahudi kültürünün yarattığı, doğu ve batıyı bir arada bulabileceğiniz, küçük dinsel motiflerle neşeli Balkan danslarının kucaklaştığı klezmer müziğinin ilk örneklerinden. Taş plak sıcaklığı ve yorumların samimiliği açısından bu ilk kayıtlar, günümüzün modern kültürünün ısrarla sahip çıkması gereken önemli ayrıntılardan bence.

Muammer KETENCOĞLU
(Klezmer Müziğinin Öncüleri 1905–1952 kasetine ön açıklama)

GÖSTERİ / YAYIN / MÜZİK... Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

MEİS
CAFE-BAR
Kağıt Gemi
her perşembe, cumartesi sizlerle birlikte olmaya devam ediyor.
Çarşamba Günleri
Dünya Malı
Hergün canlı müzik...
Büyükparmakkapı sokak No: 7/2
Beyoğlu-İSTANBUL
TEL: 293 99 73

Ebenezer Sanatevi
Sanatevimizde kitapları % 20 indirimle satın alabilirsiniz
Dergi, gazete
Sahaflık kitap alınır.
Üniversiteye hazırlık kitapları
Her türlü yeni kitap
Yabancı gazete ve kitaplar
İlhan İlya Uygun
Paşacamii sok. No: 16
Kaleiçi / Antalya
Tel: 248 93 45

HAMLET KİTABEVİ
• KİTAP • KASET • CD • AKSESUAR
"Türkiye'nin 24 saat açık tek kitabevi"
Sıraselviler cad. No:15 Taksim - İSTANBUL Tel/Fax: 244 26 01
"Bu dünyanın her hali bana ne kadar bitmiş, bozulmuş, ne kadar tatsız, boş geliyor. Yazık ona yazık!" Hamlet

BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ

Pazartesi Söyleşileri
Şiirimizde Batı Etkisi
Erdoğan Alkan - Erdal Doğan
12 Haziran- Saat:19.00
16 Haziran Etkinlikleri
Söyleşi, Tiyatro, Şiir Dinletisi
Bedrettin Aykın, Güngör Gençay, Seyyit Nezir, T. Zihni Anadol Ve İşçi Marşları
Saat: 19.00

Salı Söyleşileri
Resmin Estetik Boyutu
Nurettin Erkan
13 Haziran- Saat:19.00
BULUNMAZ KÜLTÜR VE SANAT VAKFI'NIN KATKILARIYLA
AZNAVUR PASAJI 212/8 GALATASARAY-İST. TEL: (0212) 251 85 23

KÜLTÜR ETKİNLİKLERİ
13 Haziran Salı/Saat: 19.00
"Söyleşi Üretim Sürecinde Değişim ve Yabancılaşma"
Doçent Hacer ANSAL
15 Haziran Perşembe/Saat: 19.00
15-16 Haziran Süleyman ÜSTÜN
BSP Beyoğlu İlçe Örgütü
İstiklal Cad. Mis Sok. Demir Apt. No:20 Kat:3 BEYOĞLU Tel: 293 50 76

MOZAİK
kültür sanat ve organizasyon merkezi
GİTAR
BAĞLAMA
UD
ORG
ŞAN
dersleri için kayıtlarımız başlamıştır.
İstiklal Cad. Büyükparmakkapı Sok. (Mis Sok. Karşısı) Hayat Apt No:11 BEYOĞLU Tel:(0212) 245 23 08

FM MÜZİKEVİ
MÜZİK ALETLERİ
ALIM-SATIM
KİRALAMA
SESLENDİRME
ORGANİZASYON
Sıraselviler Cad. Güney İşhanı 17 Giriş kat 84-86, Taksim/İstanbul
Tel:(0212) 249 11 23, Fax: 244 17 01

Artık kimse cüzdanında fotoğraf taşımıyor

Ali IŞINGÖR

Etli taze bamyanın tarifi, çocuğun süt dişlerini çıkarma sıkıntısı, esmer tene kahverengi makyajın yakışması, Amerikalı mankenin diyet listesi...

"Güzel hemşire, hastalarıyla âlem yaparken yakalandı."

"Beşiktaş Helsinki'ye geçirdi!"

"Vay anam vay, bu ne biçim tramvay, bizim nişanlı evliymiş!"

"Baldızın intikamı"

...

Gazetelerdeki bu konu ve başlıklar pek yabancı değil... Muhtemelen siz de bir cinayete kurban kadının göğsü ya da bacakları açık görüntülenmesinden rahatsızsınızdır. Ya da spor haberlerini vücudunun dörtte üçü 'açık' spikerin sunması veya her sabah gazeteyi açtığınızda oraya niye konduğu belirsiz bir hatunun iri göğüsleriyle üçüncü sayfadan size gülümsemesi canınızı sıkıyor olabilir...

Yaşımız itibariyle eski günlere yetişemedik, bunun da sıkıntısını dergideki "dinozor"ların yanında çekiyoruz ama, Sezai'den duyduğumuz kadarıyla o günler çok farklıymış... Turneye çıkan tiyatro kumpanyalarının Karadeniz kasabalarına dökülmesinin daha ononbeş gün öncesinden başlayan dedikodularını, kumpanyayla gelen aktrislerin 'leziz ve afitap' olanlarının kasabanın zengin eşrafınca paylaşılma kavgalarını yaşayamadık. Bir Aysel Tanju'yu ya da bir Özcan Tekgül'ü görme, soluk resimlerini cüzdanımızda taşıma şansına sahip olamadık...

Kadının magazin basında ilk kullanılması ise çok geriye, Sezai'den bile geriye gidiyor... 1900'lerin başından itibaren Hüseyin Rahmi, Mehmet Rauf, Selahattin Enis gibi 'ciddi' yazarların takma isimlerle yazdıkları 'Kudurtan geceler', 'Baştan çıkan Halime', 'Sokak ve çayır kızları' gibi günün koşullarına göre pornografik, bugün ise okuyanları sadece gülümsetecek 'facia-i aşk seri'leriyle başlıyor. Örneğin, 'Binbir Buse' dizisi okuyuculara şu satırlarla tanıtılır:

"Tam ismiyle müsemma şen, şuh ve çapkın bir hikaye külliyatıdır. Her perşembe günü, otuziki sahifelik küçük bir kitap halinde neşr olunur."

Basının magazini, magazinin kadını keşfi

"Herşey daha saygılıydı" diyor Sezai. Cinselliğin bile bir merasim kutsallığında yaşandığı, en fazla artistlerin yaşam öyküleriyle karışık aşklarının anlatıldığı günlerden bahsederek.

General Franco'nun kardeşinin yıldız avcılığına soyunmasının konuşulduğu, Hüseyin Peyda'nın 'Mezarımı taştan oyun' filminin çevrildiği, İstanbul'da ardı ardına 'dans müsabakaları'nın yapıldığı, adım başı 'Dansözler kraliçe'sinin seçildiği günlerdir...

Demokrat Parti'nin 'her mahallede bir milyoner yaratma' sloganı ile iktidara geldiği, 'Küçük Amerika' hülyalarının paylaşıldığı, Amerikan sinemasının ülkeye gelmesiyle birlikte sinema aktrislerinin hayatlarının anlatıldığı, kadının cinsel kimliğini bulma sürecini konu alan, ama aslında erkeklerin içini gıcıklayan haberlerin 'üretildiği' bir dönemdir yaşanan.

Bu dönemde iki dergi yaptıkları haberlerle dikkati çeker: Yıldız ve Hayat mecmuası.

O günlerde eski gazetecilerin, şeyh-ül muharrirlerin bir türlü alışamadığı bir dergicilik söz konusu olan. Amerikan basınından Türk kadınının oluşturulmak istenen yeni kimliği için çeviriler yapılır, 'Kadınlar da erkeklerin arkasından koşmalı mı?' sorusunun cevabı aranır. Derginin orta sayfasında 'meşhur' New York'lu şantözün ağzından, 'Bir kadın, kendine eş olabilecek evsafta bir erkekle karşılaştığı zaman onu kendisiyle meşgul etmeye tabii ki çalışır. Ama arada lâzım geldiği kadar mesafe bırakmasını bilmek şartiyle' cevabı verilir Türk kızlarına (Yıldız, Ekim 1951). Mesaj, biraz da 'Genç istidatlar' sayfasında fotoğrafları yayınlanan, yatıp kalkıp bir sevgili bulmak için dua eden Türk erkeklerinedir.

Okurların 'sınıf atlamaya' duyarlı rüyalarıyla da oynanır kaleme alınan hikayelerde. Ünlü aktris Jane Powell'ın 'sinema seyircileri arasında bulunan vasat kızların bir eşi' olduğu söylenir ve böylece yıllar sonra çekilecek 'artiz olmak için evden kaçan kız' filmlerinin ilk tohumları atılır topluma...

O günlerde mevzunun en 'mevzun' vücudunu çapkın, fettan ve aynı zamanda hercai olan Nana teşkil eder. Yeni İnci dergisine verdiği demeçle Nana, uzun süre sokakta yürüyemez hale gelir:

"Bir tavşan tüyü kadar yumuşak olarak tenime sarılan bu çorapları giyerken büyük haz duyuyorum..."

'Artık hiçbir şey çok gizli kalmayacak'

Sansasyonel olaylardan çok, magazin alt-kültürünü yaymaya çalışan bu yayınlar mevcut genç tipinin değişmesini hızlandırır. Artık "Şişli'de bir apartman, kapıda bir otomobil" şarkıları söylenmekte ve dans müsabakalarında fesli ve şalvarlı iriyarı iki adamın elindeki tepsi içinde piste çıkıp 'ateş dansı' yapanların güzellikleri biraz da ağdalı bir dille anlatılmaktadır:

"Finalistler morallerini kuvvetlendirdikten sonra teker teker piste çıktılar. Seyircilere çiçek atıp, öpücük dağıtıyor, sonra da soyunmaya başlıyorlardı. Sanki dansöz değil de strip-tease yıldızıydılar. Bir külot ve bir sütyenle kalınca cereyana kapılmış gibi titriyorlar, göbek atıyorlar, bel kıvırıyorlar, boyun kırıyorlardı..." (Hayat mecmuası, Erdoğan Sevgin, Temmuz 1965)

Magazin basındaki bu 'ağız değişikliği' bir süre sonra daha uç noktalara vardı. Dildeki bu değişiklik, önceleri sansasyonel haberciliğin, sonraları ise 'paparazzi' programlarının ve reklam spotlarında 'artık hiçbir şey çok gizli kalmayacak' diyebilecek kadar ileri giden magazin dergilerinin kurumlaşmasına neden oldu.

Nana öldü. 60'ların efsane kadını Özcan Tekgül de... Yıldız dergisinin kapaklarını süsleyen ama sevgililerimize Aktüel'in kapağındaki yerli mankenlerden daha yakın Amerikalı güzeller de aynı kaderi çoktan paylaştılar herhalde... Geriye ise sadece üstünde babalarımızın gençlik hayalleriyle sahaflarda yerde sürünen Yıldız dergileri kaldı...

Bir de Sezai ve onun gibi duygulu insanların inatla cüzdanlarında taşıdığı Özcan Tekgül'ün soluk resimleri...

60'lı yılların 'efsane kadını' Özcan Tekgül

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

Yazarımız bu hafta yazısını yetiştiremediğinden dolayı yayınlayamıyoruz. Okurlarımızdan özür dileriz.

IRKÇILIK VE MİLLİYETÇİLİK

Stefan Berger *Almanya'da Milliyetçilik ve Sol* **Gazi Çağlar** *Sol, "Alman Sorunu" ve Birleşik Almanya* **Mehmet Erkan** *Yemek ya da Yememek* **Ergun Aydınoğlu** *Meksika-Chiapas Yerlilerinin İsyanı* **Zafer F. Yörük** *Türk Kimliği* **Demir Küçükaydın** Enternasyonalizmin Sonu **Christ Harman** *Çağdaş Ulusallık ve Ulusçuluk Teorileri* **Zafer F. Yörük** *Ulusal Kimlik, Hayali Cemaat ve Kendine Ait Bir Devlet* **Mustafa Koç** *Amerika'ya Göç Sürrealist Grup Yeni Dünya Düzenini Sarsan Üç Gün* **Emine Özkaya** *Yersiz Öneriler* **Dünya Doğan** *Çifte Vatandaşlığın İki Yüzü* **M. Şeyhmus** *Güzel Fransa: Aşırı sağın "Dili"* **Ergun Aydınoğlu** *Fransa'da Irkçılığa Karşı "Yukardan" Mücadele* **Server Tanilli** *Vurun Yabancıya!* **Engin Erkiner** *Batı Avrupa'da Türkiye Solu; Var Ama Nasıl?* **İbrahim Sevimli** *Nasıl Siyasallaşacağız?* **Selçuk Eralp** *Irkçılık Üzerine Güncel ve Arkeolojik Kazı Denemeleri* **Cynthia Cockburn** *Solun Kendi İçindeki Ayrımcılık: "Erkek Şovenizmi"* **İlhan Tekin** *Üretimin Aynası'nın Çevirisine Önsöz* **Jean Baudrilard** *Üretimin Aynası* **G. Zileli-İ. Tekin** *Devrim ve Hegomonik Blok* **Michael Löwy** *Marksizm Hayatta Kalabilir mi?* **Gün Zileli** *Kimdi Yüksekten Uçan?* **Zafer Yörük** *Mektup* **Feyyaz Kerim** *Yayın Kuruluna* **Devrim Güneş** *Yaşasın Sosyalizm Diyebilmek* **Hasan Basri** *Mektup* **Doğan Arkadaş** *Arkadaşlık Düzeni* **Mehmet Erkan** *Mektup* **Yavuz Alogan** *Sosyalistlerin Sorunları* **Ergun Aydınoğlu** *Demir Küçükaydın'ın Geçen Sayıdaki Yazısı Üzerine* **Demir Küçükaydın** *Eleştirilere Cevap* **PDS** *Sosyalizm: Yol, Yöntem, Değerler Sistemi ve Hedef*

Sosyalizmin Sorunları Kitap Dizisi 2
BÜTÜN KİTA PÇILARDA
Ödemeli gönderilir.

346 Sayfa, 250.000 TL.
Genel Dağıtım: Belge Uluslararası Yayıncılık
Divanyolu Cad. Binbirdirek İş Hanı Zemin Kat No: 15/1
Sultanahmet-İstanbul

yeni dünya için

YIL/SAL : 4
SAYI/HEJMAR: 15
MAYIS 1995
FİYATI : 20.000 TL.

AYLIK SİYASİ GAZETE

- Demokratikleşme, seçim ve benzeri uyku ilaçları üzerine.......... sf.2
- Spor müsabakası değil, sanki savaş.......... sf.3
- İstanbul'un işgalinin 542. yıldönümü! .... sf. 4
- Mezarda emekliliğe hayır! .... sf. 6
- Toplu sözleşmenin kimi sorunları üzerine .... sf. 8
- Panorama .... sf. 10
- İş yasaları ve emekçi kadın .... sf. 19
- Çocuk hakları??? Çocuklar... (2).......... sf. 21
- Proleter Gençlik Hareketi'nin geçmişi (2).......... sf. 24
- Eğitim Köşesi: Komünizm.......... sf. 26
- Komünistler ve devrimciler arasındaki ilişkiler nasıl olmalıdır? Tartışma Sorunu .... sf. 26
- Yaşam Temellerini Koruma Mücadelesi: Berlin'de yapılan Birleşmiş Milletler "İklim Zirvesi" ve YENİ DÜNYA İÇİN dergisinin faaliyetleri üzerine... .... sf. 27
- Okuyucu Mektubu... .... sf. 30

15. SAYI ÇIKTI!

1 MAYIS'IN DEVRİMCİ GELENEĞİ YENİ DÜNYA'YI KURMA MÜCADELEMİZDE DEVAM EDİYOR DEVAM EDECEK!

ya barbarlık, ya sosyalizm!

ADRES: Cemal Nadir Sok. No: 17/74 Cağaloğlu-İstanbul Tel: (0212) 519 27 16

Habitat-2: Henüz, bir kez daha 'artık çok geç' değilken...

Metin KARADAĞ

Bugün hala, HABITAT–2 (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı İkinci Toplantısı) sürecinin sağlıklı olarak algılanması, çok gerekli olmasına karşın (ne yazık ki) asla yeterli değildir... Bu yetersizliklerden biri, örneğin bir dil ve kavram birliği kurulamamasıdır. Aynı nedene bağlı olarak, çözüm diye önerilen şeylerin, tarafları arasında bile çok kısa sürede anlaşılmaz ve kavranılmaz şeylere dönüşmesidir. Örnek; bu yazının şu "giriş"inde olduğu gibi.

Genelde bilinen ve "bilinmeyen" yanlarıyla birlikte katılımcı olan kesimler hangi alanı temsil ediyor olurlarsa olsunlar, o yerleşimin (yeryüzü parçası) öznesi olmaları nedeniyle HABITAT–2 sürecinin ögesidirler. Tekrar bile olsa "Tüm insanlar ve doğa ve tarih..."; yeryüzü "özne"leridirler...

Katılımcıların birbirleriyle ve bir başkalarıyla aralarındaki hukukun böylesi bir noktadan başlatılması ile oluşabilecek (!) ortak hafıza; aynı zamanda dil ve kavram birliğinin, yani eşitliğin de temeli olabilecektir. (Belki..)

Bu zorunlu ve ısrarlı hatırlatmanın amacı üretilebilinen tüm düşünce ve eylemlerin, bu sürecin asli düşüncesi ve asli eylemi olduğunu bir kez daha vurgulamaktır; her eşit özgür değildir, ancak her özgür eşitliğini kendi yaratabilir... Özgürlüğün, kendi özgürlüğünü kendisi yaratıp üretirken, "eşitlikler yanılgısı" tarihine de son verebilmesi asla ütopya değildir... (Eğer paylaşılabilinirse... Ama önce anlaşılmak kaydıyla...)

Toplum bireyi ya da burada konuya uygun deyişiyle, Yeryüzü Bireyi Manifestosu ancak; "sunulmuş" özgürlük, "sunulmuş" eşitlik, "sunulmuş" haklardan değil, bireyler tarafından sonuna kadar kullanılmış ve kullanılmakta ve kullanılacak olan hakların yarattığı özgürlük alanındaki eşitliklerden oluşabilir... "Yeryüzü Bireyi Manifestosu" temeli üzerinde yükselecek, "kent ve kentli hakları manifestosu" da ancak kendi gerçekliğini bulabilir. Konunun bu ilkesellikten hareketle ele alınması; zaman, emek ve ürün kaybının en aza indirilmesi anlamına gelecektir... Buradaki "kent" kavramıyla her türlü insan yerleşiminin kastedildiği unutulmamalıdır...

"İnsan, özgürlüğe; yalnızlık şartlarında değil, prensiplerini bilinçli olarak kabul ettiği toplum/kent yaşamı içerisinde ulaşabilir." Brauch SPİNOZA

Yeryüzü Bireyi Manifestosu

* Ben, kendi iradem dışında katılmış bulunduğum bu yaşamın tüm alanlarında, yazılı (başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olmak üzere...) ya da yazısız, üyesi bulunduğum insanlığın ortak mirası olarak bugüne kadar oluşmuş bütün hukuksal haklarımı kavramaya, kullanmaya, reddetmeye kendi irademle kendimi yetkili olarak ilan ediyorum..

* Bu yetkimi kullanırken; başta doğrudan kendi haklarım olmak üzere, dolaylı olarak da kendi haklarımın benzeri hakları taşıyan yeryüzünün tüm bireylerinin haklarını çiğnemeyeceğime ve çiğnetmeyeceğime ve bu konuda nefsi müdafaa ahlakıyla davranarak, bütünüyle kendi haklarım olarak saydığım, tüm bu hakları korumaya, kollamaya ve geliştirmeye, kendi irademle kendimi yetkili olarak ilan ediyorum...

* Bu yetkimi kullanırken; yeryüzünde şu an sürebilen yaşamın bir bütün olduğunu ve bu bütünde hak payım olduğunu ve yine bu bütünün haklarının bir paydası olduğumu, bu bütünün ya da bir kısmının yokoluşu durumunda kendimin de her an yok olabileceği bilinciyle; her türlü yokedişe karşı gücüm oranında mutlaka bir görev almaya ve yapmaya kendi irademle kendimi yetkili olarak ilan ediyorum.

Bir gecekondunun sırtına yüklenmiş bir başka 'gecekonducuk'... Bu 'gecekondu' ve sakinleri sizce, Habitat'ın neresinde? (Fotoğraf: Osman Köker)

Bu yetkimi kullanırken; ....

– Eee peki bu ne halta yarayacak?

– İşte tam da bu soruyu sordurmaya...

Böylesi bir belgeye gözleri kapalı olarak imza atabileceklerin gözlerini açtıklarında önlerine çıkacak görüntülerden küçük bir kesit...

Hükümet dışı (zaten iktidarı temsil eden hükümetler bu konuda yetersiz kaldıkları için bu konu sürekli olarak gündemdedir) sivil örgütler ve katılımcı bireyler Habitat Enstitüsü;

Oluşturulacak enstitü (veya başka bir araç) üretilecek olan düşünce ve projelerin birbirleriyle olan ilişkisizliklerini gidererek, aynı dil ve kavram birliği ile ortaya çıkacak ortak çalışmaları Ülke Genel Nazım Planı'nın altyapısı olarak tamamlamak (tespit ve envanter) ve bu gerçek verilerden hareketle üst yapısal (planlama kararları) süreçlerinin tümüne, seçenekleri sunmakla kendisini yükümlendirmelidir... Bu yöntem bilginin dengeli dağıtılabilmesinin temelidir...

Böylesi bir zorlu süreç, elde başka bir ölçü olmadığına göre, tüm katılımcıların kendilerini anlaşılır kılmak için harcayacakları çaba ve aynı çabanın başkaları tarafından da harcanacağı inancına dayanmaktadır...

Basit bir örnek; şu an ülkede çevre(!) konusuyla ilgili olarak çalışan örgüt sayısı üç bin civarındadır... Yalnızca bu örgütlerin "yönetim kurulu üyelerinin" sayısı ise, yirmi binleri bulmaktadır. Ağ ilişki (network) yöntemiyle ilişkilendirilmiş bilgi ve iş birimlerinin bölgelere dengeli bir dağılımıyla yapılacak basite indirgenmiş bir tespit ve envanter çalışması; doğal değerlerimizin sınırlarını, yani yorganımızın boyutlarından emin olmamızı sağlayacaktır... Bu ise, planlamanın birinci ilkesini yerine getirmek (yani planlama kararlarının yüzde 51 ağırlığını oluşturmak ve planlama işinin keyfiyet olmadığını göstermek) anlamına gelmektedir...

Bu çalışmaları benzer yöntemlerle başka alanlara da yaygınlaştırmanın başlangıcı, ne yazık ki, sadece iyi niyete dayanmaktadır. Kendimizi küçümsemeden yola çıkabilmemiz titremeyen ilk adımla başlar. Planlamanın ana ilkesi dediğimiz "Planlayacağın şeyi önce tanı ve kavra, sonra planla" sözünün aslı özdeyişlerimiz arasında da yer alıyorken, sürece seyirci kalabilmek, belki bir yetenek (!) sayılabilir, ancak gerçek ihtiyaçlarımıza bir yanıt olamaz... "Ayağını yorganına göre uzat" sözündeki özde bu anlam vardır.

Gerek doğrudan mesleki alanda, gerekse dolaylı ilgi alanında birbirleriyle ilişkide bulunamadıkları için atıl durumdaki bilgi ve emek gücünün bu tür ortak atölye çalışmalarında biraraya gelip enerji fırtınası yaratabilmeleri ütopya değil, sadece ertelenemez ve yapmak zorunda olduğumuz gerçekliktir...

Habitat 2 süreci bir seferberlik anlayışı ile ele alınması gerekir. Hiçbir an unutulmamalıdır ki; çerçevesi Birleşmiş Milletler Habitat Dönem Sekreterliği tarafından önerilerek belirlenmiş genel etkinlikler takvimine sığınılarak üretilecek çalışmalar; yine ne yazık ki, ancak bu süreci baştan savmak ya da hoş ve boş hatıralar oluşturmak niyetinden öteye geçemeyecektir... İşte hep bu yüzden dayatılan süreçlere en iyi ilaç "dayatılan" başka bir süreçtir.

Habitat 2 sürecinin bir seferberlik anlayışı ile ele alınması gerekir. Hiçbir an unutulmamalıdır ki; çerçevesi Birleşmiş Milletler Habitat Dönem Sekreterliği tarafından önerilerek belirlenmiş genel etkinlikler takvimine sığınılarak üretilecek çalışmalar; yine ne yazık ki, ancak bu süreci baştan savmak ya da hoş ve boş hatıralar oluşturmak niyetinden öteye geçemeyecektir... İşte hep bu yüzden dayatılan süreçlere en iyi ilaç "dayatılan" başka bir süreçtir.

Şu andan öncesi ve sonrasıyla birlikte ülkede Habitat 2 süreci, Yeryüzü Nazım Planı'nın bir parçası olarak düşünülmesi gereken Ülke Nazım Planı'nı; her anlamda ve her alanda sıcaklığı artan Yeryüzü Gündemi'nde şuursuzca çırpınmalardan öteye gidemeyen "eylemlere" karşı, tüm toplumların çıkarına olumlu eylemler sistemine çevirerek değerlendirilmesi gereken bir sürecin **anahtar eylemi** olarak kavranılması yetersiz, ancak zorunlu ve gereklidir...

Bürokrasi ve militarizm, bilginin ve bilgi akışının kısıldığı ve "yumru" yaptığı yerde "yeşerir" ve "var– kalır"... Tarihin bütün kesitlerinde mutlaka bir "araca" yüklenmiş olarak bilgi; "bilgisizlerin" elinde bile olsa bir silah, bir oyuncak, bir iktidar, bir kitap olarak da "yumru"laşmış haliyle bürokrasi ve militarizmi yeşertmiş ve var kılmıştır...

Bu noktadan sonra artık sözünü sıkça ettiğimiz enstitünün canı sıkılmaması için değişik akslarda şöyle bağımsız komisyonlar uydurup işgüzarlık konusunda doyuma ulaşabiliriz...

Öncelikle her katılımcı bir mesleğe ya da ilgi alanına göre kendi grubunu seçer.

O alanda; Bölge, birim vd.

a– Sorun çeşitleri ve tipleme (yerel–ulusal–uluslararası kıyaslar gözönüne alınır).

b– Sorunların dağılımı (yerel–ulusal–uluslararası kıyaslar gözönüne alınır).

c– Standartların tespiti (yerel–ulusal–uluslararası kıyaslar gözönüne alınır).

d– Çözüm çeşitleri ve tipleme (yerel–ulusal–uluslararası kıyaslar gözönüne alınır).

e– Çözüm önerileri (yerel–ulusal–uluslararası kıyaslar gözönüne alınır).

Gerçekleşen (!) yerleşim politikalarıyla ilgili olarak,

a– Alınan kararların tarihsel dizini–Hafıza,

b– Planlama karalarındaki değişmeler ve "kırılmalar",

c– Nüfus akış yönü, tarihsel hızları, yoğunluğu ve istihdam politikaları,

d– Bu konudaki yasaların işlerliği ve aksamasına yol açan kararlar,

e– Plansız ve planlı süreçlerin sonuçları, kıyasları (Yerel–ulusal–uluslararası),

f– Çözüm önerileri ve çözüm kümeleri (Yerel–ulusal–uluslararası)

fiziksel, kültürel, tarihsel tespit ve envanter planlarının eşgüdümüyle ilgili olarak,

a– Bölge biriminin tanımlanması

b– Diğer bütün komisyonların çalışma sonuçlarının izlenmesi,

c– Bütün "şeffaf pafta" çalışmalarının ilişkisinin kurulması için "lejant" standartlarının tespiti ve yayımı/bülteni...

d– İlişki merkezlerinin belirlenmesi.

e– Yerel, ulusal ve uluslararası bilgi ve belge akışının/dağılımının sağlanması.

Tüm komisyonların katılımı yani "çok merkezli eşgüdüm" yöntemiyle, üretilen çalışmaların "Ülke Nazım Planı İlke Kararları" (keyfiyetler ötesi) olarak bütünleştirilmesiyle ilgili olarak,

a– İlke kararlarının yalınlaştırılması,

b– Kritik değerlerin belirlenmesi (bu plan özelinde),

c– Uluslararası referans ilkelerinin belirlenmesi,

d– Yerel ve ulusal standartların belirlenmesi –uyumlu doku kültürü–.

– Eee peki bu ne halta yarayacak?

Kadının yeri

Necmiye ALPAY

Pazartesi dergisinin haziran sayısında Ayşegül Ulus, "1 Mayıs'ta feministler vardı!" başlıklı yazısında, yürüyüşe katılan kadın sayısı oldukça fazlayken feministlerin pankartı altında neden bu kadar az kadın yürüdü sorusunu soruyor ve yanıtın, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olmasında yattığını söylüyor. "Kadınlar da emekçi kimlikleriyle varoldukları örgütlerle birlikte yürümeyi tercih ediyorlar bugün" diyor.

Gerçekten de, "Kadınlar burada" pankartının altında az kadın vardı. Ama Ayşegül Ulus'un bu azlık için düşündüğü açıklama, deyim yerindeyse dinamik değil; şu sorunun yanıtını vermiyor: Geçen yılki 1 Mayıs da işçi bayramıydı, buna karşılık feministlerin pankartıyla yürüyen kadın sayısı çok daha fazlaydı.

Neden azaldı? Üstelik bu yılki 1 Mayıs'ta sendikal örgütlerden çok, doğrudan politik hareketlerin daha canlı oldukları yönünde haklı gözlemler var. Galiba denebilir ki sol hareketlerdeki yükseliş ve partileşme/militanlaşma eğilimi kadınları da kendine çekiyor. Feminist kadın hareketi ise bu durumda, bir reelleşmeyi seçmiş gözüküyor. Reelleşme dediğim olgu en çok, feminist hareketin odaklandığı ve amatör düzeyleri epey aşan Pazartesi dergisinden okunabiliyor. Pazartesi, kadınların varolan (erkek egemen) sendikal ve politik örgütlere gitmelerini kötü karşılamak yerine, bu örgütlerde (ve diğer toplumsal yerlerde) bulunmanın biçimlerini tartışan ya da tartışılmasına yardımcı olan bir konum almayı yeğliyor.

Reelleşmenin bir başka göstergesi de feminizmin Pazartesi ile artık toplumsal ortalamalara göre uçlarda duran kadınlardan çok, ortalara doğru sesleniyor, yaygınlığı (popülerliği) hedefliyor (ve sanırım tutturuyor) olması.

Feminist hareketin son on-on beş yıldır gösterdiği çabalarla bu ülkede önemli bir meşruluk düzeyine ulaşa ğe sözkonusu yaygınlığın altyapısını oluşturduğunda kuşku yok. Gerçi bu meşruiyet biraz demokrasininkine benzemiyor değil. Tıpkı demokrasi söyleminin halk düşmanlığına incir yapraklığı yapması gibi, feminist söylem de çoğu kez erkek egemenliğinin incir yaprağı oluyor. Yine de meşruluk meşruluktur ve ayak basılabilecek bir yer sağlar.

Yaygınlık, tek tek feministlerin başka yayınlarda yazmalarıyla da gerçekleşiyor. Ne var ki, deyim yerindeyse, yazılan yerin politik koyuluğu arttıkça kadın yazısı oranı düşüyor. (Bunu derken Express ile SÖZ'ü düşünüyorum.)

Acaba yayınlarda da kota gibi pozitif ayrımcılık önlemlerine başvurulması mı gerekiyor? Örneğin, kadınlara şu oranda sayfa ayrılması, yazan olmadığı durumda o sayfaların boş çıkarılması... iyi olmaz mı? Bunu düşündüren bilgiyi, Pazartesi'nin haziran sayısında okudum. Almanya'da PDS'te kadınlar yüzde 50'lik bir kotaya, ardından da, 1992-1993 yılları arasında Merkez Komitesi'nin tümünü oluşturma noktasına ulaşmışlar. Gelgelelim, iki nedenle bezerek geri-lemişler. Birincisi, partideki erkeklerin politika yapış tarzı, ikincisiyse yine erkeklerin, parti yayın organını ellerinde tutarak asıl iktidar mevkii haline getirmeleriymiş. Son derece ders çıkarılası bir deneyim sayılmaz mı? Galiba kadınlar, eğer varolan toplumsal yerlerde bulunacaklarsa, bunun yazılı türlerinde de bulunmaya ve yazıya yansımasına daha çok çaba göstermelidir. SÖZ'ün künyesinde Yayın Kurulu ve Yazıişleri kadrosuna bir bakar mısınız? Kadın yazısı miktarına da kuşkusuz. Nicelik bir sorun oluşturadursun, SÖZ'ün 13 Mayıs tarihli sayısında (no.13), Necla Akgökçe imzalı, "Kadın hareketinin bağımsızlığı" başlıklı, son derece ilginç bir yazı vardı. Kadınların yeri konusunda Pazartesi'ninkinden farklı talepleri olan, tartışma noktaları içeren bir yazı. Necla Akgökçe de 1 Mayıs'ta "Kadınlar burada" pankartının tenhalaşmasından yola çıkarak yazmıştı

Acaba bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de partiler ve politik hareketler 1 Mayıslar'a katılmayıp, meydanı geniş anlamıyla sendikal örgütlere bıraksalar "Kadınlar burada" pankartının arkası daha kalabalık olur mu? Belki. Ama her durumda bir haremlik-selamlık görüntüsü yaratmak da var!

ve 1 Mayıslar'da kadınların ayrı durması gerektiğini savunuyordu, kendi deyişiyle, kadınların "farklı talepleri olan muhalif bir toplumsal grup olarak birarada bulunmaları" gerektiğini.

Acaba bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de partiler ve politik hareketler 1 Mayıslar'a katılmayıp, meydanı geniş anlamıyla sendikal örgütlere bıraksalar "Kadınlar burada" pankartının arkası daha kalabalık olur mu? Belki. Ama her durumda bir haremlik-selamlık görüntüsü yaratmak da var!

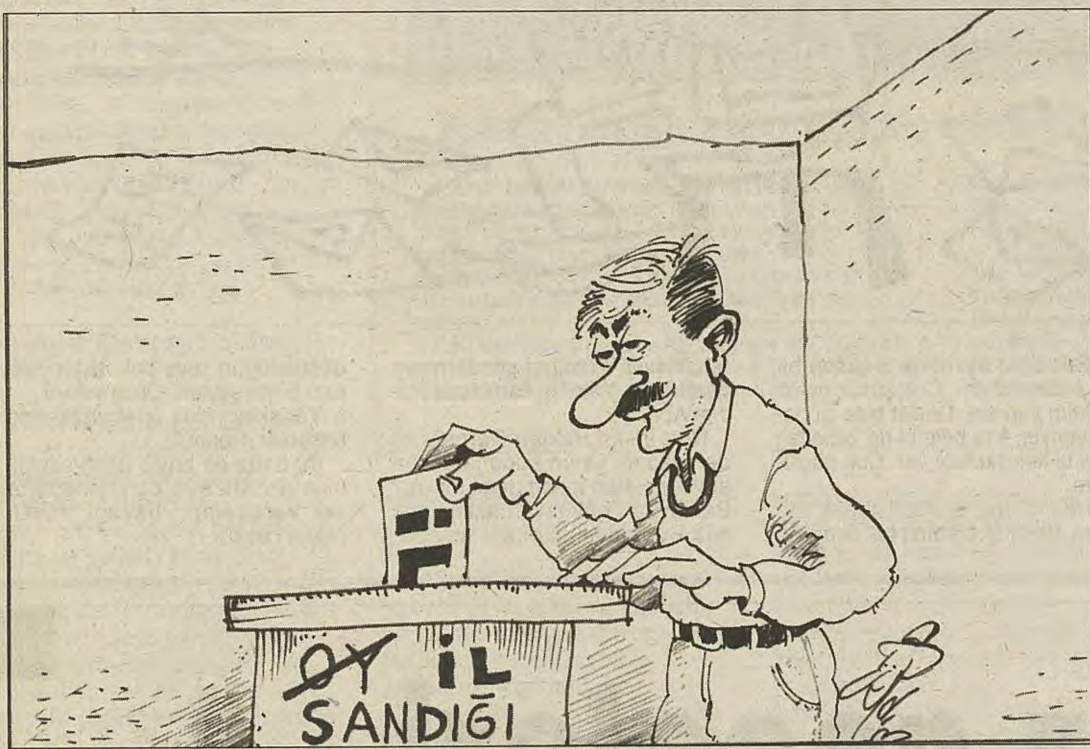
Necla Akgökçe, yazısındaki radikal bütünlük ve bağımsızlık kaygısına karşılık, feminizmin ortak değerleri açısından soru işareti uyandıran iki önerme de yazıyor: Bunlardan biri, partili kadınların diğer kadınlara "annenin diliyle" seslenmesi önermesi. Dizgi yanlışı yoksa, Necla Akgökçe bu dilin iktidara ve hiyerarşiye mesafeli bir dil olduğunu söylüyor. Bildiğim kadarıyla "annenin dili", erkek egemenliğinin ve hiyerarşisinin uzantılarını içerir ve feministlerce de öyle çözümlenir.

Farklı şeyler mi anlıyoruz?

İkinci önerme, hemen birincisinin ardından geliyor:

"Sosyalistler kadınların partiler içinde yer almasını istiyorlarsa, kadın hareketinin özgün yapısına uygun örgütlenme tarzları geliştirmelidirler. Ayrıca sosyalist partiler içinde bulunan kadınlar da niye orada olduklarını ve ne tür yapılar içinde kendi taleplerini rahatça ifade edeceklerini tartışmalıdırlar." Kadınlar ancak ikinci cümlede ayrıldığına göre, birinci cümleden okunan, kadın hareketinin özgün yapısına uygun örgütlenme tarzlarını sosyalistlerden, yani erkeklerin çoğunlukta olduğu bir topluluktan talep etmek olmuyor mu?

Necla Akgökçe ideal bir durumdan söz ediyor olabilir, ama keşke bu önermeleri biraz açsa. Hazır BSP MYK'sının, hiyerarşik tarzdan yakınan bir kadın üyesi varken. (Bkz. Pazartesi, Sayı 3, s.6).

'Nalıncı keseri' kimin elinde kaldı?

Şadi OZANSÜ

Artık kesin tarihini, hatta yılını bile hatırlamakta zorlandığım BTDK (Kuruçeşme) toplantılarından birinde Metin Çulhaoğlu, biz Trotskistler'i kastederek, "eğer yırtılan bayrağın içine anlamlı bir şey yerleştirecekseniz kabul, ama siz nalıncı keseri koymak istiyorsunuz" dediğinde, bu istihzayı hepimiz gülümseyerek karşılamıştık. Kimbilir bu gülümseyiş belki de yıllar sonra tarihsel "haklılığımızın" artık herkesçe onaylanırlığına inanmakta oluşumuzun rahatlığından ileri geliyordu.

Evet, bürokratik sosyalizmi deviren işçi sınıfı hakiki sosyalizmi kuracaktı; dünya 1917'den bu yana ilk kez gerçek leninizme bu kadar yaklaşıyordu... Ve evet, Vorkhuta maden işçileri bu sosyalizmin gerçek taşıyıcılarıydı, herkesi onlarla enternasyonalist dayanışmaya çağırıyorduk vb. vb.

Yanıldık! Bunların hiçbiri bugün bile hala gerçekleşmedi. Tam tersine kapitalist restorasyon sürüp gidiyor. Hem sadece eski SSCB ve Doğu Avrupa'da değil, Çin Halk Cumhuriyeti, Vietnam, Kore ve kimbilir belki Küba'da bile (Sandinist devrim sonrasının ne idüğü belirsiz Nikaragua devletini saymaya gerek yok). Ama Allahtan, ağırlıklı olarak ajitatif konuşmaların hakim olduğu BTDK toplantılarının dışında yazıp çizdiklerimiz de oldu: En azından Sınıf Bilinci'nde o sıralar SSCB'de yaşanmakta olan kaosun hem gerçek bir proleter demokrasisine, hem de kapitalist restorasyona açık olduğunu, ancak gelişmenin ikinciden yana olduğunu altını çizerek vurguladık.

Öte yandan bence, SSCB daha '30'lu yılların ikinci yarısından itibaren kapitalist restorasyon sürecinin eşiğine gelmişti. O sıralar Trotski'nin de "İhanete Uğrayan Devrim" adlı çalışmasında belirttiği gibi Sovyet toplumu politik bir devrimle kapitalist bir karşı devrim ikilemiyle karşı karşıyaydı. Stalin'in imdadına emperyalist savaş yetişti. Gerçekten de emperyalistlerarası bu büyük paylaşım savaşı uzunca bir dönem dünyanın en gelişmiş kapitalist ülkelerini zayıflattı. Aralarındaki çok kanlı egemenlik mücadelesi bizzat kapitalist dünya ekonomisinin temellerini sarstı. Hatta bu sarsıntıda SSCB ile yürüttükleri pazarlık sonucunda kapitalist Avrupa'yı elde tutma pahasına Uzak Doğu'yu terketmek zorunda kaldılar. Savaş sonrası dünya kapitalizminin yeniden onarımı dönemi SSCB bürokrasisine kendini toparlayabilmesi için önemli bir zaman kazandırdı. Ama bürokratik gericilik (Çulhaoğlu'nun affına sığınarak söylüyorum) ve muhafazakarlık kazanılan savaşın imkanlarını yeterince kullanamadığı gibi, dünya kapitalizminin kendini yeniden toparlamasına imkan verecek politikaları bağımlı 'geleneksel' partiler aracılığıyla özellikle Avrupa'da gündeme soktu. Savaş sonrasının 'geleneksel' KP politikaları aslında '90'lı yılların büyük çöküşünün mimarıydı. Bu çöküş yılına kadar sınıf mücadelesi yöntemleri yerini diplomatik 'çabalara' ve ne anlama geldikleri şimdi geriye dönüp bakıldığında fazlasıyla anlaşılır olan 'yumuşama' türü politikalara bırakmıştı.

Şimdi Çulhaoğlu'na samimiyetle soruyorum: Yılların gidişatı değişmediği takdirde çökmesi mukadder olan bir sistemin içine düştüğü krizde, kurtuluşu ya da çözümü işçi sınıfının çıkarları ve eyleminde (Vorkhuta) aramış olmak mı suçtur, yoksa 'kol kırılır yen içinde kalır' geleneksel anlayışıyla SBKP'nin geçmiş yönetimlerini özürlemek mi?

Çulhaoğlu'nun dayandığı gelenek yılların ihanet politikalarının hep üstünü örtmeye çalıştı. Stalin döneminden başlayarak bu politikaların esaslı bir muhasebesi ve eleştiri/özeleştirisi yapılmadığı takdirde geleceğe adım atmak ne kadar mümkündür? Çulhaoğlu'nun kullanmayı sevdiği deyişle "biz Trotskistler kendi payımıza '91 öncesi ve sonrasının eleştiri/özeleştirisini yapıyoruz, aynı tavrı geleneksel çizgiden fazlasıyla bekleme hakkına sahip değil miyiz acaba?"

Öte yandan, yıllarca kapitalizmin bir dünya ekonomisi yarattığını, bu ekonomiden bağımsız bir sosyalist ekonominin olamayacağını proletarya en azından bir veya birkaç gelişmiş kapitalist ülkede iktidarı ele geçirmedikçe sosyalizmin inşasının mümkün olamayacağını; dolayısıyla 'tek ülkede sosyalizm' anlayışının gerici bir 'teori' olduğunu söyleyegeldik. Çulhaoğlu bugün bile bu sözde teoriyi savunmaya devam ettiğine göre, yazımın başında sözünü ettiğim istihzası eğlendirici olmaktan çıkıp üzüntü verici olmaya yüz tutuyor. İşin kötüsü daha geriye dönüş yaşanmadan (kapitalist restorasyon gerçekleşmeden) bunun gerçekleştiğini ilan eden Maoculuk ve Doğan Tarkan'ın savunduğu Cliffcilik karşısında yıllarca kapitalist restorasyonun imkansızlığını ileri süren Çulhaoğlu haksız çıkmıyor mu? Üstelik dahası geriye dönüşü şahısların niyetine bağlayan (Kruşçev) Maoculuk gibi, Çulhaoğlu geleneği de işi Gorbaçov'un sırtına yıkarak tarihsel materyalizm alanından idealizme savrulmuyor mu? Hiç kimse istemez ama yarın öbür gün Küba'da kapitalist restorasyon eskaza Fidel Castro yönetiminde gerçekleşirse Çulhaoğlu'nun söyleyecek ne sözü kalacaktır?

Kısacası bütün bu sorulara açık cevaplar verilmediği sürece beş yıl önce hediye olarak kabul ettiğimiz nalıncı keserini kendisine iade etmek zorunda kalacağımızı üzülerek ifade ederim.

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Okur mektupları

"Allahım neydi günahım
Günahım neydi allahım"
Murat Karayalçın

El Salvador'dan yazan bir okur şöyle diyor mektubunda:

"Değerli Hazım Ağabeyciğim,

Ben 23 yaşında, 1.72 boyunda evli ve iki çocuk babası bir gencim. Tam bir kitap kurduyum. Okudukça da beynim karışıyor. Aşağıdaki soruları mümkünse benim için cevaplandırabilir misiniz?

1- Che Guevara'nın astım hastası olduğu biliniyorken niçin fotoğraflarda ikide bir puroyla poz vermiş. Bunun Che'nin şair kişiliğiyle bir ilgisi olabilir mi? Devrimci olmak için bilgili olmak yeter mi? Yoksa duygu ve çılgınlık da şart mıdır?

2- Solcular Kemalizmi pek benimsemezken niçin Küba'ya Atatürk heykeli dikilmiş? Fidel Castro Kemalist mi, Mareşal Fevzi Çakmak hakkında ne düşünüyor acaba? İsmet İnönü'yü sever mi?

3- Devrim olursa solaklar için cezve üreten fabrikalar kurulacak mı? (Ben de bir solağım ve bu yaşıma kadar ağız tadıyla bir kahve pişiremedim abi. Cezvenin ağzı ters tarafa bakıyor.

En derin hürmetlerimle"

Cevap yazıyorum:

"Oğlum, evladım, manyak mısın, şizofren üstü paranoyak mısın? Ulan önümüzde o kadar sorun varken bunlar sorulacak soru mu? Hem niye bana soruyorsun ki? Biliyorsun ki şimdi memlekette vakıf modası var. Daha geçenlerde eski tüfeklerin kurduğu vakıfta "ne olucak lan bu memleketin hali" konulu panelde üç arpa boyu yol gidildi. Açıp onlara sorsana yavrum bu soruları. Belki açık oturum bile yaparlar bu konuda. Böyle sulu zırtlak şeyleri bana sorma. Ben ciddi adamımdır, fena yaparım."

Bir başka mektup da İç Anadolu'dan geliyor. Okuyalım:

"Merhaba Hazım Yoldaş,

Ben kendim halk ozanıyım Hazım gardaş. Bi kaset yapacam. Bana bu konuda yardımcı olur musun? Aşağıda da son bestemin sözlerini yazdım sana. Oku bakalım.

Ey halkım, halkım
Sizin için çalışıyom
Sizin için saz çalıyom
Devrimin neferiyim
Karanlıklar feneriyim
Kahrolsun burcuvalar
Ezecez onları sinek gibi
Kimse bakmasın inek gibi
Ben o kadar didiniyom
Saz çalıyom yoldaşlar
Millet Mirkelam'ı dinliyor
Fena halde bunalıyom kardaşlar
Leylim ley, leylim ley
Yavri yavri hey hey

Nasıl iyi yazmış mıyım?"

Bu mektubu da cevaplıyorum:

"Sevgili ozan bey kardeşim. Bestene bayıldım. Sözler bir harika. Üç gündür kabızım. Yemeden içmeden kesildim. Eserini Sezai Sarıoğlu'na da yüksek sesle okudum. Nedense üçüncü mısrada pencereden atlamaya kalkıştı. Neyse sen ona bakma. Bugünlerde bunalımda.

Edebi değeri yüksek besten için Garo Mafyan'la temasa geçtim. Üç dört gün aramadı beni. Sonra Sri Lanka'dan kart attı. Kartta şöyle yazıyordu. "Hazımcığım elini ayağını öpiim. Beni bu işe bulaştırma. Korkudan ülkeye dönemiyom. Öperim."

Gördüğün gibi bunlar kapitalist kafalı insanlar. Bu ülkede artık böyle müziği maalesef kimse dinlemiyor. Çalışmalarında başarılar dilerim. Bol bol güfte ve beste yap. Sana bir de isim buldum, 'Aşık Hıyari' nasıl iyi mi?

Mektuplara devam ediyorum. Hakkari'den yazan Ali Rıza Keklik şöyle diyor:

"Hazım Abe,

Biraz kendimi tanıttırayım.

1.76 boyunda, 82 kilo ağırlığında, esmer, siyah bıyığı olan bir gencim. Boş zamanlarımda mayın döşemekten, G-3 tüfeğiyle atış yapmaktan ve Kamran İnan, Hikmet Çetin ve Necmettin Cevheri'nin konuşmalarını dinlemekten hoşlaniyem.

Tezek yapmayı bilen, saç kavurmadan anlayan, keçi yolunda yürümeyi becerebilen, tandır ekmeği yaparken yakmayan bir kızla evlenmek istiyem. Kumral olanlar tercihimdir. Fotoğraf göndermeye gerek yok. Yeter ki kari olsun Hazım Abe.

Ben Jirki aşiretine mensup bir köy korucisiyim. Çok şükür halım vaktım yerinde. Devlet bize iyi para veriyo. Aha bele bi de zebellah gibi bi keleşkofum var. Çok güçlüyüm.

Hazım Abe, ben evlenmek istiyem. Bekarlık canıma tak demiştir.

Not: İnsan Hakları Derneği'ne de yazdım. Onun bunun hakkını ariyorlar. Ben insan değil miyim? Benim kari bulmaya hakkım yok mi? Bu nasıl insanlıktır hoy babo!.."

Şimdiye kadar aldığım en iyi mektup. Büyük bir zevkle cevaplandırıyorum.

"Ali Rıza Keklik, çocüüm, çok sıkıntıda olduğunu görüyorum. Ama bu derdinin muhatabı ben değilim evladım. Ben Güzin Abla mıyım, Haydar Dümen miyim, niçin bana yazdın yavrum? Azimet Köylüoğlu'yla akrabalığım da yok, niye böyle yapıyorsun evladım?

Hem sonra senin asli görevlerin var. Memleket elden gidiyor senin düşündüğün şeye bak. Unut yavrum böyle şeyleri. Önce vatan!

Yanaklarından öper vazifende başarılar dilerim."

Bu hafta da böyle geçti sevgili okurlar. Ara sıra bu mektuplara yer vereceğim, bayağı zevkli oluyor çünkü.

"SÖZ" yaz geceleri - 1

Grup GÖÇEBE ve sanatçı dostları
şair A. Müfit Okbay, Ahmet Telli, Önder Kızılkaya ile
fotoğraf sanatçısı Mehmet Özer katılıyor.
Sizi keyifli bir **Yaz Şenliği**'ne davet ediyoruz.

11 Haziran '95 Pazar Saat:17.00

OKM Ortaköy Kültür Merkezi

Bilet Satış Yerleri

Kadıköy'de: BEKSAV - Akyüz, Mephisto ve Yeni Şafak kitabevi. **Taksim ve Beyoğlu'nda:** Mephisto, Arion ve Hamlet kitabevleri.

Çevre günü geçti; tahribata devam!

Hatice CAN

Ankara- Son yıllarda pek moda oldu. Herkes doğaya ne kadar duyarlı olduğunu anlatmak için adeta yarışıyor. Çevre günleri de bunun için büyük fırsat. Firmalar, devlet, partiler, odalar, ilgili ilgisiz kuruluşlar, dernekler...

Firmalar: Bizden duyarlısı olamaz

Kimler duyarlılığını ve kaygılarını ifade etmedi ki. Körfez Savaşı'nda Iraklı çocukların üzerine bombalar yağdırılırken bize savaşı bilimkurgu filmleri gibi izleten CNN'in patronu Ted Turner, "Gezegenimizi kurtarmak" istediğini açıkladı. Suların kirlenmesinde önemli rol oynayan deterjan firmaları, çevrecilikte birbirleriyle yarıştılar. Şıracının şahidi bozacı misali, Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği, Procter and Gamble firmasına çevre ödülü verdi. Benckiser yetkilileri, ürünlerinin çevreyle uyumu konusunda propaganda yaptılar. Lever'in Cif adamları Haydarpaşa Garı'nı pırıl yaparak "çevre temizliği"ne katkıda bulundular. Çevreci fotokopi makinesinin bile olduğunu öğrendik.

Devlet: Çevreyi evlat edinelim

Devlet durur mu? Çevre Bakanı başta olmak üzere siyasilerimiz, düzenlenen etkinliklere mesajlar yetiştirmekte güçlük çektiler. Hatta bu konuda biraz ifrata kaçıp 'yasadışı' eylemlerde konuşmalar yapanlar bile oldu. Yıllardır, şehrin içinde kaldığından halkın sağlığı ve hayatı için tehlike yaratan Mamak çöplüğünün kaldırılması amacıyla gerçekleştirilen yol kesme eyleminde Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin bir konuşma dahi yaptı. Bir yanda çöplüğün girişi kapatıldığı için yükünü boşaltamayan yüzlerce çöp kamyonu, bir yanda arkada yükselen çöpler, bir yanda "Çöplük kapatılsın, üstünde güller açsın" pankartlarını taşıyan halk, bir yanda çöplüğün kapatılması için halkı oraya toplayan belediye, bir yanda çöplüğü protesto eden Yeşiller, sendikacılar, meslek odaları temsilcileri, bir yanda da kürsüde konuşan Başbakan Yardımcısı... Çelişkili, komik, ama aynı zamanda üzücü bir manzara. Çöplüğün kaldırılmamasının failleri, kurbanları hep birarada. Herkes de kaldırılmasını istiyor. Sanki dışarıdan birileri gelip bu çöplüğü başımıza bela etmiş de kaldırılması için sorumlu bulunamıyor. Ankara'nın çöplük bölgesindeki Şirintepe Mahallesi'nde oturan genç bir kız Sema Yalçın, "Politikacıların her zaman yaptığı konuşmalar. Daha önce de faaliyetler oldu, ama çöplük hala burada duruyor. Bir şey yapılacağına inanmıyorum" diyor.

Aynı günde kutlamalarına (ortada bir bayram varmış gibi) parklarda başlayan Çevre Bakanlığı, "Kentsel Katı Atıkların Ekonomiye Kazandırılması" konulu paneli düzenliyordu. Çevre Bakanımız, dünyanın çeşitli ülkelerinden çocukları toplamış, "çevreyi evlat edinmemizi" öneriyordu (Neyse bu çevre, biz de öğrenip bir tane evlat edinsek).

Çevreciler, sorunlara işaret etti

Doğu Akdeniz Çevrecileri, 5 Haziran'ı bölgelerinde yaşanan sorunlara dikkat çekmek için bir fırsat olduğunu düşündüler. Akkuyu'da kurulmak istenen nükleer santrali protesto (bunu İstanbullu Yeşiller de yaptı) etmenin yanısıra "Çekin elinizi sularımızdan" kampanyası için imza topladılar. Su kaynaklarının, barajların çevresinde sanayi tesislerine ve konutlaşmaya izin verilmesini, "sorumsuz ve ikiyüzlü" politikalar olarak değerlendiren Doğu Akdeniz Çevrecileri, halkı su sorunlarıyla ilgili çabalara destek ve güç vermeye çağırdılar.

Protesto edenler de var

İstanbul'da 18 örgüt, grup ve meslek odasının oluşturduğu platform, "Sağlıksız bir çevrede yaşamaya, biyolojik ve tarihi zenginliklerimizin yok olmasını seyretmeye, denizlerimizin gelişmiş ülkelerin petrol yolu ile kanalizasyonu yapılmasına, nükleer santraller ve benzerlerinin de zaman içinde gerçekleştirilmesine ve ülkemizin atık pazarı olmasına göz yummak istemiyoruz" diyerek, Çevre Günü'nün bir şenlik gibi kutlanmasına karşı çıktılar.

Yeşiller adına bir açıklama yapan Aslı Delikara, Çevre Günü'nü kutlamayıp protesto ettiklerini söyledi. Delikara, "Devletle elele verip parklarda kutlama yapanlarla yanyana değiliz. Biz nerede bir ekolojik felaket varsa orada olacağız. Bu ülkede termik santraller, nükleer santraller ve çöplükler, her biri bir çevre faciası olan sanayi tesisleri oldukça, bu kapitalist endüstriyalist sistem insanı-doğayı-hayatı kirlettiği sürece Çevre Günü bir kutlama, bir müsamere günü olabilir ancak" dedi.

Türkiye Çevre Vakfı yetkilileri, yılın 365 günü paneller, toplantılar düzenleyerek, kitaplar çıkararak, çevrenin tahrip edilmesine karşı çalıştıklarını belirterek, bir günde kutlama yapmayı anlamsız buldukları için özel bir şey yapmaya gerek duymadıklarını ifade ettiler.

Ekososyalist Kaya Özkaracalar ise, "Gerçekten doğanın yanında olan herkesi 5 Haziran'da hiçbir şey yapmayarak çevrenin tahribine bizzat neden olan firmaları ve termik, nükleer santralleri bizzat yaparak ekolojik sorunların kaynağını teşkil eden devleti yalnız bırakmaya, teşhir etmeye çağırıyorum" dedi.

Çevre Günü neyin nesi?

Dünya Çevre Günü, 5 Haziran 1972'de Stockholm'de yapılan ve 113 hükümet temsilcisinin katıldığı "Çevre ve Barış Konferansı"nda ilan edildi. Bugüne dek uluslararası ölçekte düzenlenen onlarca toplantıya önayak olan Kuzey ülkeleri, ekolojik sorunların kaynağı olan firmaların çıkarlarına dokunacak kararları da aldırmadılar. Toplantılarda, ekolojik problemlerin sonuçlarına dikkat çekildi, "özenle" kaynakları araştırılmadı ve bol bol hükümetlere yönelik tavsiye kararları alındı.

Günü geçti, tahribata devam

Daha Çevre Günü'nün geçmesini beklemeyen Enerji Bakanı Veysel Atasoy, nükleer santrallerin ülkemiz için gerekli ve zorunlu olduğundan bahsediyordu. Bir gün boyunca ülke genelinde işaret edilen sorunların listesi yapılsa dahi bu sayfaya sığmayacak uzunlukta bir liste elde edebiliriz. Birkaç örnek; tehdit altındaki sulak alanlar, patlamaya hazır, mikrop ve hastalık saçan çöplükler ve diğer kentleşme problemleri, bacalarından ölüm kusan termik santraller, yakında yapım ihalesine çıkılacak olan Akkuyu Nükleer Santralı, yok edilen türler (bitkiler-hayvanlar), kirlenen nehirler, denizler, kimyasallarla kirlenen ve erozyonla yok olan tarım arazileri, yakılan ormanlar (siyasi veya ekonomik amaçlarla), saldırılan kültürel değerler...

Bütün bu sorunlar devam ederken yılın her gününü "Çevre Günü" ilan etseniz ne olur? Sorunlara işaret edilmiş olmaktan başka...

Kanat seslerine kulak verin; yarın geç olabilir

Artık herkes çevreci oldu ya, devlet de parklarda ve salonlarda "5 Haziran Dünya Çevre Günü"nü kutladı. Bir bölüm çevreci bu günü, kampanyaları için bir fırsat olarak değerlendirirken, bir bölümü de protesto etti... Her kafadan bir ses çıktı, mesajlar birbirine karıştı.

Kutlamalara (ortada bir bayram varmış gibi) parklarda başlayan Çevre Bakanlığı, "Kentsel Katı Atıkların Ekonomiye Kazandırılması" konulu paneli düzenledi. Çevre Bakanı, dünyanın çeşitli ülkelerinden çocukları topladı ve "çevreyi evlat edinmemizi" önerdi. İyi mi?

Yukarıdaki fotoğraf Çamaltı Tuzlası Kuş Cenneti'nde gerçekleştirilen "3. Foto Safari Turu" sırasında Turgay Noyan tarafından çekildi. Orada yaşam ve doğa hala "normal" temposunu sürdürüyordu. Yeryüzündeki canlıların yitirmek üzere olduğu bu tempoyu ve onun güzelliğini anlatmak için fazla lafa lüzüm yok

Çevrede sivil perspektifler

İstanbul'da biraraya gelen bazı çevreci kuruluşlar 'Çevre ve Ekolojide Sivil Perspektifler' konulu sempozyumlar dizisi düzenlediler. Ayazpaşa Derneği, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Kulübü, Çevre Gazetesi, Galata Derneği, İstanbul Vakfı, İstanbul Yeşilleri, Nükleer Karşıtı Platform/İstanbul, SOS İstanbul Çevre Gönüllüleri Platformu tarafından Maçka'daki İTÜ Sosyal Tesisleri'nde 17–18 Haziran günleri yapılacak etkinliklerin ilk günü olan 17 Haziran Cumartesi günü SOS İstanbul Çevre Gönüllüleri Platformu'ndan Türksen Başer Kafaoğlu'nun yöneteceği 'Türkiye'de kamusal alan krizi ve çevre politikaları' konulu bir panel düzenlenecek. Panele konuşmacı olarak, Araştırmacı yazar Adnan Ekşigil, Bodrum Gönüllüler Derneği Gökova Sürekli Eylem Kurulu adına Saynur Gelendost ve İstanbul Vakfı adına Korhan Gümüş katılacaklar. İki gün sürecek olan etkinlikler sırasında, 'Gönüllü Kuruluşlar Sergisi' açılacak. Ayrıca 'Çevre ve Enerji', 'Toprak Erozyonu ve Alternatif Tarım', 'Çevre Hukuku', 'Çevre ve İnsan Hakları', 'Çevre ve Turizm', 'Çevre ve Eğitim', 'İletişim Teknikleri', 'Hava Kirliliği', 'Su ve Deniz Kirliliği', 'Katı Atıklar', 'Kentleşme Sorunları' konularında çalışma grupları oluşturulacak. 18 Haziran günü ise Semra Somersan'ın yöneteceği, 'Çevre sorunlarının çözümünde gönüllü çevre kuruluşlarının rolleri ve iletişim/işbirliği koşulları' konulu bir forum yapılacak. Ayrıca katılımcı kuruluşların etkinlikler sırasında HABITAT konusundaki görüşlerini netleştirmeleri bekleniyor.

Galatasaray Lisesi'nin önü.. Kayıplar için eylem.. Ve günün sürprizi 'sakızcı çocuk' (yanda). Sakızları gözaltında kaybolmuştu !

Parola: Kuşların olduğu yer; işaret: Sakızcı çocuk

Eylem: 'Cumartesi oturmaları'

Sezai SARIOĞLU

Galatasaray Lisesi'nin önü... Bir grup insan hakkı savunucusu "kaybedilmeleri" protesto etmek için oturuyor. Aynı saatte kaybedilerek öldürülen Rıdvan Karakoç'un İHD inisiyatifinde kaldırılacak cenazesi için "duyarlı insanlar" Gazi Mahallesi'ne taşınıyor... Tarihi Galatasaray Postanesi'nin tam karşısı... Çoğu kadın, otuz–kırk kişi ellerinde pankartlar oturuyorlar... Dergimizin sempatizanlarından, sessizliği bozan kuzulardan zamane genç Elif'in yanına ilişecektim ki, son yılların insankarıncası Şanar Yurdatapan, "Gözaltında kaybedilenler için her cumartesi günü yaptığımız eylemimiz bitti... Gelecek hafta aynı saatte buluşalım" diyerek oturmayı paydos etti... Tam o sırada, İHD'li, Mavi Radyosu çalışanlarından sevgili Müjgan, telaşla yanıma yaklaştı ve "sakızcı çocuğu bulalım, hemen fotoğrafını çekersen iyi olur" dedi.

"Elma dersem çık, armut dersem çıkma" diyerek arıyoruz ama nafile... Sakızcı çocuk bulunamıyor. Sırra kadem basmış. O da mı kayboldu ne? Müjgan kısa metraj hikayeyi anlatıyor:

–Hani buralarda dolaşan sakız satan çocuk var ya... Polise yaklaştı ve "benim sakızlarım önce gözaltına alındı, sonra kayboldu. Bulmanızı istiyorum" dedi. "Polis ne yaptı" diyorum.

–Ne yapacak, kulağından tuttu ve uzaklaştırdı."

Karamizah mı, ironi mi, humor mu desem... Tüm anlatımlar, sitemler tıkıştırılmış bu "çocuk kelâmı"nın içine. İçimden bütün tezahüratları yaparak, ama günün esas kahramanını kaçırdığım için ise hayıflanarak dergiye dönüyorum.

Olayı bir çırpıda dergideki kitlelere aktarıyorum. Elif, "Onu tanıyorum, şimdi bulur getiririm" diyor. Ve onbeş yirmi dakika sonra, "cumartesi oturmalarının" çizgidışı seyircilerinden "sakızcı çocuk" elinde sakız kutusu Söz'e giriyor...

Oturanları tanıyor musun? diyorum.

–Orada tanıştık... Kuşların olduğu yerde, diyor...

Ona göre, "kuşların olduğu yer" ora'nın adı. Ora'da kuşlara yem verirmiş birileri. Adı Gökhan Özden... Adana'dan gelmişler. Esmer bir çocuk. "Kürt olabilir" diye düşünüyorum... Ama o ısrarla "Ben Aleviyim" diyor. Ve "çünkü" sözcüğünün üstüne basarak gerekçelendiriyor, "Çünkü Kürt olsaydım annem babam Kürtçe bilirdi..."

Kağıthane/Yeşilpınar dolaylarında oturduğunu ve mahalledeki arkadaşlarından Kürtçe cümleler öğrendiğini söylüyor:

"Lavate çiye, ismin ne?"

"Memleketi kudere, memleketin nere?"

Kasımpaşa Hacıhüsrev İlkokulu'nda okuyor. On yaşında. "Daha küçük zannediyordum" der demez, ayağa kalkıyor ve boyunu gösteriyor. O, Şeker Portakalı'nın kahramanı Zeze gibi, büyüklerin baskılarından iyice bunalıp "sahi sizce gelecek haftaya büyümüş olur muyum?" demiyor. O, bazı büyükler gibi hergün "küçülenlerden" değil. Tam tersine o, küçükbüyüklerden... Babası ayakkabı boyacısı. Altı kardeşler. Ailesi Adana'ya da Antep'ten göçmüş... Ceyhan'ın/Tatarlı köyünü mesken tutmuşlar. İsmi "Neden Tatarlı?" diyorum. "Ne bileyim, köyün kimliğinde öyle yazıyor" diyor. İlginç... "Köyün tabelasında, levhasında" demiyor... Gizli bir öğrenme bu... Doğaçlama "sözcük öğrenmesi..."

Kaybolanları nereden biliyorsun diyorum... Önce "TV"den diyor. Sonra

"İki haftadır 'kuşların olduğu yer'de oturanlardan duydum, yazdıkları kağıtlardan okudum" diye ekliyor... Pera'da tanımadığı yok. Mephisto'dan hikaye alıp okuyormuş. Daha çok güldürüleri seviyor ve ilginç bir tanım yapıyor yine, "Kitaplar sevinç güldürüyor." Ablasının kullanmadığı bozuk bir saati takıyor, esmerliğinden sual olunmaz koluna.

"Polise ne dedin, korkmadın mı?" diyorum;

"Birden keyiflendim. Sakızlarım gözaltına alındı. Sonra da kaybedildi., katledildi. Polis(ler) abiler kulağımı çekti" diyor ve ekliyor "bir de tekerleme söylim mi?" Demesine göre polis kulağını çok çekmemiş. Belli ki ceza indirimi uygulamış. Ve biraz ileride bırakmış... O henüz şanslı olduğunu bilmiyor...

Her cumartesi günü kuşların olduğu yerde oturma var. Kimsesiz olduğu varsayılan, kimseli insanlar orada umudu ve onuru bekliyor.

Parola; kuşların olduğu yer ve sakızcı çocuk...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi : Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni
Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER, Ali IŞINGÖR

İşletme Müdürü
Ali KÜÇÜK

Sorumlu Müdür:
Hüseyin AYIK

Reklam Müdürü
Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu
Seyfi Öngider
Sezai Sarıoğlu
Veysi Sarısözen
Merdan Yanardağ

Ankara Büro
Temsilci:
Mustafa ERDOĞAN
Aylan UNCU
Hatice Can KÜRTÜNCÜ

Ankara
Tel:(0312) 418 41 98
Fax:(0312) 418 22 63

İzmir
Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği
Engin ERKİNER
Kasseler Str. 1a
60486 Frankfurt
Tel: 49.69.7075714
Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD